

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

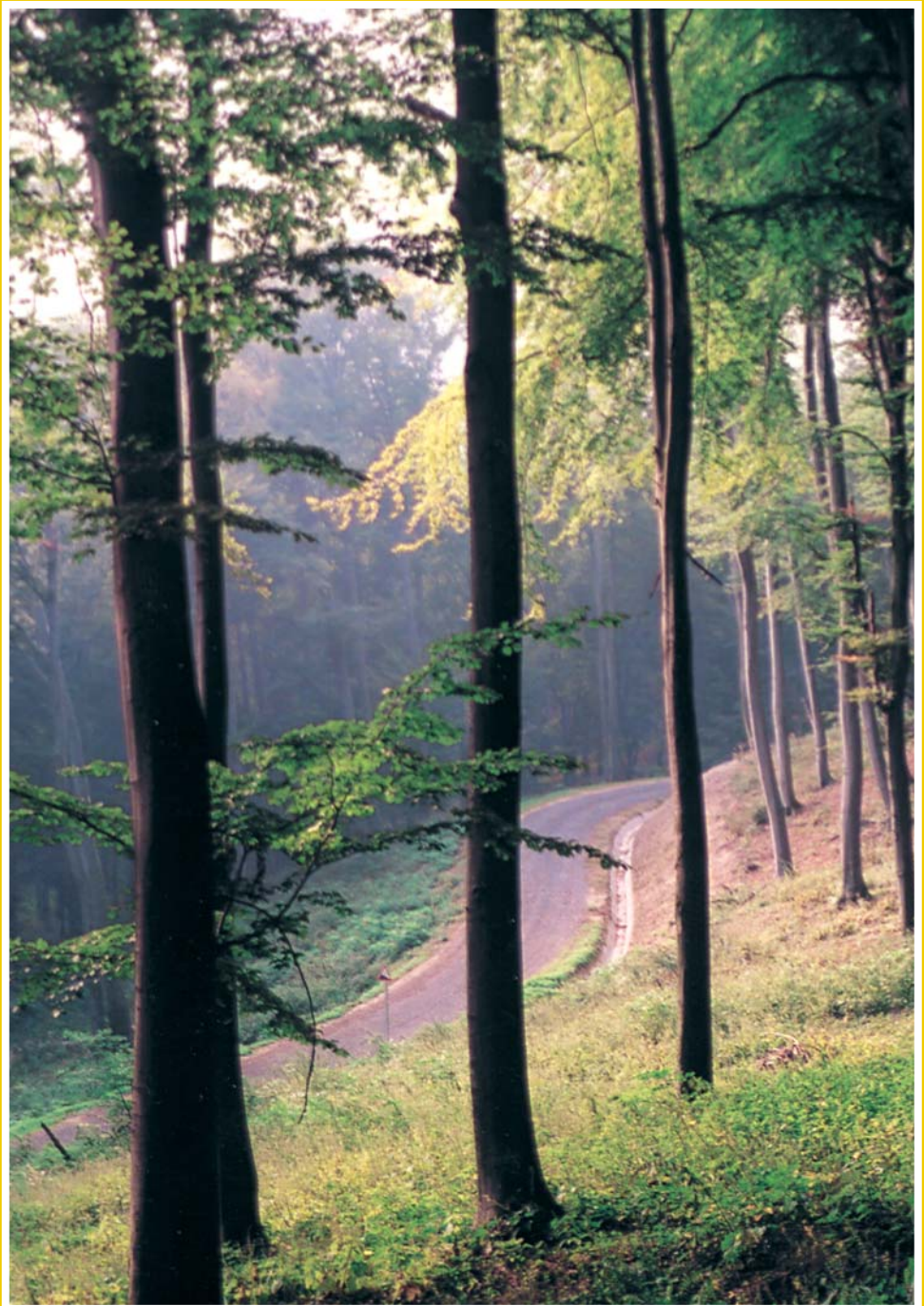
ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

2002.
NOVEMBER

CXXXVII. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXVII. évfolyam 11. szám
(november)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
CSERÉP JÁNOS

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2002. október 31.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta. A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

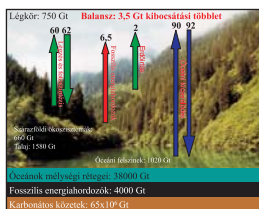
Címképünk: Zalai feltáróút

Fotó: Szakács László

Megjelent Bartha Tibor életműve

Tartalom

Csóka Péter:

A világ mérsékelt és boreális övi erdővagyona 301

Gondolatok az erdőgazdálkodásról 303

WWF jelentés a folyógazdálkodásról 304

Varga Szabolcs–Szidonya István: Környezetkímélő növényvédelem 305

Tobisch Tamás: A kocsánytalan tölgy természetes felújítása 310

Erdők Hete országos konferencia, Felsőtárkány 313

Dr. Péti Miklós: A közcélú erdőgazdálkodás lehetőségei magánerdőkben 315

Dr. Csóka György: A molyhos tölgy rovarvilága 316

Nablik András: Vad ökológia? 318

Természet szerű erdőgazdálkodás 321

A természetes felújítás szervezeti korlátai 323

Egyesületi hírek 326

Karácsonyi könyvkínálat 331

A lapot
Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

» OBSERVER «

OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

OEE Titkárság
tel.: 201-6293, Fax: 212-7518
e-mail: oee@mtesz.hu
Internet cím:
www.quercus.emk.nyme.hu/oee

A világ mérsékelt és boreális övi erdővagyon, II. rész

Az erdők szerepe a faanyag biztosításában

A TBFRA régió a Föld erdeinek 386 milliárd m³-nyi élőfakészletéből 188 milliárd m³-t tartalmaz. Ez 48,7%, valamivel magasabb, mint a 43,5%-os területarány. Az egyéb fás területek további legalább 13 milliárd m³-t jelentenek, erre azonban nincs minden országból adat, a hiányzó adatok közül különösen Ausztráliáé lehet számottevő. Az élőfakészlet 79%-a három országban, Oroszországban, Kanadában és az USA-ban található.

Érdemes megemlíteni, hogy kb. 4 milliárd m³-re, azaz az élőfakészlet 2,2 %-ára tehető az erdőben található lábon álló holtfa mennyisége.

Az élőfakészlet kb. 2/3-a (134 milliárd m³) vehető számításba a faanyagellátás szempontjából. Ugyancsak 2/3 a fenyők fakészletének aránya (127 milliárd m³), természetesen mindkét eset-

ben jelentős eltérések mutatkoznak az egyes földrajzi térségek között.

Természetes, hogy a növedék az élőfakészlethez hasonlóan nagy változottságot mutat. A térség erdeinek évi nettó növedéke 3180¹ milliárd m³, ebből mintegy 2,5 milliárd m³ található a faanyagtermelés szempontjából hozzáférhető erdőkben.

A növedékadatokkal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy származtatásuk módja jelentősen eltér az egyes országokban. Oroszország esetében vélelmezhető például, hogy a közölt növedékadat közelebb áll a felmérés időpontjában létező élőfakészlet és az állomány korának hányadosához, ami így a növedék számottevő alábecsülését jelenti.

A régió teljes fakitermelése 1,6 milliárd bruttó m³, ez mintegy 1,2 milliárd nettó m³-nek felel meg. Az erdőterületről kitermelt faanyag mennyisége ennél

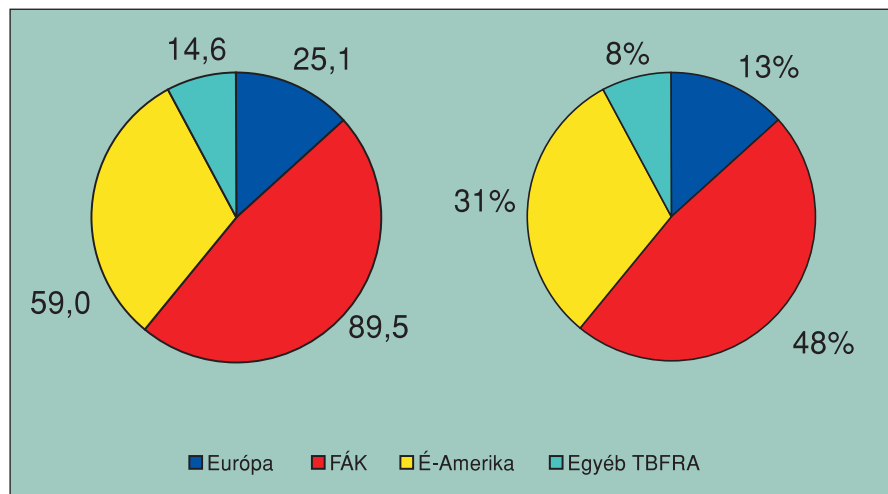
valamivel csekélyebb, 1,4 milliárd bruttó, ill. 1,1 milliárd nettó m³. A kitermelt faanyag 71 %-a fenyő, 29 %-a lombos (9. ábra).

A fenntartható gazdálkodás egyik fontos indikátora a növedék és a kitermelt faanyag egymáshoz viszonyított aránya (10. ábra).

Az adatok alapján megállapítható, hogy a növedék szabta korlátot a kitermelés sehol sem közelíti meg veszélyesen. A FÁK országokban kimutatott alacsony érték elsősorban az orosz erdőgazdálkodás külső okok miatti visszafogott intenzitására utal.

Fafajcsoportonként vizsgálva a növedék és a kitermelés viszonyát, megállapítható, hogy a fenyő esetében az arány magasabb, azaz fenyőállományok jelentősebb mértékben kerülnek kitermelésre, nyilván a nagyobb kereslet oldaláról motiváltan.

Az 1990-es években az erdők élőfakészlete évente kb. 645² millió m³-rel gyarapodott. Ebből 330 millió m³ Európában, 257 millió m³ Észak-Amerikában, 81 millió m³ Japánban és Új-Zélandon jelentkezett, míg a FÁK országokban 23 millió m³-rel csökkent, elsősorban az Oroszországban tapasztalható 113 millió m³-es, az egyéb fás terület kategóriában átke-
rülő erdők okozta csökkenés miatt. Ebből, valamint a messze a növedék alatt maradó fakitermelésből fakadóan a térség élőfakészlete a fenti mértéket meghaladóan gyarapszik. Ennek a gyarapodásnak nagy jelentősége van a globális szén-körforgalom oldaláról is.

8. ábra: Az erdők élőfakészletének megoszlása a TBFRA régióban. Forrás: TBFRA2000 adatbázis

Ország	m ³ /ha	Ország	m ³ /ha
Svájc	336,6	Izrael	49,2
Új-Zéland	321,5	Görögország	45,2
Ausztria	285,8	Spanyolország	44,0
Szlovénia	282,6	Ciprus	42,7
Németország	268,2	Kazahsztán	35,2
Csehország	260,0	Kirgizisztán	31,6
Liechtenstein	253,6	Izland	26,7
Szlovákia	253,4	Tadzsikisztán	14,1
Luxemburg	237,5	Üzbegisztán	5,8
Málta	231,5	Türkmenisztán	3,8

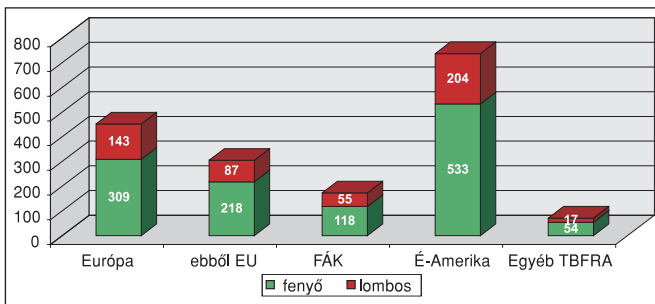
4. táblázat: A tíz legmagasabb és legalacsonyabb fajlagos élőfakészlet a TBFRA régióban. Forrás: TBFRA2000 adatbázis

Ország	m ³ /ha	Ország	m ³ /ha
Németország	8,44	Oroszország	1,19
Belgium	8,01	Görögország	1,14
Csehország	7,88	Macedónia	1,11
Luxemburg	7,78	Örményország	1,08
Svájc	7,54	Albánia	0,97
Ausztria	7,25	Ciprus	0,77
Dánia	7,18	Kazahsztán	0,58
Szlovákia	6,87	Ausztrália	0,56
Hollandia	6,87	Tadzsikisztán	0,20
Franciaország	6,15	Türkmenisztán	0,03

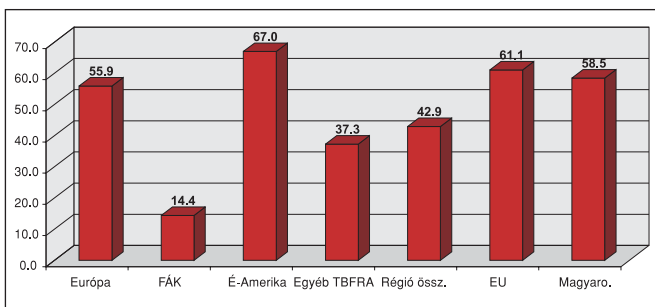
5. táblázat: A tíz legmagasabb és legalacsonyabb fajlagos nettó évi növedék a régióban. Forrás: TBFRA2000 adatbázis

¹ Málta, Kirgizisztán és Üzbegisztán nélkül

² Ausztrália, Románia, Kirgizisztán, Görögország, Bosznia és Izrael nélkül

9. ábra: Bruttó fakitermelés a TBFRA régióban, millió m³. Forrás: TBFRA2000 Main Report

10. ábra: A bruttó fakitermelés és a nettó növedék viszonya a TBFRA régióban. Forrás: TBFRA2000 Main Report

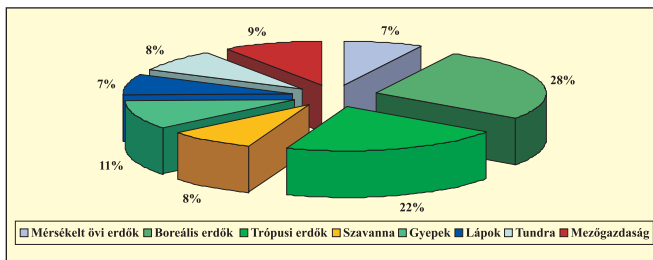
Az erdők szerepe a szén körforgásában

A globális szénkörforgás egyszerűsített modellje (11. ábra) jól szemlélteti az egyes tényezőket (Liski és Kauppi, 2000 adatai nyomán).

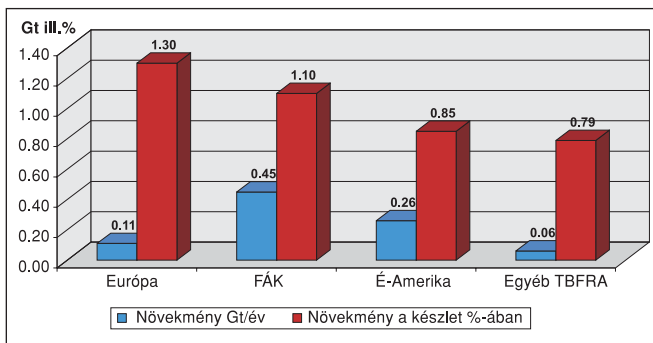
Az adatok szemléletesen mutatják, hogy a természetes folyamatok a szén lassú megkötődését eredményezik, míg az antropogén eredetűek a szén felszabadulásához vezetnek. Az emberi tevékenység elsősorban a szárazföldi ökoszisztémákra van hatással. Ezekben a rendszerekben hozzávetőlegesen az emberi eredetű kibocsátás 100-szorosának megfelelő mennyiségű szén található.

A szárazföldi élő rendszerek közül az erdők, főleg a boreális és a trópusi erdők szénkészlete jelentős. Az erdők összesen a szárazföldi rendszerek szénkészletének 57 %-át tárolják, ezért is lényeges, hogy az erdővel hogyan gazdálkodunk (12. ábra).

A számítások alapján a TBFRA régió teljes fás biomasszája 88 Gt-ra tehető, ez a szárazföldi ökoszisztémák összes biomasszájának 14 %-a. Ebből 77 Gt a föld feletti, 16 Gt pedig a tuskó és a gyökérzet. Ennek a biomasszájának 47 %-a a FÁK országokban, 35 %-a Észak-Amerikában, 10 %-

12. ábra: A szárazföldi rendszerek szénkészlete. Forrás: FRA2000 Main Report

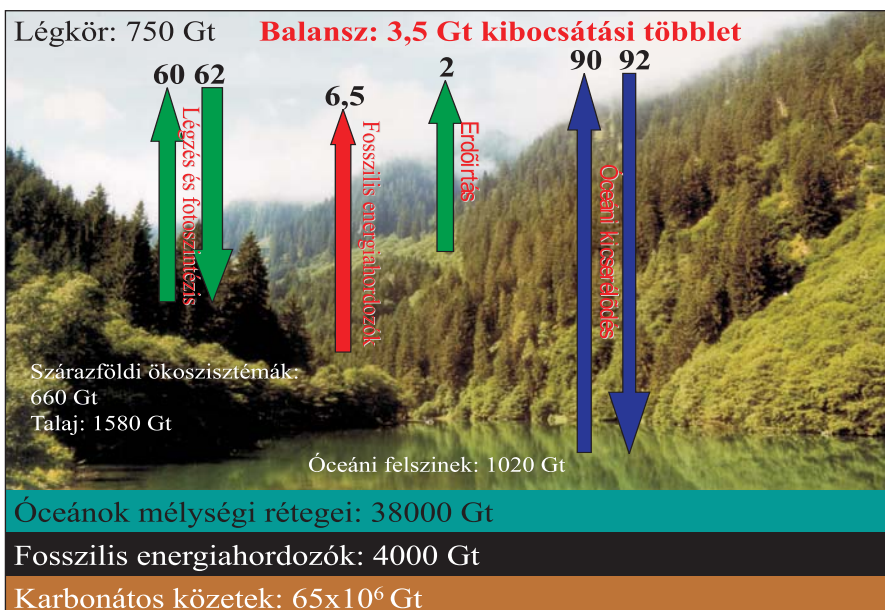
13. ábra: A biomasszában tárolt szén mennyiségének növekedése (Gt) és a növekedés üteme a jelenlegi szénkészlet százalékában. Forrás: TBFRA 2000 Main Report

a Európában, 9 %-a a régió egyéb országaiban található.

A föld feletti biomasszából 59 Gt található erdőterületen, hozzávetőlegesen ez egyenértékű a 192 milliárd m³ lábön álló fakészlettel (élőfakészlet+holtfa). Látható e számokból az is, hogy az erdőgazdálkodás szempontjából marginális jelentőségű egyéb fás területek a szénháztartásban fontos szerepet játszanak.

Az erdők szén mérlege tulajdonképpen a nettó növedék és kitermelés viszonyát jelenti. Ha tehát a nettó növedékből levonjuk a teljes fakitermelés mennyiségét és ehhez hozzáadjuk azt a kitermelt mennyiséget, amely az elpusztult faanyag megmentését szolgálja (miután ez a pusztulás a nettó növedék meghatározásában már szerepet játszott), akkor megkapjuk a fás biomassza változásának meghatározásához szükséges térfogat adatot. A növedékekkel és a fakitermeléssel kapcsolatban elmondottak miatt nyilvánvaló, hogy ez a térfogat, következésképpen a biomassza és a benne tárolt szén mennyisége az egész térségben növekszik (13. ábra).

A nettó növedék a térségben évi 1,5 Gt megkötött szenet eredményez, ezzel szemben a kitermelés során 0,62 Gt szén kerül ki az erdőből, tehát összességében a faanyagban tárolt szénkészlet éves gyarapodási üteme 0,88 Gt/év. A TBFRA régió erdei tehát a fosszilis energiahordozók égetése során évente felszabaduló szén 14 %-át képesek megkötni.

11. ábra: A szén globális körforgása

Gondolatok az erdőgazdálkodás néhány problémájáról

I. Mi lesz a sorsa az állami erdőknek a Nemzeti Földalagnál?

Az állami erdők tulajdonosi szerepét egyelőre még az ÁPV Rt. gyakorolja, amely az azokban folytatandó erdőgazdálkodást az egyes erdészeti rt.-kre bízta. Mi öreg erdészek az erdők részvénytársasági kezelését nem tartjuk ideálisnak, mert az egyes erdészeti rt.-knek az ÁPV Rt. által megkívánt jövedelmet kell produkálniuk, aminek esetleg az erdő a kárát vallhatja. Az Erdészeti Lapok szeptemberi számában megjelent cikk alapján úgy látszik, hogy előbb-utóbb tényleg valóra válik a már több hónapja közszájon forgó hír, hogy az állami erdők a Nemzeti Földalaphoz fognak tartozni. Az is hallható, hogy a Nemzeti Földalap nemcsak a mezőgazdasági földeket, hanem az állami erdők egy részét is privatizálni tervezi. Ez azért is sajnálatos volna, mert az eddig privatizált erdők tulajdonosai természetesen minél nagyobb hasznot szeretnének az erdőbirtokukból kigazdálkodni, ami általában a nem őshonos gyorsan növekvő fajok alkalmazásával biztosítható. Ez rendszerben is volna, ha a környezetvédelem nem kifogásolná, hogy olyan talajokon is alkalmazzák, amelyek őshonos – általában lassan növekvő – fajok részére is alkalmasak.

Mindezekre való tekintettel az Országos Erdészeti Egyesületnek és az FVM Erdészeti Hivatalának a Környezetvédelmi Minisztériummal egyeztetett időben kellene összehangolt álláspont-

jukat a Nemzeti Földalap illetékesének nyomatékosan kifejtjenők. Ennek a lényege az volna, hogy az állami erdők-nél a privatizálás sem erdőgazdálkodási, sem környezetvédelmi szempontokra való tekintettel szóba sem jöhet, mert ez mind környezetvédelmi, mind nemzetgazdasági és erdőgazdálkodási kárláncolataként jelentkezne. A privatizált erdőkben előforduló őshonos (autochton) fajfajokat a letermelésük után – tisztelet a kivételnek – bizonyára idegen (gyorsan növekvő) fajfajokkal váltanák fel.

II. A magántulajdonú erdők gazdálkodásában a környezetvédelmi szempontok érvényesítése

Tudomásul kell vennie az erdőtulajdonosoknak is, hogy az erdővel kapcsolatos tulajdonjoguk bizonyos szempontokból korlátozott. Az erdő ugyanis kétféle *szolgáltatást* teljesít, és pedig a *materiális*, azaz a tulajdonosnak *hasznot* hozó gazdasági és *immateriális*, azaz a környezetre ható és az állampolgárok egészségét javító *szolgáltatást*. Ez utóbbi ad jogot az államnak arra, hogy a magántulajdonú erdők gazdálkodásába beleszólhasson.

A magántulajdonú erdőkben az okos és környezetvédő erdőgazdálkodás csak úgy biztosítható, ha a kis és törpe erdőbirtokokkal rendelkezők erdőbirtokossági társulatok megalakításával a közös gazdálkodásra rendezkednek be. Kívánatos volna ezt államilag elősegíteni.

Az, hogy az erdőbirtokosok az állam beavatkozását gazdálkodásukba zúgolódás nélkül tudomásul vegyék, az állammal ezzel kapcsolatban anyagi kötelezettséget kell magára vállalnia.

A kitűzött cél elérése végett mindezek előtt az erdőtalajok termőképességét és a telepíthető fajfajokat kell megállapítani. Számba csak azok az erdőbirtokok jöhetnek, amelyeknél az őshonos fajfajokra való váltás volna lehetséges. Ezeknél ki kell számítani a minden – az őshonos fajfaj és a kezelés – szempontjából szakszerű erdőgazdálkodás várható jövedelmét. A jelenleg folytatott gazdálkodás pénzügyi eredménye általában ismeretes. A két eredmény közötti különbség adja az állam „kártérítési kötelezettségét”, mint állami támogatás. Ez a fajfajváltás időpontjától számított negyven évig, azaz addig az ideig volna kiutalandó, amíg az új állományban folyó gazdálkodás jövedelmezővé nem válik. A kiutalás hat részletben történhetne, és pedig az állomány húszéves koráig ötvenként négyszer, ezentúl tízévenként összesen kétszer. Az időszakosan történő támogatás összegénél az inflációt tekintetbe kell venni.

Ez az elgondolás – úgy vélem – nem mond ellent az erdőszet részéről is fennálló EU jogharmonizáló kötelezettségének, mert az EU tagállamaiban a gazdaságok szövetkezeti összekapcsolódását kívánatosnak tartják, és az államai a környezetvédelmet és az erdőgazdálkodást is megfelelően szabályozzák.

Dr. Kollwenz Ödön

A Tisza vizéből pótolnák a talajvizet a Nagyerdőben

Az Erdők Hete során megkoszorúzták a debreceni Nagyerdő tiszteletére állított emléktáblát a NYÉRDŐ Rt., a természetvédelem és a Hortobágyi Nemzeti Park képviselői.

A Nagyerdő mindig is természeti ékessége volt Debrecennek, s amennyire tőlük tellett, vigyáztak is rá a címisek. Nagyon régen szabályozták például az onnan kivágható fák mennyiségét.

Tették ezt azért, mert korán felismerték: az erdő az egészséges levegőt biz-

tosítja azzal, hogy a Nyírség felől fűvő szelek által hozott homokot kiszűri a levegőből. Sokáig szinte hiánytalan védőhálót alkotott a várostól északra és keletre a Nagyerdő. Aki azonban a hegy- és vízrajzi térképekre néz, láthatja, hogy az idők folyamán ez a védőháló megritkult.

Az erdő egy részét védetté nyilvánították már 1939-ben. Erről emléktáblát helyeztek el az 50. évfordulón, amelyet aztán oszlopostól elloptak. Ez is jelzi,

nem egyformán fontos mindenkinek az erdő védelme. Az ide települt intézmények hatalmas csíkokat szabtak ki belőle. Az alacsony talajvíz a tölgyfák létét veszélyezteti. Ebben az évben grandiózus terv készült el, amely a Keleti-főcsatorna – végső soron a Tisza – vizével igyekszik pótolni ezt.

A vizet csővezetékekben vinnék a környék legmagasabb pontjára, s innen természetes medrekben csörgedeztetnék át a Nagyerdőre, s a szintén szűkülő erdős puszták felé. A terv már megvan, most már „csak” a megvalósításához szükséges milliárdok kellenének. A csütörtökön a Nagyerdőt ünneplők remélik, hogy ezek is előkerülnek.

(Észak-Kelet-Magyarország)

WWF jelentés: A fenntartható fejlődés újfajta folyógazdálkodás nélkül elképzelhetetlen

Kevesebb, mint három héttel a Johannesburgban megrendezésre kerülő Fenntartható Fejlődés Világtalálkozó előtt a WWF augusztus 8-án tette közzé legújabb jelentését, amely szerint a Föld korlátozott édesvíz-készleteinek fenntartható használata csak úgy képzelhető el, ha új módon közelítjük meg a folyóvölgyek kezelését.

A vízgazdálkodással foglalkozó WWF jelentés címe: *A szegénység leküzdése és a fenntartható fejlődés elősegítése: jó példák a folyóvölgyek integrált kezelésére.* A jelentés szerint 261 országhatárat átszelő folyó gyűjti össze a Föld felszínének 45%-áról a vizeket, fogadja be az összes folyóvíz térfogatának 80%-át, és medencékben él a Föld emberi népességének 40%-a. A jelentés kutatásokra és átfogó terepi tapasztalatokra alapozva hét olyan alapelvet fogalmaz meg, amelyek a folyók és folyómedencék kezelésének kulcsát adják. Az ENSZ Millenniumi Nyilatkozata szerint 2015-re felére kell csökkenteni azoknak az embereknek a számát, akik nem jutnak tiszta vízhez és megfelelő egészségügyi ellátáshoz.

„Az édesvízi ökoszisztémák, vagyis a folyók, tavak, ártéri erdők és mocsarak léte több milliárd ember napi létezéséhez nélkülözhetetlen” – mondta *Jamie Pittock*, a WWF Élővizek Programjának vezetője. „A folyó felső szakaszán történő hibás beavatkozásoknak sokszor a folyó mentén lejjebb élő emberekre is káros hatásuk van, még akkor is, ha attól nagyon nagy távolságra élnek.”

A WWF tizenegy esettanulmányon keresztül érzékelteti, mit tart a fenntartható és igazságos vízgazdálkodás kulcskérdéseinek. Közülük öt azt mutatja be, hogy az édesvízi erőforrások hibás tervezése és kezelése milyen hátrányos társadalmi-gazdasági és környezeti következményekkel járhat. A Paraguay folyó felső medencéje Brazília, Bolívia és Paraguay területén rossz példával szolgál: több száz duzzasztógát építése a helyi emberek kizárásával és nem megfelelő környezeti hatástanulmány készítésével: ez az, amit a vízforrások igazságtalan elosztásának nevezünk.

A WWF jelentése követendő példá-

kat is felsorol. A dél-afrikai „Küzdelem a vízért” program a földrész legnagyobb környezetgazdálkodási terve. Átfogó társadalmi-gazdasági értékelést követően 18 000 helyi lakos bevonásával kívánják legyőzni az édesvizet fenyegető veszélyeket. A várt eredmény: gazdasági és környezeti stabilitás. A jelentés szerint a javuló vízgazdálkodásnak még egy kulcseleme van, a helyi bizottságok létrehozása, amelyek fontos szerepet játszanak a közösségi folyógazdálkodás

javításában, azáltal, hogy részt vesznek a döntéshozatalok előkészítésében és a konfliktusok kezelésében.

„A világtalálkozóra érkező kormányoknak az üres szövegeket otthon kell hagyniuk. Olyan célokat kell elfogadniuk és olyan munkát kell kezdeményezniük, amelynek határidőre történő megvalósítása ellenőrizhető” – mondta Jamie Pittock. „Legfőbb ideje, hogy a világ vezetői odafigyeljenek a világ vízforrásainak megmentésére. Ez a jelentés olyan megoldásokat kínál, amely a vízforrások megvédésének és hatékony használatának kiindulópontja lehet.”

További információ:

Ereifej Laurice, vizes élőhelyek programvezető, WWF Magyarország
Telefon: (1) 214-5554/124,
e-mail: laurice.ereifej@wwf.hu

Javult az ártéri erdők állapota

Javult a tiszai ártéri erdők ökológiai állapota az elmúlt tíz évben, de a térség természeti értékeinek hosszú távú védelméhez erőteljesebb változás szükséges, állapítja meg a WWF Magyarország.

A nemzetközi zöld szervezet felméréséből kiderül, hogy az előrejelzésekkel ellentétben az elmúlt évtizedben nem folytatódott a vizsgált erdei élőhelyek területcsökkenése és a térség természeti értékekben sem lett szegényebb. A WWF Magyarország szerint a kedvező változások elsősorban az öt éve életbe lépett természetvédelmi törvénynek és az erdőtörvénynek köszönhető, hiszen ezek a jogszabályok a korábbinál hangsúlyosabban írják elő az erdők természetvédelmi szempontú kezelését. A tiszai ártéri erdők számára a legnagyobb gondot a mesterségesen telepített nemes nyárfák okozzák, amelyeknek állományait szélsőségesen szegényes növényzet és állatvilág jellemzi. A civil szervezet szerint szerencsés változás, hogy ezeknek a faültetvényeknek a Tisza menti összes erdőterülethez viszonyított aránya 1990-hez képest 0,7 százalékkal 41,3 százalékra

csökkent, így nagyobb tér jut az értékes, őshonos ártéri erdőtársulásoknak, mint például a tölgyeseknek, fűzeseknek. A tölgyesek aránya 5,9 százalékról 6,4 százalékra, a fűzeseké 1,5 százalékról 2 százalékra nőtt az elmúlt tíz évben. Magas arányt képvisel a fehér nyár, amelynek elterjedtsége 1,6 százalékponttal 12,5 százalékra emelkedett, és a fekete nyár, ami 0,2 százalékponttal 6,2 százalékra csökkent. A WWF a folyószabályozást, illetve az ahhoz kapcsolódó vízrendezéseket, lecsapolásokat is az ártér ökológiáját hátrányosan befolyásoló tényezőnek tartja. A szervezet szerint ezek hatására az egész Alföld természeti képe megváltozott, és veszélybe került a Tisza-völgy természetes élővilága.

(Vas Népe)

Környezetkímélő technológiák az erdészeti növényvédelemben

Az Erdészeti Lapok 2001. májusi számában jelent meg a környezetkímélő technológiákról szóló írásunk első része, amely az általános elveket ismertette. A második részben az egyes fajokkal végzett erdősítésekben a gyomkorlátozás lehetőségeit, az erőszakosan terjeszkedő nemkívánatos fajok ellen alkalmazható, valamint az erdészeti alkalmazható konkrét technológiákat ismertetjük, elsősorban saját eredményeinkre támaszkodva.

I. Gyomkorlátozás

A hagyományos gyomirtás helyett az erdészeti inkább a gyomkorlátozásra törekszünk. Az erdősítések a szántóföldi kultúrákhoz hasonlítva rendelkeznek néhány olyan ismérvel, amelyek miatt lényeges különbséget teszünk az itt alkalmazható, illetve a kívánatos növényvédelmi technológiák között. Ilyen pl. a részterületen történő kezelés, a hatóanyag, a kijuttatásra szolgáló technika kiválasztása, a gyomirtószer-formuláció megválasztása. Erdősítésekben a szükségesnél nagyobb hatásfokú gyomirtás véleményünk szerint nem eredmény, hanem szakmai hiba!

1. *Tölgy makkvetés, illetve tölgy-csemetével végzett erdősítés* első évében üzemi összehasonlító kísérleteket végeztünk elmunkálatlan, rögzös talajon, alacsony-közepes gyomborítottság mellett. Tapasztalatunk szerint az *Erunit A 530 FW 7* liter/ha és *Tazastomp SC 5* liter/ha hozta a legegyszerűsebb eredményt mi-

nimum 18–25 literes hektáronkénti permetlémenyiség kijuttatásával. Ez a csökkentett vízmennyiség csak a cikünk első részében bemutatott CDA-technikával alkalmazható. A 2000. évben a hatás az aszály miatt nem volt egyértelmű, de csapadékosabb években kielégítő eredményt értünk el a két szerrel. Az erdészeti jó eredményt mutató, már hagyományosnak mondható *Dual-Maloran* kombináció a nagy viszkozitása miatt nem alkalmas alacsony lémenyiséggel történő kiszórásra. A *Maloran* egyébként is kifutó szer, gyártását beszüntették.

Abban az esetben, ha a makk csírázása előtt már jelentős gyomborítás van a területen, célszerű a talajherbicidek glifozát hatóanyaggal való kombinálása. Létezik ilyen gyári kombináció, a *Folar 525 SC*, melyet 7 l/ha dózisban alkalmazhatunk jó eredménnyel, de használható a helyszínen készített tankkeverék, pl. *Erunit A 530 FW 5* liter/ha + *Glialka 480 2* liter/ha. Az atrazinok perzisztens tulajdonsága, valamint a vizes körülmények között tapasztalható lassú degradálódása miatt ártéren, magas talajvíz esetén, vízmosások mellett e kombinációt ne használjuk. Sajnos az új generációs atrazin-helyettesítővel (pl. *Merlin, Pledge*) eltérő hatásmechanizmusuk és az általuk megkívánt finomszemcsés magágy miatt még nem tudunk megfelelő eredményt elérni.

2. *Többéves tölgyerdősítésben rügpattanás előtt a Folar 525 SC 7* liter/ha-

os kezeléssel értünk el jó eredményeket fitoxikus mellékhatás nélkül. Ezt a kezelést ajánljuk abban az esetben, ha rügpattanás előtt már jelentős gyomflóra van a területen. Ugyancsak eredményesen alkalmazható a 4. pontban részletelesen ismertetett *Casoron G* is.

3. *Tölgyerdősítés gyomirtására vegetációs idő alatt* az egyszikűek ellen a mezőgazdaságban is használatos szelektív egyszikűirtókat használjuk, melyek közül a *Nabu S* és a *Select* rendelkezik erdészeti kultúrában felhasználási engedéllyel. Rajtuk kívül a gyakorlat más egyszikűirtókat is használ, általában a hektáronkénti anyagszükséglet ára határozza meg az alkalmazásra kerülő szer fajtáját. A siska nádtüppannal ellepett területeken kiváló eredménnyel alkalmaztuk a *Perenalt* 1,5 liter/ha dózisban. Tapasztalatunk szerint 15–20 literes hektáronkénti lémenyiség kipermetezésénél (CDA-technika) a kisméretű cseppek miatt, a permetléfedettség növelése érdekében célszerű felületi feszültségcsökkentőt és határfokozó adalékot (pl. *Quicken*) hozzáadni a felszívódás elősegítésére, és törekedjünk a kezeléseket optimális időpontban történő elvégzésére. Célszerű a permetezést legalább 60–70 cm széles sorcsíkból végezni, megakadályozva ezzel a nem kezelt területről áthajoló gyom csemetére borulását; illetve a sorok között mechanikai gyomirtással kombináljuk a sorban történt vegyszeres kezelést.

4. *Kétszikűek ellen tölgyerdősítésben* a tölgy morfológia szelektivitását felhasználva alkalmazza a gyakorlat a *Lontrel 300* 0,5–0,7 liter/ha dózisát. Ez önmagában történő kipermetezéskor a tölgy viaszrétegének kialakulása után nem okoz fitotoxicitást. Kismértékű perzselés előfordulhat felületi feszültségcsökkentőt is tartalmazó egyszikűirtóval történő kipermetezéskor, például a közvetlen eső után, vagy a János-napi hajtások megjelenésekor, ezért ügyeljünk a megfelelő időpont kiválasztására és ne használjunk adalékanyagot! Sajnos a *Lontrel 300* hatástalan az ajakosokra és a rózsafélékre, pl. szederre. Ezek visszaszorítására már vannak ígéretes, a tölgy morfológiai szelektivitását kihasználó eredmények, de további kísérletek szükségesek a biztonságos használathoz. Fontosnak tartjuk a szulfonil ureákkal végzett kísérletek

Európai okirat a vízkészletekről

Az Európa Tanács 2001. okt. 17-i kelettel okiratot hozott nyilvánosságra, amelyben az európai vízkészletekkel kapcsolatban a fenntartható fejlesztés teendőit rögzítik. Hasonló okirat készült 1967-ben, ebben már meghatározták a vízgazdálkodás alapelveit. Közülük a legfontosabb az, hogy mindenkinek joga van az alapvető életfeltételekhez, elsősorban a vízhez. Ezért a meglévő vízkészleteket – felszín felettiakat és alattiakat egyaránt – a jó gazda gondosságával kell kezelni és óvni a káros és jövő generációk érdekeit veszélyeztető hatásoktól.

A kormányoknak olyan nemzeti és nemzetközi politikát kell érvényesíteniük, amely jól szolgálja a cél megvalósítását, de a közvélemény beleszólási jogát is meg kell tartani. A vízfogyasztásról hosszú távú tervet kell készíteni és megszervezni a vizek rendszeres figyelését. A közvéleményt a kapott eredményekről tájékoztatni kell, hogy a tervezésben, döntéshozatalban érvényesíthesse befolyását.

A vízkészlet-gazdálkodásban az erdőknek is jelentős szerep jut, ezért támogatnunk kell az erdő és víz kapcsolatának ismeretében ma még mutatkozó fehér foltok eltüntetését. Kutatási erőforrásokat kell mozgósítanunk és az ezzel foglalkozó intézményeket támogatnunk.

NATUROPA 2002. 97. sz. 11. o. Ref. Dr. Szodfridt István

folytatását, melyek során gyakorlati eredményhez juthatunk a közeljövőben.

Nagyon jó, egész évre kiterjedő hatást tudunk elérni a tölgyek gyomirtásánál már az ültetés utáni első évben *Casoron G* granulátum alkalmazásával. A kísérleteink bizonyítják, hogy a szerengedélyben meghatározott 3-4 éves kor előtt is alkalmazható fitotoxikus hatás nélkül a tölgyekben, de biztató kísérleteket folytatunk más fajokkal végzett erdősítésekben is. A kiszórandó mennyiség 40-50 kg/ha teljes területre számolva, amely 2 méteres sortávolságnál, sorcsíkkezelésnél 12-15 kg/ha. Ezt a költséget az erdősítés már el tudja viselni, és egy kezeléssel az egész vegetációs időszakban biztosított az állomány gyommentessége. Főleg mélyebb fekvésű területeken, elsősorban kétszikű gyomflóránál ajánljuk alkalmazását. Amennyiben területünkön egyszikű gyomok is vannak, ellenük a szelektív egyszikűirtókat használjuk 60-70 cm-es csíkpermetezéssel. Az ültetés első évében valamely csírázásgátló talajherbicide alkalmazása kívánatos, mivel a gyomflóra összetétele általában nem indokolja a granulátum használatát, és esetenként fitotoxikus hatás léphet fel.

5. *Tölgy- és bükkerdősítésekben a szeder ellen* sajnos csak kezdeti eredmények vannak, melynek során a szeder és a csemeték rügpattanásának időbeni eltérését, a néhány napos eltolódást használjuk ki. Hatékonyan lehet dolgozni ebben a rövid időben CDA-technikával: ha a szeder még csak foltokban van jelen *Glialka 480* 3 liter/ha és *Starane 250 EC* 1 liter/ha dóziséval, foltkezelés formájában. Bizonyítható, hogy a szeder ellen a kisebb foltokban történő kezdeti megjelenése esetén eredményes lehet a védekezés hosszabb távon is. A már elhatalmasodott szedertömeg ellen a védekezés nagyon nehéz és kevésbé hatékony. A fakadás idejében való eltérés miatt a csemeték egy részén fitotoxikus foltok előfordulhatnak, de általában ezt a csemete a vegetáció végéig kinövi.

Tölgy-cser állományban kiváló eredményeket értünk el a *Tropotox+Logran* kombináció CDA-technológiával történő kijuttatásával. A kezelést május második felében célszerű elvégezni, amikor a tölgylevelek viaszbevonata már kialakult. A teljes körű technológiába illesztéshez azonban még további kísérleteket tartunk szükségesnek.

6. *Fenyőállományok* gyomirtását egyszikűek ellen a tölgyállományokéhoz hasonlóan végezhetjük (ld. 3. pont). Vegyes gyomállomány esetén sokkal haté-

konyabb a hexazinon hatóanyagú *Velpar* használata a gyommennyiség és a gyomösszetétel függvényében 1,5-2,0 kg/ha dózisban. A *Velpar* csomósodásra való hajlamossága miatt csak hidraulikus szórófejjel permetezhető átalakított háti permetezővel, amelyre 0,1-0,15-ös szántóföldi permetező fúvókát szerelünk.

Nagyon jó eredményt értünk el a hexazinon hatóanyagú *Erdei granulátum* használata során. Az engedélyokirat szerint nálunk erdei- és feketefenyő erdősítésekben használható, de külföldön jegegyenyő, lucfenyő- és duglaszfenyő-állományokban is engedélyezett 40-80 kg/ha dózisban. A kezelésnek áthúzódó hatása van a kezelést követő évre is. A hexazinon hatóanyagú kezeléseket azonban nem lehet alkalmazni a 3 évnél idősebb lucfenyő erdősítésekben. Ez a fajfaj ugyanis ettől a kortól a talajfelszínhez közel futó vízszintes gyökérzetet fejleszt, amely az itt elhelyezkedő hatóanyagot felveszi. Ezért lucfenyőnél sorcsík gyomirtásra a vegetációs idő előtt, illetve a rügsapkák záródása után a *Glialka 480* vagy a *Glyfos* használata javasolt, mivel a leveleken képződött viaszréteg miatt ebben az időben az állomány nem veszi fel a glifozát hatóanyagot.

7. *Elegyes állományoknál* a vegetációs időn kívül a kétszikűek visszaszorítását, illetve totális gyomirtást célszerű árnyékoló lemez alkalmazásával végezni a csemetesor mindkét oldalán. Ezt csak tavasszal és alacsony gyomállomány esetén ajánljuk, ügyelve arra, hogy ne jusson a gyomirtó szer a zöldfelületre, illetve az erre érzékeny fajoknál a kéregre. A kezelést bármilyen glifozát hatóanyagú lombherbicide elvégezhetjük, de ajánlatos a *Folar 525 SC* használata, mivel ennek talajherbicide alkotórésze megakadályozza a gyomok utánkezelését. Figyelembe kell venni, hogy a klorofill tartalmozó héjkérgű fajoknál (kőris, hársak, nyárok stb.) előfordulhat jelentős vegyszerkár, ritkán pusztulás is. A vegetációs

idő előtti kezelést a kőris kiheveri, a rügy nem pusztul el, ezért szélcsendes időben árnyékoló lemezzel kijutatható a sor két oldalára. Az esetlegesen a kéregre kerülő vegyszer azonban nem fog a fejlődésben jelentős kárt okozni. CDA-rendszerű permetezésnél feketediő-állományban a rügpikkelyen keresztüli felszívódást tapasztaltunk, amely a rügyek elhalásával járt. Néhány hét múlva azonban a dió teljes intenzitással, fitotoxikus tünetek nélkül kihajtott az alacsonyabban lévő oldalrügyeiből, és emiatt jelentős volt a villás egyek száma.

Vannak adataink a vegetációs idő közepén szántóföldi géppel végzett sikeres üzemi kezelésekről *Lontrel 300*-zal 0,4 liter/ha dózisban kőris- és feketediő-állományban. Ezek azonban még csak első eredmények, amelyek megismétlésre és visszaigazolásra várnak.

Elegyes állományban saját tapasztalataink alapján nagy szerepet tulajdonítottunk a *Casoron G* alkalmazásának. A granulátumot sikeresen alkalmaztuk magas kőris, szelídgesztenye, feketediő, juhar, nyár, vörösfenyő fajok esetén. Kőrisállományban nagyon mély fekvésű, tavasszal, a kijuttatáskor felszínig vizes területen is kiváló eredményeket kaptunk annak ellenére, hogy itt a talaj felső rétegében is megtalálható a kőris gyökérzete. Említésre méltó, hogy az atrazin hatóanyag alkalmazása ugyanezen a területen fitotoxikus tünetekkel járt, és alkalmazása az 1. pontban említett kör-

nyezetvédelmi okok miatt egyébként sem kívánatos. A *Casoron G* granulátumot ezenkívül sikeresen alkalmazhatjuk

- nyár- és fűzfélék dugványozással létesített erdősítésében 40–60 kg/ha mennyiségben, közvetlenül a dugványozás után kijuttatva,

- akácfelújításban 30–40 kg/ha, két-éves korból,

- egyéb karógyökerű fajoknál, ahol a felső gyökerek 8 cm-nél mélyebben vannak.

8. *Akác* fafajnál általánosan elterjedt a *Pivot* 1 liter/ha-os alkalmazása lehetőleg gyommentes talajfelszínre szórva. Ennek az eredetileg borsó, szója gyomtalanítására kifejlesztett hatóanyaga az akácnál nem okoz fitotoxicitást, és a talaj, illetve a vegetációs időszakban lehullott csapadék függvényében egész éves hatású is lehet a kezelés. A talajban lebomlása lassú, ezért áthúzódó hatása is lehet.

9. *Bármilyen korú állományban*, ahol a csemete magassága kisebb a gyom magasságánál, használhatjuk a kenéses technológiát sorcsík-kezelésre. Saját kísérleteink során a Magyarországon forgalomban lévő egyszerű kanócos kenőgéppel 1:1,5–2-es hígítású víz-*Medallon* kijuttatásával értünk el jó eredményeket, főleg magról kelő kétszikű gyomokkal borított területen. A vonatható, nagyobb teljesítményű német gyártmányú gyomirtó kenőgép a múlt évben a Bakonyerdő Rt. területén dolgozott ígéretes eredményekkel, és fejlesztés alatt van egy hazai fejlesztésű prototípus is. Ezen gépek sorközművelésre is alkalmasak, melynek során csak a magasra növő, gyomként jelenlévő növényeket kenjük le gyomirtó szerrel, az alacsony, a csemeték fejlődését nem akadályozó növényekre nincs hatásal. Ez természetesen akkor alkalmazha-

tó, ha a visszamaradó lágyszárúak a csemeték vízellátását nem korlátozzák.

II. A nemkívánatos fák, cserjék eltávolítása

Mind az erdészetben, mind az erdészet határterületein egyre többször találkozunk olyan feladattal, amikor a növényvédelmi munka permetezéssel nem oldható meg. Ilyen eset például a parkok rekonstrukciója, védelme; belterületek, lakott körzetek közvetlen közelében történő kezelések, védett területeken történő növényvédelmi munka, az erősza-kosan terjeszkedő fajok: bálványfa, akác, zöld juhar eltávolítása.

A feladat megoldására létezik már kidolgozott technológia, amelynek során a levágott tuskó felületére visszük fel a hatóanyagot, ezt a módszert az erdészet már évtizedek óta alkalmazza. Egy újabb módszer szerint közvetlenül a fa élő szövetébe injektáljuk a hatóanyagot, tehát endogén kezelést végzünk, teljes mértékben kizárva a növényvédő szer környezetbe jutását. Ma ez a technológia hazánkban még nem nagyon ismert, kísérleteink során elért eredményeinket ajánljuk a gyakorlat számára.

1. *A vágásfelület kezelését* friss vágásfelületen, lehetőleg kora ősszel végzük, amikor a fás szárú növényekben az anyagáramlás iránya megfordul az áttelelő szervek, gyökerek irányába. Ha biztosítani tudjuk, hogy a vegyszer kizárólag csak a vágásfelületre jusson, elméletileg eleget tettünk a környezeti igényeknek. Ez sajnos a gyakorlatban nem mindig lehetséges. Ennek érdekében, ha kis átmérőjű tuskókat kezelünk, akkor szivacsos végű gyomirtó kenővel, nagy átmérőjű tuskók esetén a tuskók külső, élő gyűrűjének hátigépes (nagy cseppek, szélcsend) permetezésével dolgoz-

unk. Kenésre ma a gyakorlat a *Garlon 4E* 1:1 és 1:2 arányú olajos vagy vizes oldatának ecsetelését, a vágásfelület 1:2 arányú vizes permetezését alkalmazza.

2. *A gyomirtó kapszulákkal, injektorral* végzett endogén kezelés során az álló fa kiirtása, az újrasarjadzás megakadályozása a cél, de alkalmazható a már levágott fa tuskójának kezelésére is. Védett területeken kívánatos lehet a zárt gyomirtó kapszulák (ECOPLUG technológia) vagy más típusú injektorok alkalmazása, amikor egy, a fából kiütött vagy kifűrt lyukba egy önzáródó gyomirtó kapszulát helyezünk, amely beütéskor a fában szétnyílik. A hatóanyagot a növényi nedvek szállítják a hatáskifejtés helyére. Sajnos ma még ez a módszer a nagy költségvonzata miatt csak speciális területeken történő alkalmazásra ajánlott. Főleg természetvédelmi területeken, a behurcolt invazív fajok (bálványfa, zöld juhar, akác) egyedeinek újrasarjadzás-mentes eltávolítására alkalmaztuk eddig a hexazinon hatóanyaggal töltött ECOPLUG kapszulákat jó eredménnyel, de további kísérleteket végzünk a széles körű gyakorlati technológiába illesztéshez, mindenekelőtt a gyors lebomlású, kis környezetterhelésű hatóanyagokat keresve.

III. A pajorkár elleni védekezés

A pajorkár ellen nagyon nehéz védekezni, a feladat megoldása több évtizede várat magára. A klórozott szénhidrogének forgalomból történt kivonása, az ország-szerte tapasztalható növekvő pajorkárosítás sürgeti a jelentős károkat okozó károsító elleni hatékony védekezési módszer kidolgozását.

Az ültetés évében a tuskózott területen jelenleg a teljes talajfertőtlenítés a közismert technológia. Leggyakrabban a *Force 10 SC* és a *Marshall 25 EC* gázosodó talajfertőtlenítő szereket alkalmazzzák a talajba dolgozva. Ezeknek a talajfertőtlenítőknek a hatóanyaga akut toxicitása miatt jelentős veszélyt jelent egyrészt a permetező, injektáló, pépelő munkásra, másrészt a talajlakó szervezetekre. Sajnos elképzelhető a hatóanyagok táplálkozási láncba történő jutása is: akut mérgezést okozhat egy madárnál, ha elfogyasztja pl. a megmérgezett, talajfelszínre menekült gilisztát.

Környezetkímélő módon ugyanezt a problémát részterület kezelésével vagy a csemete gyökerének pépelésével lehet több-kevesebb sikerrel megoldani. A részterületen alkalmazott gázosodó szerek azonban a sorközökben nem érnek

Közlemény

az Erdészeti, Faipari, Papíripari Nemzetközi Ösztöndíjas Alapítvány javára tett 1%-os személyi jövedelemadó felhasználásáról

2001-ben az APEH 2 127 544,- forintot utalt át Alapítványunknak. A kuratóriumi döntése alapján ebből az összegből az alábbi pályázók kaptak támogatást:

1. Balekottatás, selmeci út (500 000,- Ft)
2. II–III–IV. évf. erdész, fás és környezetmérnök hallgatók külf.-i tanulmányúttjai (780 000,- Ft)
3. Nemzetközi Erdész Találkozó (III), Sífutó Bajnokság (34), Unicum Cup (350 000,- Ft)
4. Nemzetközi oktató- és hallgatócsere (300 000,- Ft)
5. Valétálás támogatása (200 000,- Ft)

Köszönet mindazoknak, akik felajánlásukkal Alapítványunkat támogatták, amelyet a fenti név és az alábbi adószám: 19112855-1-08 feltüntetésével lehet megtenni.

Kérjük, támogassák továbbra is a Soproni Egyetem hallgatóinak és fiatal oktatóinak szakmai fejlődését.

a Kuratórium

el akkora koncentrációt, hogy megfelelően hatékonyak legyenek, így a nem kezelt területeken lévő pajorok a kezelést nagy valószínűséggel túlélnek. A koloidszegény homoktalajokon a hatóanyag molekulái nem tudnak az aktív gyökérszónában maradni, hamar kimosódnak, ezáltal hatásukat veszítik.

A probléma megoldására elméletileg két lehetőség van:

1. *Új generációs transzlokálódó rovarirtó szerek használatára pépéléssel*, melynek során a hatóanyag a gyökérre kerül, a gyökéren keresztül felszívódik, a növényben 2–4 hétig tartózkodik és annak rágásakor veszi fel a pajor a hatóanyagot. Ezek a hatóanyagok (imidakloprid, tiakloprid, acetamiprid) kiváló toxikológiai, ökotoxikológiai tulajdonságokkal rendelkeznek, ezért alkalmasak lehetnek az ilyen jellegű feladat környezetkímélő megoldására. Az eredményeségről még kevés adat áll rendelkezésünkre. A hatóanyag a növényben többnyire felfelé jól közlekedik, felülről lefelé azonban csak 1–2% mértékig, így nem valószínű, hogy ezeket a kezeléseket a növény permetezésével is el lehetne végezni. Fontos feladatunknak tartjuk azonban ezt a technológiát kísérleti jelleggel kisparcellákon összehasonlító módon kipróbálni.

Az erdősítés második évétől fogva, amikor a gyökérpépelés elveszti hatását, a Defenzor talajinjektorral tudunk a csemeték mellé rovarölő szert juttatni. A készülő előre beállított folyadékmennyiség injektálására alkalmas, tízezres hektáronkénti csemeteszámnál munkanaponként kb. fél hektár terület kezelhető vele.

2. *Talajfertőtlenítő granulátum* használatával hosszabb ideig tudunk hatékony hatóanyag-koncentrációt a csemete gyökérszónájában fenntartani. A gipsz alapú granulátumból az illékony hatóanyag folyamatosan oldódik ki, így elégséges lehet a teljes vegetáció folyamán a hatékony védelemre. A fokozatos kioldódás miatt a koncentráció a csemetétől távolabb jóval alacsonyabb, ami a talajélet számára sokkal kedvezőbb. Az eddigi adatok alapján a *Counter 5 G* tűnik a leghatékonyabbnak adagoló injektorral kijuttatva.

A talajfertőtlenítő granulátum talajba juttatására 2000-ben egy speciális granulátum injektor kifejlesztésére került sor, amely alkalmas a laza talajban 2–2,5 grammnyi talajfertőtlenítő granulátumnak közvetlenül a csemete gyökereinek közelébe juttatására. Az injektor rendkívül precízen adagol, és zárt rendszere révén nem kell számolni a munkát végzők

egészségi károsodásával, aminek veszélye a szerves foszforsav-észterek használata esetén fennáll. Az eszközzel elérhető teljesítmény kb. 0,3 ha/nap.

IV. A rovarkárok elleni védekezés

A lombkárosító rovarok ellen a védekezés gradáció esetén légi úton képzelhető csak el erdőállományokban. Ebben az esetben az erdészet már régóta alkalmazza a környezetkímélő technológiákat, melyek során kitinszintézis-gátló vagy *Bacillus thuringiensis* készítményeket juttat ki. A nagy kiterjedésű rovardúlsók e szerekkel féken tarthatók, illetve megszüntethetők. Alkalmazásuk lakott területen is engedélyezett, mivel a meleggérvű állatokra, az emberre nem hatnak. A szakközönség előtti ismertségük miatt leírásuktól eltekintünk.

Kevésbé ismert azonban a komplex *folyadékinjektálási technológia*, amikor az új generációs inszekticidekkel töltött injektorokat helyezzük a fába, a törzs kerületén 10–15 cm-ként. Az eljárás során a hatóanyag a tápanyagszállításkor a levél mezofillumába jut, és ott kifejti hatását a lombfagó rovarok bármely fejlődési alakjára. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az injektált hatóanyag sokkal hosszabb ideig aktív marad, mint kipermetezve, így az időben elvégzett kezeléssel egész évre terjedő hatás érhető el. A fák egyedi kezelése jelentős költséggel jár, ezért csak parkokban, lakott területen lévő fák kártevőmentesítésére ajánlott.

Magyarországon e technológiával először a vadgesztenye aknázó-moly elleni védekezésben értünk el jelentős eredményeket. A védekezés során a növényben jól transzlokálódó hatóanyagot injektálunk a törzsbe, amely a fa által szállított tápanyaggal eljut a levélbe. A kikelő lárvák a levélbe furakodva azonnal táplálkozni kezdenek, és a hatóanyagot felvéve rövid időn belül elpusztulnak. Ezért a leveleken csak 1–2 mm nagyságú

pontszerű aknákat találunk, ellentétben a kezeletlen fák több centiméteres aknáival. A kezelést egyszer kell elvégezni március végén–április elején, a rügypattanáskor. A dolgozat megírásakor kísérleteink a vadgesztenye aknázó-molyon kívül a platán csipkésposloska elleni védekezésre terjedtek ki, amely még nem hozott alkalmazásra ajánlható eredményt.

Hasonló elv alapján az eljárás használható lehet egyéb rovarkárosítók és a kórokozók ellen. Növénykondicionáló szert alkalmazva parkokban, utcai fasorokban, nagy értékű plantázásokban a fák állóképességét is növelhetjük a módszer alkalmazásával.

V. A környezetkímélő technológiák alkalmazásának gazdasági kérdései

A kémiai gyomkorlátozás alkalmazását sokszor az élőmunka hiánya, a feladat időbeni elvégzése, illetve egyáltalán az elvégezhetőség kényszeríti ki. A talajlakó kártevők ellen a kémiai védekezésnek nincsen alternatívája. A jó visszacszerző képességű, erőszakosan terjeszkedő fafajok ellen a mechanikai védekezés többszöri visszatérés esetén sem hoz minden esetben megoldást. A lakott környezetben lévő fák védelme a környezetszennyezés, az állandó emberi jelenlét miatt okoz sok gondot. A kémiai védekezés tehát néhány esetben szükség-

szerű, melynek során az élővilág, a környezet védelméért a lehető legtöbbet meg kell tenni.

A kémiai védekezés nem cél, hanem eszköz a növényvédő szakember kezében, és csak indokolt esetben, nagy körültekintéssel alkalmazható. A környezetkímélő technológiák a legtöbb esetben költségnövelő tényezőként szerepelnek, az erdőgazdálkodás költségviselő képessége azonban köztudottan csekély. Egyes esetekben azonban a gazdaságossági szempontok is a kémiai beavatkozás irányába hatnak. Erre legjobb példa az erdősítések vegyszeres ápolása, a kémiai gyomkorlátozás. A költségkalkuláció során, ha nem az éves ápolási költséget, hanem a teljes felújítási időszakra vonatkoztatható ráfordítást vizsgáljuk, sok esetben arra a megállapításra jutunk, hogy az első év(ek) vegyszeres ápolása a befejezésig megtérül a későbbi kisebb ápolási igény miatt.

Az élőmunka költségének jelentős mértékű növekedésével nőtt az erdősítések kézi ápolásának költsége is. Hazánkban egyre kevesebben vállalkoznak az erdei munkára, a gépi mechanikus ápolási költségek az üzemanyag árának emelkedése miatt egyre nagyobbak. Az ápolások költségelemzésekor és a tervezésekor a közvetlen költségek mellett a következő szempontokat célszerű figyelembe venni:

- Az ápolások számának elméleti szükségessége a különböző technológiák esetében, amely ugyanazt a növényteret biztosítani tudja a csemetéinknek a vegetáció folyamán.
- A csemeték növekedését befolyásoló tényezők szerepe, az időben elvégzett gyommentesítés hatása az erdősítés fejlődésére.
- A mechanikai ápolással szükségszerűen együtt járó csemetesérülés, darabszám-csökkenés, esetleg emiatt fellépő pótlási igény.
- Megéri-e az első év(ek)ben esetleg a drágább vegyszeres technológiát alkalmazva a következő években jóval tisztább csemetesorokat kialakítani, a csemetéknek a fejlődéshez jobb körülményeket biztosítani?
- Az első év(ek)ben alkalmazott vegyszeres gyomkorlátozásnak a későbbi kisebb ápolási költségekben jelentkező hatása.
- A kémiai gyomkorlátozással biztosított gyorsabb fejlődés, amelynek következményeképpen a felújítási időszak csökkenthető.
- A környezetkímélő technológiát alkalmazva (részterület-kezelés, CDA-technika alkalmazása) milyen mértékű a

növényvédőszer-megtakarítás?

- Jár-e pluszköltségekkel a redukált kezelés (sorközök mechanikai ápolása stb.)?

- Mekkora a vadlétszám, a vadkár, ennek mértéke jelentősen befolyásolja-e az erdősítés növekedését? A részterület-kezeléssel a vad a sorközökben legelőfelületet talál, így valószínűleg kisebb lesz a kár.

A tapasztalataink szerint a környezetvédelmi szempontokkal párhuzamosan jelentős ökonómia előnye is van a redukált területen való kezelésnek, mivel a kipermetezett növényvédő szer mennyisége a redukált területen jelentősen alacsonyabb a teljes terület kezelése során kijuttatottnál. 1,5 méteres sortávolságnál, 60 cm sorcsík-kezelésnél 40% a kezelt felület, ennek megfelelően a felhasznált vegyszer. A megtakarított növényvédőszer költség fedezetet nyújthat a kezelt többletköltségeire.

Összefoglalás

A kémiai anyagok, a növényvédő szerek alkalmazása az erdőszetben egyesek számára elfogadhatatlan. Az erdőgazda, az erdőművelő azonban ma már nem mondhat le a korszerű növényvédő sze-

rek alkalmazásáról, elsősorban az erdősítések kivitelezése során. Az erdei munkára egyre kevesebben vállalkoznak, az élőmunka egyre drágább, meredek domb- és hegyoldalak ápolása géppel nem végezhető el, a gyomok visszaszorításának ideje pedig meghatározott. Ezért a természetvédelmi és gazdálkodási érdekek figyelembevételével szükség van olyan vegyszeres növényvédelmi technológiákra, amelyek ésszerű érvek alapján mind környezeti, mind ökonómiai vonatkozásaiban biztosíthatja a hatékony vegyszeres gyomkorlátozási munkálatokat, az invazív fajok, talajlakó kártevők, a lombfogasztó rovarok elleni hatékony védekezést. Dolgozatunkban elsősorban a saját kísérletek, tapasztalatok eredményeit foglaltuk össze, de néhol kitértünk az erdőszetben már üzemszerűen alkalmazott technológiákra is. Olyan növényvédő szerek technológiákat kívántunk összefoglalni, amelyek lehetőség szerint teljes mértékben kielégítik a környezeti igényeket a gazdálkodási ésszerűség határain belül, és segítséget nyújthatnak gyakorló erdészeknek, illetve természetvédelmi szakembereknek a különböző károsítók elle-

Fás átvágás

címmel jelent meg az egyik megyei lapban tudósítás egy, az erdőben garázdálkodó vállalkozóról.

A tudósítás szerint T. Gy. 2000 elején kft.-t alapított. Mint vállalkozó szerződést kötött az illetékes erdőgazdasággal erdőápolási és tisztítási munkákra. A cég által alkalmazott dolgozók ennek révén szabadon közlekedhettek az erdőben. T. Gy. számítása bevált. A cég dolgozóit hamis papírokkal látta el, akik mit sem sejtve – két éven keresztül – végezték el a törvénybe ütköző munkát, az engedély nélküli fakitermelést és szállítást.

A szervező vállalkozó mintegy 31 erdőrészletben végeztetett fakitermelést, és lopatta el az állami és magánerdőkből a faanyagot, melyet különböző formában értékesített. A lopási kár 10 millióra tehető. Vajon mennyi lehet a biológiai kár?

Minden hatalom-, rendszerváltást a kezdetében fejtelenség követ. Több-kevesebb időre van szükség, míg a törvényes rend helyreáll.

Így volt ez a XX. században az első világháború, a második világháború, az 1956-os szabadságharc után. Néha évekre volt szükség, de nem tíz évet meghaladóan, mint a legutóbbi rendszerváltás óta.

Vajon mi lehet az oka az erdővel szemben tanúsított felelőtlen magatartásnak, a sok lopásnak?

A kialakított magánerdők védelme nem megoldott. Nem alkalmaznak őrszemélyzetet. A sok tulajdonos egymásra vár az intézkedéssel. Az erdőtulajdonosok többsége rájött, hogy az erdő nem aranybánya. Mielőtt meghozná a hasznát, addig jelentős összeget kell befektetni. Ezért nem törődnek érdeikkel.

Viszont nem értem az állami tulajdonban lévő erdők védtelenségét. Nem ismerem a kerületvezető erdészek mostani lekötöttségét. Az erdészek szerteágazó munkája mellett időt kell szakítania arra, hogy a területét esetenként tüzetesen bejárja, ha máskor nem, akkor jó gazda módjára a szabadnapján.

Szükségesnek látom az erdők védelme érdekében védőszolgálat megszervezését. A költséget erre az államnak külön kellene biztosítania, miután az erdőgazdaságok nyereségérdekeltségű, kapitalista vállalatokká alakítottak.

A természetvédelem egyik legfontosabb feladata az erdők védelme is.

Erre az államnak kell pénzt áldoznia. Az erdők csak így óvhatók meg a zsványoktól, garázdaktól.

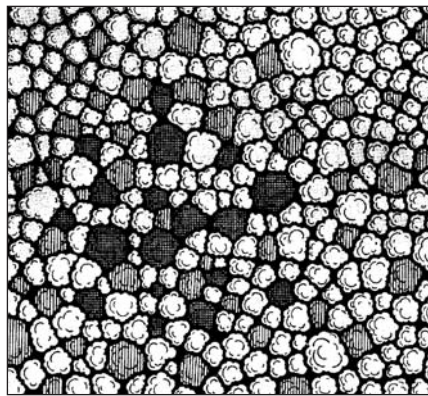
Schalkház Lipót

A kocsánytalan tölgy természetes felújítása

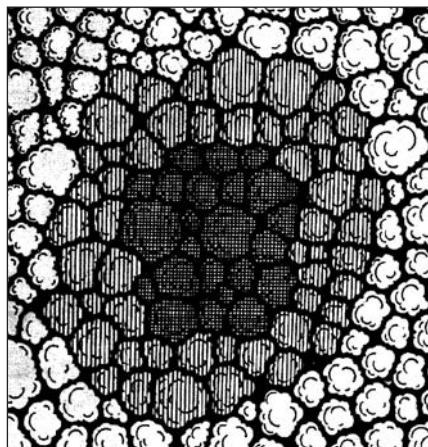
Lehetőségek, módszerek, problémák

Hazánkban a tölgy természetes felújítását legelterjedtebben többé-kevésbé egyenletes bontáson alapuló ernyős felújítógággal végzik. Számos hazai erdész szakember javasolja ezt az eljárást (pl. *Fekete* 1888, *S. D.* 1902, *Divald* 1903, 1904, *Gesztes* 1906, *Muzsnay* 1911, *Rainiss* 1911, *Vadas* 1921, *Szeless* 1941, *Majer* 1966, *Bernáth* 1971, *Danszky* 1973, *Kolozsár* 1989). *Szappanos András* (1967, 1969a, 1969b) pedig kísérleteinek eredményei alapján az ernyős felújítógág gyakorlati kivitelezésével kapcsolatban hasznos útmutatásokkal szolgált. Az erdészeti szakirodalomban azonban számos olyan nézet is fellelhető (ld. később), amely közvetett vagy közvetlen módon ellenzi az ernyős felújítógág használatát, ill. annak hátrányait hangsúlyozza. A XX. század második felében pedig a természetes felújítás sikerességét felmérő vizsgálatok arra utaltak, hogy számos esetben az ernyős felújítógág nem hozta meg a kívánt eredményt (ld. később). Dolgozatomban az ernyős felújítógág előnyeit és hátrányait fogom áttekinteni nagyobb részben a hazai erdészeti szakirodalom alapján. Emellett a többé-kevésbé egyenletes bontáson alapuló ernyős felújítógágot, az egy pontból kiinduló egyenlőtlen, csoportos bontáson ill. lékvágáson alapuló természetes felújítási eljárásokkal fogom összehasonlítani ugyancsak a szakirodalom alapján. Ez utóbbi eljárások ugyanis napjainkban a „természetes folyamatokon alapuló erdőgazdálkodásban” különös hangsúlyt kapnak (ld. *Frank* 2000, *Bartha* 2001), kellő mennyiségű terepi tapasztalatnak és kísérletnek azonban híján vagyunk. Jól dokumentált erdészeti kutatás, amely közvetlen módon foglalkozik a tölgy természetes felújításával, valójában csak egy van hazánkban, az említett Szappanos-féle kísérletsorozat (azonban ez is mindössze kb. egy évtizedes). Ezért a jelen tanulmány főként elméleti megfontolásokon alapuló véleményeket tekint át, ill. egyes esetekben konkrét vizsgálatokból von le indirekt úton következtetést a tölgy természetes felújítására vonatkozólag.

A továbbiakban csoport alatt olyan területre fogok utalni, amely fölött az anyaállomány záródása a zárt állomány felé fokozatosan emelkedik (*Roth* 1925a, 1935; 1. ábra). Léknek apró, általában kör alakú tarvágást fogok nevezni, amely élesen elhatárolódik a környező zárt állománytól (*Roth* 1935; 2. ábra).

1. ábra. A csoportos felújítás vízszintes vetületi képe. A keresztben sraffozott koronavetületek az első belevágást (a csoport nyitását), az egyszerűen sraffozottak a második (a csoport méretének növelését) jelentik. Az ábrán egy csoport látszik. A vágás nem határolódik el meredek fallal a környező zárt állománytól. *Roth* (1935) könyvéből.

2. ábra. A lékvágás vízszintes vetületi képe. A keresztben sraffozott koronavetületek az első belevágást (a lék nyitását), az egyszerűen sraffozottak a második (a lék méretének növelését) jelentik. Az ábrán egy lék látszik. A vágás meredek fallal határolódik el a környező zárt állománytól. *Roth* (1935) könyvéből.

Az egyes bontási módok mikroklímára gyakorolt hatása és a tölgyújulat ökológiai igényei

Általánosan elfogadott nézet, hogy ha a tölgyújulatot nem szabadítják fel, az rövid idő alatt elpusztul. Száraz erdőtípusokban 4-10, üdebb típusokban 10-15 év alatt le kell termelni az anyaállományt (*Szappanos* 1967, 1970, *Danszky* 1973). *Fekete Lajos* (1888) még rövidebb időt, 3-4 max. 6 évet ajánl. Arra vonatkozólag azonban, hogy a tölgyújulat valójában mennyi ideig bírja az árnyalást, hazánkban konkrét kísérletek nem voltak. Ezek szükségességét indokolja néhány érdekes megfigyelés, amelyek arra utalnak, hogy a tölgycsemetek jóval hosszabb időt is elviselnek árnyékban.

Illés Nándor (1905) meglepő jelenséget tapasztalt egy hazai tölgyesben: a sűrű cserjeszint árnyékolását leküzdve a tölgycsemete fölé nőtt annak. „*Legnagyobb bizonyítéka annak, hogy árnyékot, nyomást el bír szenvedni.*” – írja *Illés*. Majd hozzáteszi: „*Egyáltalán azt, hogy a tölgyújulat oly rövid ideig bírni ki az anyafák lombsátorának árnyékát, mint a német írók tanítják, mi Magyarországon nem tapasztaljuk.*” *Magyar Pál* (1933a, 1933b, 1935a, 1935b) terepen végzett méréseinek eredményei alapján azt a következtetést vonta le, hogy hazánkban a kocsánytalan tölgy-újulat gyakran nem fényhiány, hanem nedvességhiány miatt pusztul el. *Id. Béky Albert* (1922) *Mayr* és *Wagner* alapján a következőt írja: „*a világosság távolról sem olyan nyomatókéző tényező a természetes felújulásnál, mint ahogyan ezt venni szokták, mert egészen fiatal korában nemcsak hogy közvetlen napsugarat nem kíván a facsemete, hanem a közvetett fényből is megelégszik kevéssel is.*” Ugyanezt hangsúlyozza *Roth Gyula* (1916, 1922) is, hozzáfűzve, hogy egyenesen káros, ha a csemete fiatal korában hosszabb ideig ki van téve közvetlen napsugárzásnak.

Csoportos felújítás alatt lévő állományban tett megfigyelésekről számol be *Bund Károly* (1921) és *Lippóczy Béla* (1921). „*Több év óta tapasztaljuk, hogy az oldalvilágosság a természetes felújítu-*

lásra, nevezetesen a bükk- és nemesebb fiatalos fejlődésére nagyon kedvező hatással bír.” – írja Lippóczy. „Nemcsak magában a felszabadított csoportban, hanem körülötte az egyelőre még záródott erdő szegélyén, a Lippóczy által kiemelt oldalvilágításban a nemesebb fajok (bükk, tölgy, kőris, jubar) bámulatosan buja fejlődésnek indulnak és az ott is mindenütt lappangó gyertyánt elnyomják.” – olvashatjuk Bund cikkében (aláhúzás: Tobisch). Bund (1928) az egyenletes bontás egyik hibájának éppen az újulat számára kedvezőtlen fényviszonyok kialakulását tartja: „egyenletes ritkítás mellett a napfény a vágásterületet mindenütt éri s nyomán az elgyomosodás csakbamar fellép... nélkülözöm általában az oldalról árnyékoló sűrűbben tartott állományrészeket, amelyek a gyomot fékentartják” (aláhúzás: Tobisch). Az elgyomosodás veszélyére több más szerző (pl. Engler 1905, Gesztes 1906, Roth 1916, Béky 1932) is felhívja a figyelmet. Bundon (1921) kívül pedig Béky (1932), Roth (1935) és Jabláczy Sándor (1956b) is állítja, hogy csoportok alkalmazásával ez a veszély csökkenthető. Jabláczy (1956b) szerint az ernyős felújítógás nem nyújt elég fényt a tölgynek, csoportok alkalmazásával viszont a tölgy-újulat számára kedvező irányban módosíthatja az erdész a fényviszonyokat. Ezzel szemben Roth (1922) éppen a túl bő viláosságot és a túl meleget tartja veszélyesnek a nagy területen egyenletesen megbontott állományok esetében.

Végezetül álljon itt az orosz Morozov (1952) véleménye is a témával kapcsolatban: „...a tölgy, mint fényigényes faj, még saját anyaállománya alatt sem tud felújulni. Első pillanatra nyilvánvaló, hogy ez a tétel nem állja meg a helyét, hiszen a természet nem hozhat létre olyan élő szervezeteket, amelyek a saját anyaállományaiban nem tudnak felújulni.” Morozov (1952) szerint az erdő felújulása a lombsátor hézagjai alatt következik be. Ezek az élőhelyek mentesek a nyílt területek kedvezőtlen hatásaitól, ugyanakkor az újulat számára kedvezőek a fény-, hő- és csapadékviszonyok. Nem érvényesül a szél kedvezőtlen hatása, kismértékű a hőingadozás és a lágyszárúak elszaporodása gátolt. A lombsátor hézagjának növekedésével egyre kedvezőtlenebbek lesznek a viszonyok (ugyanerre a megállapításra jutott Papp 1958, ld. lejjebb).

Az egyes bontási módok fényviszonyokra gyakorolt hatásának tanulmá-

3. ábra „...a természet nem hozhat létre olyan élő szervezeteket, amelyek a saját anyaállományaiban nem tudnak felújulni.” Morozov (1952). A képen egy Mátrafüred közelében lévő, cseres-tölgyes termőhelyen fekvő kocsánytalan tölgyes állomány látható. A területen megfigyelhető, hogy a tölgy csoportokban saját anyaállománya (pontosabban annak hézagjai) alatt felújul. A kép közepén látható egy ilyen csoport. A kérdés az, hogy ez a Szappanos (1986) által említett „ritka kivételek” egyike, vagy egyéb termőhelyeken és erdőtípusokban is hasonlókat lehetne tapasztalni, ha bizonyos hátráltató tényezők (pl. a magas vadlétszám) azt meg nem gátolná. Fotó: Csóka György

nyozása után tekintsük át a vízháztartásban okozott különbségeket. Induljunk ki a tarvágásnak az erdő mikroklímáját módosító hatásaiból. Hazánkban Papp László (1954, 1958) foglalkozott részletesen ezzel a kérdéssel. Méréseivel kimutatta, hogy vágásterületen mind a nappali felmelegedés, mind az éjszakai lehűlés erőteljesebb. A levegő relatív páratartalma nappal az állományban, éjszaka a vágásterületen magasabb. Későbbi kutatásai alapján megállapítja, hogy már egy viszonylag kis átmérőjű lék mikroklímája is lényegesen szélsőségesebb a környező állományhoz képest. Feltételezi, hogy a lék méretének növekedésével párhuzamosan fokozódik mikroklímájának szélsősége. Ugyanakkor felismeri, hogy az „erdei mikroklímában a tisztásokra jellemző kedvezőtlen változás akkor is létrejöhet, ha a lombsátorban több apró hézag keletkezik, vagyis ha általában a záródás csökken.” Ez viszont az anyaállomány túlzott mértékű egyenletes megbontása mellett következhet be.

Egyenlőtlen megbontással ill. lékvágással viszont a megbontott foltok és az érintetlenül hagyott állomány közötti mikroklíma-különbségek az újulat számára vízellátottság szempontjából kedvező körülményeket teremtenek. Erre hazánkban Jabláczy (1956a, 1956b), később Majer Antal (1982) hívja fel a figyelmet. Egyenlőtlen bontással ill. lékvágással ugyanis az erdész elősegíti a csoportban ill. a lékben az ún. horizontális csapadék képződését. A horizontális csapadék képződésének az oka, hogy éjszaka a csoportban, ill. a lékben erőteljesebb a lehűlés, így a szomszédos állományból ideáramló meleg, páradús légtömegekből csapadék csapódik le. Ehhez járul még az is, hogy a lék és a csoport fölött az anyaállomány lombkoronájának csekélyebb a csapadékfelfogása, valamint a gyökérkonkurenciája (Jabláczy 1956a, 1956b, Majer 1982). Ez utóbbi jelentőségére utal Szappanosnak (1967, 1969a, 1969b) az a megfigyelése, hogy ernyős felújítógás esetében az anyaállomány gyökérkonkurenciájának mesterséges kiküszöbölése az újulat

növekedési erélyét jelentősen növelte függetlenül attól, hogy milyen volt az anyaállomány záródása.

Magyar Pál (1933b) vizsgálata is alátámasztja, hogy lék ill. csoport alkalmazásával valóban csökkenthető az anyaállomány gyökérkonkurenciája. *Magyar* terepi vizsgálatai során mérte a kocsánytalan tölgy-újulat megvilágítottságát, a talajnedvességet és az újulat magasságát. Megállapította, hogy a csoportban a talaj vízgazdálkodása az újulat számára kedvező irányban módosul.

A csoport és a lék mikroklímájának egyik legfontosabb jellemzője, hogy a térben (ideértve a léket, ill. a csoportot és az azt közvetlenül szegélyező zárt állományt) folytonosan változik, heterogén. Számos külföldi kutatás (pl. *Minckler* és *Woerbeide* 1965, *Philips* és *Sbure* 1990) elemzi részletesen ezt a jelenséget és annak következményeit. Hazánkban Roth már 1916-ban felhívta erre a figyelmet. A csoporton, ill. léken belüli (és a környező állományba is behúzódó) heterogenitás a környező zárt állomány oldalárnyékolásának a következménye. Hazánkban tudomásom szerint mind ez idáig nincsenek publikált eredményei olyan kutatásoknak, amelyek közvetlenül a környezeti tényezők heterogenitását elemzik. *Török András* (1997, 2000) megfigyelései és bükkösökben végzett kísérletei azonban egyértelműen igazolják a jelenség erdőművelési jelentőségét. *Török* nem egy-egy pontból, hanem támadóvonalakból kiindulva bontotta meg az állományt, és így hozta létre a fény- és nedvességviszonyok széles átmenetét. Módszeréhez az ötletet a természetben megfigyelt lékesedési folyamatok, és azoknak a termőhelyi tényezőkre gyakorolt hatásai adták. Megfigyelte, hogy nedves erdőtüpusban a lék-képződés vízsedéshez vezet. Ha azonban elég nagy a lék, akkor annak északi részén szárazodás következik be. Így kialakul a heterogenitás, a nedvesség- (egyúttal a fény- és hő-) viszonyok széles átmenete. Száraz erdőtüpusban kialakuló lékben szintén megfigyelhető a heterogenitás jelensége.

A fény- és nedvességviszonyok széles átmenetének létrehozása erdőművelési szempontból kettős jelentőséggel bír. Egyfelől elősegíti a természetes elegyarány kialakulását (*Roth* 1916, 1935, *Jablánczy* 1956a, 1956b, *Majer* 1982). Másfelől lehetővé teszi, hogy bizonyos, az újulatra veszélyes lágyszárúakat és az újulatot térben elkülönítsük (*Török* 1997), és így az újulatot megmentsük. Ennek az az oka, hogy a térben folyamatosan változó fény- és nedvességviszo-

nyok között az újulat és a konkurens lágyszárú máshol találja meg az optimumát. Egyenlőtlen bontóvágásokkal tehát a termőhely finom mozaikosságához alkalmazkodva, és azt kihasználva sikeresen elő lehet segíteni a természetes felújulást, ill. felújítást. Az egyenletes bontáson alapuló ernyős felújítóvágást *Roth* (1922, 1923, 1925a, 1925b, 1935, 1955) és *Jablánczy* (1956a, 1956b) ebből a szempontból sablonosnak nevezi. Nincs tekintettel ugyanis a termőhely mozaikosságára, és nem biztosítja kellőképp-

pen a felújulás ill. felújítás sikerességét, és a természetes elegyarány kialakulását, viszont elősegíti az elgyertyánosodást. Fontos hangsúlyozni, hogy az első belevágás döntő fontosságú a felújítás szempontjából. Ha az első bontás viszonylag egyenletes, akkor későbbi csoportos fel szabadítással már nem érhető el kellő mértékben a csoportos (ill. lékes) felújítóvágás említett előnye, mivel a környező állomány oldalárnyékolása nem érvényesülhet kellőképpen.

(*folytatjuk*)

Tízmillió forint a gemenci árvízkarok helyreállítására

A British American Tobacco Hungary 10 millió forintot ajánlott fel a dunai árvízkarok mérséklésére és a hasonló katasztrófák elkerülésének támogatására. Magyarország piacvezető dohányipari vállalata az egyik legszebb magyar tájvédelmi körzetben, a gemenci erdőben keletkezett környezeti károk mérséklését és az új védelmi rendszerek kiépítését támogatja az említett összeggel. „Biztosak vagyunk abban, hogy támogatásunk jó helyre kerül, s hozzájárulhatunk egy olyan védelmi rendszer kiépítéséhez, melynek segítségével megőrizhető a gemenci erdő különleges növény- és állatvilága” – jelentette be a vállalat sajtószóvivője, *dr. Bede Rita*, amikor jelképesen átadta *Csonka Tibor* vezérigazgatónak az adományt.

A British American Tobacco Hungary adományának egy részét új vadmentő dombok létesítésére, illetve a meglévők karbantartására, illetve az oda vezető útvonalak javítására aján-

lotta fel. Az adományozó szándéka szerint a gemenciek az adomány további részét a vadlétszámmal arányos élő környezet kialakítására, azaz erdőfelújításra fordítják.

ERDŐK HETE

Országos konferencia, Felsőtárkány

A konferencia célja: „Az Országos Erdészeti Egyesület testületei által is jóvábagyott közönségkapcsolati (kommunikációs) programmal rendelkezik, melynek végrehajtása folyamatos feladata valamennyi tagnak. Legfontosabb része a társadalommal való kapcsolat bővítése, az erdészet valós folyamatainak bemutatása. Ebben a munkában legfontosabb partnerei a környezet- és természetvédelem területén dolgozó szakemberek, a pedagógusok, akik partnerek az erdészeti erdei iskolák működtetésében és közvetítik a társadalom széles rétege felé az információit. Az Erdők Hete országos rendezvényvel az a célunk, hogy az erdészet és a természetvédelem közös céljait minél jobban megismertessük, és a pedagógusok segítségével a társadalom különböző szereplőinek bemutassuk az erdészeti erdei iskolák hatékony szerepvállalását.

Ez a konferencia a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium és az Országos Erdészeti Egyesület között 2002-ben megkötött megállapodásban rögzítettek alapján kerül megszervezésre.”

Duska József alelnök vezette az első munkanapon, a konferenciát.

Haraszthy László h. államtitkár a KvVM Természetvédelmi Hivatala részéről felhívta a figyelmet, hogy milyen fontos az egyetértés mentén kezelni a különböző nézeteket, helyzeteket. Ha 10 témában nyolcból egyetértés van, és csak két eltérő megítélést találunk, többnyire a két feszítő kérdéssel foglalkozunk és nem a nyolc azonosossal, melyeknek közös továbbvitele fokozhatná az eredményeket.

A természetes felújítások egyik legfőbb akadályozó tényezője a túlszaporodott vadállomány, mondta. Megértett a helyzet, hogy komolyan foglalkozunk az akác hazai szerepével, éppúgy, mint a veszélyeztetett erdőtürsülások kérdéskörével. A két erdővel foglalkozó szakterületnek össze kell fogni, és így kell megértetni a társadalommal, hogy a megváltozott feltételekhez kell igazodni. Az ellentétek elsimítása az egyik legégetőbb feladat.

Cserép János elnök az erdészek elhivatottságáról biztosította a konferencia résztvevőit. Az erdei iskoláknak meghatározó szerepük van a társadalom természet szerető gondolkodásának formálásában. Az erdőben mindenki hozzáértésének megfelelően tevékenykedjen, így hosszú távon csak az erdő lehet a nyertes.

Jung László a házigazdák nevében elemezte az erdő társadalom-befogadó képességét. Jelezte, hogy az erdőt is fel kell készíteni a társadalom közeledésére. Irányított turizmussal csökkenthetjük a károkat. Megjegyezte, hogy az 1700-as években Selmechányán alapított erdész képzéssel már évszázadok óta az EU-ban vagyunk.

Előadások:

- Erdőgazdálkodás és természetvédelem összefüggései – Haraszthy László helyettes államtitkár, KvVM Természetvédelmi Hivatal
- Erdei iskola mozgalom – Czippán Katalin programvezető, Környezeti Nevelési Kommunikációs Programiroda

- Környezetünk az erdő – Prof. dr. Mészáros Károly egyetemi tanár, NyME Erdőmérnöki Kar

- A környezeti nevelés elméleti és gyakorlati kérdései az erdei iskolában – Dr. Lükő István egyetemi docens, NyME Erdőmérnöki Kar

- Globális válság – erdészek szerepe az erdei iskola mozgalomban – Szabó Lajos titkár, OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály

- Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály programja – Ormos Balázs elnök, OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály

- Felmérés az erdészeti erdei iskolákról – Emmerlingné Köbler Marietta előadó, VADEX Rt.

- Az erdei iskolák minősítése – Pusztás Lajos oktatási igazgató, DALERD Rt.

- Erdészeti Erdei Iskolák tervezési irányelvei – Halász Tibor igazgató, ÁESZ Térségfejlesztési és Zöldövezet Tervezési Iroda

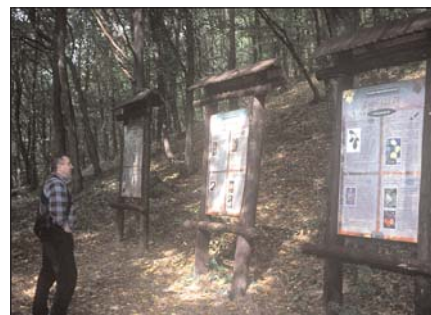
- Erdészeti erdei iskola fenntartása – Dr. Magas László vezérigazgató, Kiszöldi Erdőgazdaság Rt.

- A szilvásváradi erdészeti erdei iskola programja, működése – Antal József erdőgazdálkodó, EGERERDŐ Rt.

- Dr. Péti Miklós előadását lásd a 315. oldalon.

A felsőtárkányi terepi program során bejárták a résztvevők a Vöröskő völgyében létesített új tanösvényt.

Ismét Erdei Iskola

Ajkától alig egy kőhajításra avattuk az Erdei Iskolák sorában a legújabbat, a Hubertusz erdészházból kialakított oktatási létesítményt. Gyönyörű környezetben található az épület. A VERGA Rt. kezelte erdők ölelik körül, ahol az avatásra gyülekeztek beruházók, kivitelezők – és ami a legfontosabb, a majdani használók, a kisdíjakok.

Sidó Judit szavalata nyitotta az ünnepséget, majd *Vaspőri Ferenc*, a veszprémi ÁESZ igazgatója méltatta a valósággá lett kezdeményezést. *Németh Júlia* énekszáma után *Buliczka János*, a HM részéről emelte ki az ifjúság természetszeretetre való oktatásának időszerűségét. *Szalai Adél* fuvolaszólója után *Rakk Tamás* elnök-vezérigazgató ele-

venítette fel a beruházás olykor göröngyös útját, kiemelve a VERGA Rt. szerepét a lakosság természetszeretetre való tudatformálásában. *Lovas Mariann* prózát olvasott, majd *Hujber György* kíséretével *Jäger Júlia*, *Vovra Katalin*, *Horváth Kitty*, *Eichinger Erika* és *Horváth Tímea* énekeltek.

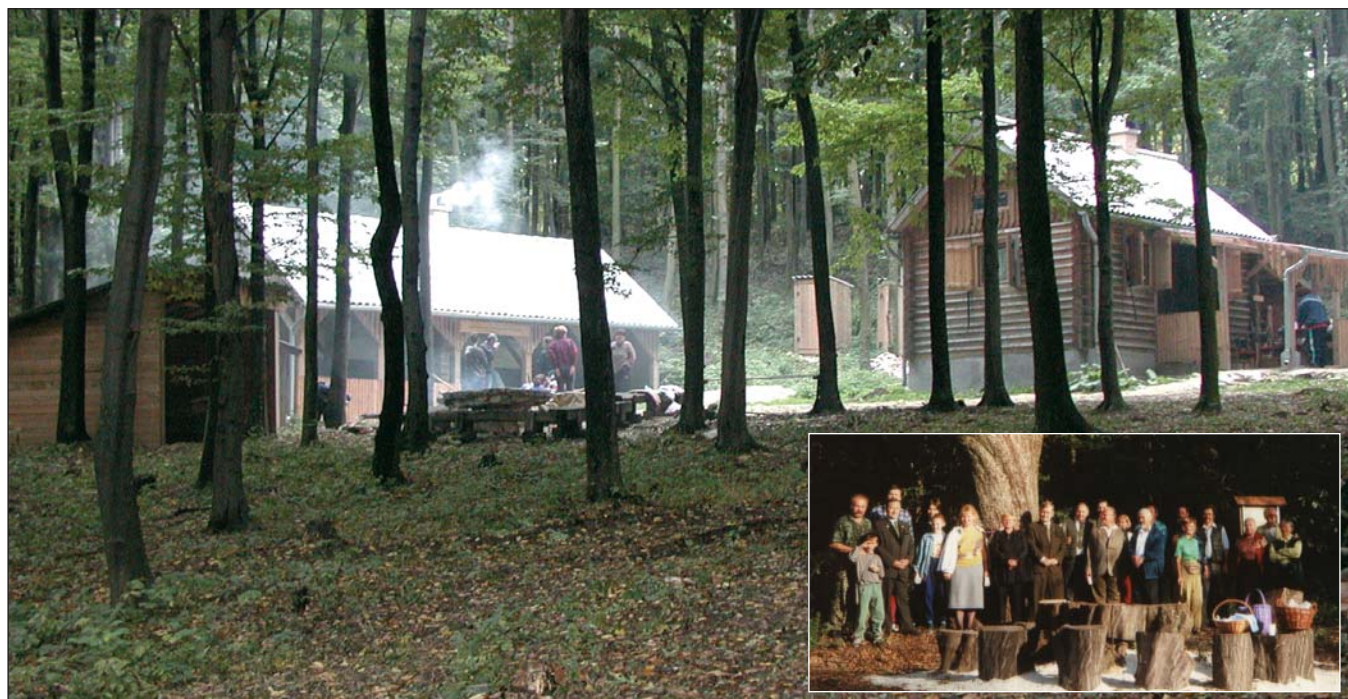
Ékes József országgyűlési képviselő az erdei iskolák és a parkerdők szerepét méltatta, különös tekintettel Ajka város nem éppen rózsás környezeti állapotára, majd átadta a gyerekeknek és a pedagógusoknak használatra az iskolát.

A ragyogó időben mód nyílt arra, hogy a közelben lévő sárccsikuti tanösvényt is megtekinthessük.

Pápai Gábor

A közcélú erdőgazdálkodás lehetőségei magánerdőben

Az általános erdőfunkciók a közcélú feladatok ellátására, azok érvényesítésére a magántulajdonú erdőknek is fontos szerepet juttatnak és a jövőben ez a szerepvállalás feltehetően növekedni fog.

A magánerdő rendeltetési és faállományviszonyai egyértelműen ezt igazolják. Jelenleg magánerdők 18%-a védelmi, 1%-a (mintegy 7000 ha) egészségügyi, szociális és turisztikai rendeltetésű.

Ahol az erdőgazdálkodás megindult, az erdőtulajdonosok az erdőterület kezelése mellett az ott található, korábban létesített közjóléti berendezéseket is gondozásba vették. Az esetek döntő többségében a közcélú létesítmények használatát nem akadályozták, sőt azok karbantartását önerőből vagy állami támogatás igénybevételével elvégezték és fontos feladatuknak tartották.

A közelmúltban véletlenszerűen felkerestünk néhány ilyen létesítményt Veszprém megyében. Jó állapotban, tisztán, rendezetten találtuk azokat annak ellenére, hogy érzékelhetően jelenlétekeny a látogatottságuk.

Ezek a létesítmények igen sokfélék. Hajdani parkerdők pihenői, esőbeállói, erdei tavak, kegyhelyek, idős védett fák körül létesített pihenők, sőt ahol ezt tudatosan fejlesztették akár kiépített magán-erdőgazdálkodói tulajdonban és üzemel-

tetésben lévő erdei táborok. Ezek közül van olyan is, amely a táborozáshoz nemcsak az épülettel, de programmal és szakmai ismertető anyaggal is segítséget tud nyújtani. Ez már kicsit hasonlít az erdei iskolához is.

Úgy gondoljuk, hogy a magántulajdonú erdők rendezettségének és működésének további bővülése a közcélú feladatok ellátására újabb lehetőségeket fog teremteni.

A nemrég társadalmi vitára bocsátott Nemzeti Erdőprogram kiemelt célprogramjai között szerepel a magán-erdőgazdálkodás fokozottabb szerepvállalása a közcélok ellátásában és az ehhez szükséges feltételrendszer biztosítása.

Segítené ezt a folyamatot a magán-erdő-tulajdonosok ez irányú törekvéseinek kiemelt állami támogatása, illetőleg a már meglévő támogatások „méretarányának” a gazdálkodói méretekhez és lehetőségekhez való igazítása.

Jelen konferencián elhangzott, hogy az erdei iskola mozgalom egyik fontos célkitűzése lehetővé tenni minden kisiskolás számára egy néhány napos erdőben töltött ismeretszerzést az erdőről és a természetről. Ennek feltételeit nyilvánvalóan, nem lehet egyik napról a másikra megteremteni. Célszerű lenne addig is a környezet adta lehetőségeinket kihasználni. A magántulajdonú erdő gyakran a legkézenfekvőbb lehetőséget

szolgáltatja az erdővel való ismerkedésre, főleg vidéken a kistelepülések és falvak közelében, mivel legtöbbször itt helyezkednek el a magánerdők, és akár gyalogosan is könnyen elérhetők. Ne felejtjük el, hogy több mint 400 000-re tehető az erdőtulajdonosok száma. Ezek az emberek köztünk élnek, gyermekeik ott vannak az iskolákban is.

Sokat segítené a társadalom és az erdőtulajdonosok erdőtudatának kialakításában, ha elindítanánk egy szerény mozgalmat az iskolákban, melyek során meglátogatnák az osztályok vagy kisebb csoportok tanulóitársaik családjának vagy ismerősének az erdejét.

Biztosak vagyunk benne, hogy minden érintett erdőtulajdonos és erdőgazdálkodó szívesen mutatná meg az erdejét, esetleg szakember segítséget is kérné a bemutatáshoz.

A társadalom új oldalról közelítené meg az erdőtulajdonost, az őszinte gyermeki érdeklődés vissza nem utasítható oldaláról.

Úgy gondoljuk, hogy ez merőben más megközelítés, mint amelyekkel eddig az erdőtulajdonosok találkozhattak.

Kérem, éljenek ezzel a lehetőséggel és a magán-erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók jó partnereik lesznek.

Kép és szöveg: **dr. Péti Miklós**
(elhangzott a felsőtárkányi konferencián)

A molyhos tölgy rovarvilága

Ha a magyarországi fafajokat rangsorolnánk abból a szempontból, hogy melyikhez hány rovarfaj kötődik, akkor a molyhos tölgy a kocsányos és kocsánytalan tölgy után az előkelő 3. helyet érné el. A bronzérmes azonban valószínűleg nemcsak a „magyar bajnokságon”, hanem az európai versenyben is megszerezné. Jelenlegi tudásunk szerint 600 körüli azoknak a herbivor (= élő növényi szövetet fogyasztó) rovarfajoknak a száma, amelyek a molyhos tölgyhöz kötődnek. A molyhos tölgy (és általában a nálunk honos tölgyek) hordozzák mindazokat az evolúciós és ökológiai jellemzőket, melyeket a tudomány a kiemelkedően magas fajszámú rovar-együttes alapfeltételeiként tart nyilván. Ezek a tulajdonságok:

- széles elterjedésük,
- nagy termetűek,
- hosszú életűek,
- strukturálisan összetettek,
- rokon fajaik közelségében fordulnak elő.

A kiemelkedően magas fajszám mellett érdekes és fontos azt is megemlíteni, hogy a molyhos tölgyhöz kötődő rovaregyüttesek fajainak több, mint 40%-a tölgyspecialista, azaz olyan faj, ami kizárólag tölgyeken képes megélni. A magas fajszám és specialista fajok magas aránya együttesen jól érzékeltetik, hogy a tölgyeknek általában, így a molyhos tölgynek is milyen jelentős szerepük van a herbivor rovarok fajgazdagságának fenntartásában. Ezeket túl még további említést érdemelnek azok a rovarok is, melyek ugyan nem közvetlenül a molyhos tölgyet fogyasztják, de molyhos tölgyhöz közvetve kötődve maguk sem nélkülözhetik a tölgyeket. Ilyenek többek között a gubacsokozó rovarokban élősködő fémfürkészek vagy a molyhos tölgyön is gyakori szivacs-gubacs (*Biorhiza pallida*) belsejében fejlődő gubacs-lakó zsuzsóka (*Curculio villosus*). Ha ezeket és a később még említésre kerülő szaproxilofág (holtfát fogyasztó) fajokat is számba vesszük, akkor a molyhos tölgyön élő rovarok fajszáma bizonyosan meghaladj az 1000-et.

Rovarfaunája ugyan nagyban hasonlít a kocsányos és kocsánytalan tölgyéhez, de attól több mediterrán jellegű, melegkedvelő faj előfordulásában el is tér azokétól.

Számos olyan lepkefaj hernyói táplálkoznak a molyhos tölgy lombjában, melyek ugyan más *Quercus*-okon is előfordulnak, de leggyakrabban a molyhos tölgy a táplálék. Ilyen például a tölgy-szender (*Marumba quercus* – 1. kép), a magyar púposszövő (*Phalera bucephaloides*) vagy az Anker-araszoló (*Erannis ankeraria*).

Ezek Magyarországon ritka, védett fajok. Rajtuk kívül további legalább 250, különböző fajhoz tartozó hernyóval találkozhatunk kisebb-nagyobb gyakorisággal a molyhos tölgy levelein. Közülük néhány polifág faj (*Lymantria dispar*, *Operophtera brumata*, *Erannis aurantiaria*, *Colotosis pennaria* stb.) faj esetenként tömeges is lehet és akár tarágást is okozhat. Különösen az araszolókkal fordulnak együtt gyakran elő az *Orthosia* nembe tartozó bagoly-lepkék is. Közülük több fajnál megfigyelhető a fakultatív ragadozó életmód. Az *Orthosia cruda* hernyói például rendszeresen elfogyasztják a náluk jóval kisebb méretű, sodratokban rejtőzködő sodrómoly (pl. *Tortix viridana*, *Archips xylosteana*) lárvákat, illetve akár saját fiatalabb fajtársaikat is. Ez a jelenség egyébként éppen a száraz, meleg, déli kitettségű molyhos tölgyesekben gyakori, ahol az egyébként békésen „lejelésző” herbivor lepkéhernyók kénytelenek a nedvesség pótlásának ilyen agresszív módját választani. A molyhos tölgy leveleit egyébként összesen több, mint 300 különféle rovarfaj rágja.

A szabadon rágó lárvák mellett igen sok a levélsodratokat készítő faj (sodrómolyok, eszelények), illetve a levélaknázó is. Az utóbbiak száma eléri az 50-

1. kép

et. Nagy részük aknázómoly, de levéldarazsak, illetve ormányosok is készítenek aknákat a molyhos tölgy levelén.

Európai viszonylatban 100-at is meghaladja a rajta előforduló gubacs-darazs száma, de több gubacs-szűnyog is megél rajta. A gubacs-darazsak mindegyike előfordulhat kocsányos és kocsánytalan tölgyön is, de több faj egyértelműen a molyhos tölgyet részesíti előnyben. Ilyen például az *Andricus gallaeurnaeformis* is. Tavasz-i kétivarú nemzedéke alig észrevehető, apró lencseszerű gubacsokat képez a levéllemezen, az őszi egyivarú nemzedék pedig csoportosan álló, urnaszerű kinövéseket okoz a levél-fonákon (2. kép).

A molyhos tölgynek egyébként minden részén élnek rovarok. Még az egészen rövid életű hím virágzaton is tucatnyi rovarfaj talál megélhetést. A polifág lepkéhernyók mellett, melyek esetenként a virágrügyeket és a virágokat is megrágnak, virágspecialista tripszek, illetve gubacs-darazsak is találha-

2. kép

3. kép

tők rajta. Ezeken túl igen sok pollen-gyűjtő rovar (méhek, darazsak, bogarak) is látogatja molyhos tölgy általában tömeges hím virágzatait. Ezek azonban – a tölgyek szélbeporzásúak lévén – a megporzásban nem játszanak jelentős szerepet.

A makk tápanyagokban gazdag sziklevelleire is sok rovarfaj specializálódott. Makkormányosok (pl. *Curculio glandium*), makkmolyok (pl. *Cydia spelandana* – 3. kép) és gubacsdarazsak egyaránt igyekeznek kivenni részüket a makk kínálta éléstárból. Közülük legnagyobb jelentőségűek talán a makkormányosok. Még a molyhos tölgy viszonylag kis makkjában is több, akár 6 lárvájuk is kifejlődhet. A karpofág (makkfogyasztó) csoport együttes tevékenysége gyakran a potenciális makktermésnek 99%-át is megsemmisíti.

Sajátos a molyhos tölgyön élő xilofág rovarregyüttes is, melynek számos faja védett ritkaság. Ilyen például a Magyarországon védett és „vöröskönyves”, mediterrán elterjedésű Arias díszbogara (*Kisanthobia ariasi*) is (4. kép). Lárvái elhalt vastagabb ágakban, illetve a törzsben élnek. Hazánkban a 70-es években találták meg először a Balaton-felvidéken, később a Cserhátról és Fót mellől is előkerült. Hasonlóan szép megjelenésű és szintén védett a magyar virágdíszbogár (*Anthaxia hungarica*). Lárvái 2-3 éven át fejlődnek tölgyek, elsősorban molyhos tölgy vastag, száradó ágaiban. A sávós tölgybogár (*Coraebus florentinus* = *C. bifasciatus*) száraz, ligetes tölgyesekben – így igen gyakran molyhos tölgyesekben – fordul elő leggyakrabban. A nyár első felében repülő nőtényei fiatal hajtásokra petéznek. A kikelő kis lárvák a hajtás belsejébe furakodnak és ott ráganak. Fejlődése 2 évet vesz igénybe. Az idősebb lárvák a hánicsban és a szíjácsban ráganak hosszú, kígyózó – halálgyűrűnek is nevezett – meneteket, melyek hossza az 1 m-t is elérheti. A megtáma-

dott ág elhal, a faj jelenlétét általában éppen erről lehet felismerni. Száraz tölgyseinkben mindenütt előfordul, de nem túl gyakori. A drámai „halálgyűrű” kifejezés ellenére erdővédelmi szerepe nem jelentős, habár hosszan tartó száraz periódusokban, helyenként Magyarországon is észlelték már tömeges fellépését.

A szemet gyönyörködtető megjelenésű, nevüket méltán viselő díszbogarak mellett igen sok további ritka szaproxilofág faj kötődik a molyhos tölgyhöz. Vastagabb, száraz törzseiben kifejlődik a szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*), a gyászincér (*Morimus funereus*), korhadó tuskóiban pedig az orrszarvú bogár (*Oryctes nasicornis*) is, hogy csak néhány ismertebb példát soroljunk fel. Érdekesként említést érdemel, hogy az ugyancsak védett vércincér (*Purpuricenus kaebleri*) lárvái igen gyakran éppen a fentebb már említett sávós tölgybogár által meggyűrűzött ágakban fejlődnek. Ritka, kevésbé ismert, de nem kevésbé érdekes faj a molyhos tölgy specialista, „vöröskönyves” holttettes ormányos (*Camptorhinus statua*). Nevét sajátos önvédelmi trükkjéről kapta. A megzavart bogarak

4. kép

ugyanis megmerevednek és holtak tetetik magukat.

Ha az erdei életközösségek fajgazdagságáról akarunk meggyőző képet kapni, talán nincs is jobb mód, mint néhány óras májusi sétát tenni egy molyhos tölgyesben. Ha nyitott szemmel járunk, találkozhatunk annak a lenyűgöző szín-, méret- és formagazdagságnak legalább egy részével, amely nélkül környezetünk sokkal szegényebb lenne, és amelynek megőrzésében a molyhos tölgynek kiemelkedő szerepe van.

Dr. Csóka György

ÚJ MUNKATÁRSÁKAT KERESÜNK
Az ERDÉRT RT LOMBER KÖZPONTJÁBA
Budapestre

Betölthető pozíciók:

- **Kereskedelmi vezető**
Elvárás: szakirányú felsőfokú végzettség, fakeskedelmi és vezetői gyakorlat, tárgyalóképes nyelvtudás: angol/ német /olasz
- **Export kereskedelmi vezető**
Elvárás: szakirányú felsőfokú végzettség, fakeskedelmi gyakorlat, tárgyalóképes nyelvtudás két nyelven: angol/német/olasz
- **Beszerező**
Elvárás: szakirányú, legalább középfokú végzettség, fakeskedelmi / termeltetési gyakorlat, mobilitás, jogosítvány
Előny: tárgyalóképes nyelvtudás román/ ukrán/ orosz nyelven
- **Kereskedelmi képviselő**
Elvárás: szakirányú középfokú végzettség, értékesítési gyakorlat, jogosítvány

Ami kínálunk: Versenyképes, teljesítménnyel arányos jövedelem, változatos, nagyfokú önállóságot igénylő munka.

A munkakör megnevezését feltüntető, fényképes jelentkezéseket a következő címre várjuk:

Herpay Zsuzsanna humánpolitikai igh.
1097 Budapest, Könyves K. krt. 5.
Telefon: 219-44-09,
E-mail: herpay.erdert@axelero.hu
www.erdert.hu

„ERDÉRT OTTHON A FÁBAN”

Vad ökológia?

Úgy tűnik, ismét kezd napirendre kerülni a vadászat-vadgazdálkodás. Tágabb értelemben az ágazat szervezeti-szerkezeti gondjai, ezen belül is hangsúlyosan az erdei vadkárral kapcsolatos problémakör. Erre utal a szakajtóban közelmúltban megjelent néhány cikk, cikksorozat. Van tehát még megoldatlan gondok, feloldatlan feszültségek, ugyanakkor ismerve a hazai és külföldi helyzetet nem nehéz megjósolni, hogy nagy valószínűséggel nyugvópontra sohasem fog kerülni a kérdés. Az ellentéteket legfeljebb mérsékelni lehet, ami viszont kulcsfontosságú az ágazat működése szempontjából.

A megszólalásokban visszatérően jelentkezik az erdő és vad iránti aggodalom, és nyilván mindenki egy fontosnak tartott ügy érdekében, a javítás szándékával emel szót. Az erdő és vad iránti aggodalmat említettem, ami egyesek szemében talán megengedő nagyvonalúság lehet, akkor, amikor ennyire egymásnak feszülnek az érdekek. Helyénvalóbb lenne talán erdészeti és vadászat iránti aggodalomról beszélni, ami még mindig szalonképesebb, mint valamely ügyet úgy beállítani, hogy a felek kizárólag egyéni gazdasági érdekeik érvényesítésére törek. Ámde vajon baj-e, ha csoport vagy egyéni érdekek csapnak össze? Nyilván nem, hiszen a demokrácia éppen ezen érdekek mentén működik. Az államnak viszont döntései meghozatalakor az erdő és vad érdekeit kell előtérbe helyeznie és érvényesítenie, az egész társadalom javára. Az eddig leírtakat valószínűleg sokan belátják, és ha így van, azzal sincs baj, ha véleményüknek valamilyen formában nagyobb nyilvánosságot adnak. De miért

kell a szűkebb érdekeket a társadalom vélt érdekeivel, vagy például ökológiai szükségszerűséggel magyarázni? Különösen akkor, amikor e tudományág felkent tudorai is sokszor bizonytalanok egy-egy helyzet megítélésében, csak hogy ők nem saját céljaik elérésére kihasználják, hanem megérteni akarják az ökológiai törvényszerűségeket.

Ezen a ponton azt hiszem nem kerülhet meg a sok vagy nem sok kérdése. Mármost a nagyvad létszámára vonatkozóan. Hiszen a viták e körül csúcsosodnak ki. Lehet, hogy sokaknak csalódást fog okozni, de akkor sem fogom megválaszolni a kérdést. Addig biztosan nem, amíg a társadalomtól nem kapunk egyértelmű visszajelzést, hogy mi az igénye? Az-e, hogy a nemzetgazdaság egészéhez képest e kicsiny részek gazdaságos működtetése valósuljon meg, vagy az, hogy harmonikus környezetet tudjon maga körül, olyat, amely, ha kedve szottyán rá, konzervált állapotban kínálja számára a „természetes” látnivalót: erdőt és nagyvadat. Még olyan áron is, hogy esetleg erre ráfizet. Annyi persze mindenféle mérlegelés nélkül is nyugodtan megállapítható, hogy sok, sőt túl sok helyen erdészeti szempontból valóban elviselhetetlen a nagyvadsűrűség. A kérdés azonban összetettebb annál, semmint, hogy ilyen egyoldalúan vizsgáljuk meg.

Induljunk ki talán abból, hogy miért van ennyi nagyvadunk? A kérdés egy csiptényi demagógiával úgy is megválaszolható, hogy, mert nem lőjük eléggé (lásd még fentebb az alacsonyabb rendű érdekek érvényesítését). És van is ebben valami igazság, a helyzet azonban nem ennyi-

re egyszerű. Ugyanis a populációdinamikának van egy, a halálásokkal ellentétes hatást gyakorló eleme is, nevezetesen a születések. Valamint lényeges szempont a természetes elhullás is. És, ha intenzív erdőgazdálkodást folytattunk, márpedig nehezen tagadható, hogy ezt tettük-tesszük, akkor bizony a természetes folyamatokat, ha úgy tetszik az ökológiai folyamatokat (mint hivatkozási alapokat, lásd még fentebb), bizony megbolygattuk. Ennek pedig az lett a következménye, hogy a nagyvadnak igencsak kedvező feltételeket biztosítottunk szaporodóképességének kiteljesítésére. Mivel? Azzal, hogy rendkívül sok, számára kedvező szegélyterületet, táplálékkinálatot, és búvóhelyet létesítettünk. Mellesleg ennek a problémának tonnányi kutatással alátámasztott szakirodalma van.

De bizony kedvező szaporodási feltételeket biztosítottunk a vadászat-vadgazdálkodás oldaláról is. És itt nem is elsősorban a nagyragadozók kiirtására gondolok, hiszen azok szerepe a nagyvadállományok szabályozását tekintve legalábbis vitatott. Inkább arra célok, hogy intenzív gazdálkodási módszerekkel, úgymint vadtakarmányozással, vadföld gazdálkodással, netán a vadállomány győgszerezésével, bizony ismét csak beavatkozunk a sokat hivatkozott ökológiai folyamatokba. Ne csodálkozzunk tehát, ha ezek után az ökoszisztéma nem úgy működik, ahogy elképzeltük. Szerintem már az is előrelépés lenne, ha a vitatkozó felek egyike sem az ökológiát hozná fel érvként, egyébként cseppet sem elítélendő csoport- vagy egyéni érdekei alátámasztására.

Mert ugyan miféle ökológiai érdek az, ha a nagyvadat beszorítjuk néhány vadaskertbe, ezeket a területeket feláldozva a „közérdek” oltárán. Aztán pedig a maradék, sokkal nagyobb területen szintén a

közérdekre hivatkozva, néhány lézengő nagyvad mellett szabadon védjük az ökológia érdekeit úgy, hogy közben azért intenzíven erdőgazdálkodunk. Vagy – más írásokat idézve – ökológiai megfontolásokra hivatkozva azért kell csökkentenünk a nagyvadállományt, hogy biztosítsuk a természetes felújítások sikerét. Anélkül, hogy kétségbe vonnám a természetszerű erdőgazdálkodási módszerek primátusát, halkan megkérdezném: az ugye nem végső ökológiai cél, hogy újra és újra megbolygassuk minden erdei ökoszisztémánkat?

Ugyan ki lehet ma olyan bátor, hogy megmondja mi az elérendő ökológiai állapot? Egyszerű a válasz: az, aki nincs ökológiai információk birtokában. A többiek legalábbis kételkednek. És közben keresik a választ. Mert először is tisztáznunk kellene: hajlandók vagyunk-e áldozni az ökológia érdekében a gazdálkodás-gazdaságosság rovására. Remélem, hogy igen, mert ez a vezető országokban a tendencia, na nem a gazdasági érdekcsoportok jóvoltából, hanem kezdetben néhány, majd egyre több megszállott zöld természetvédő hőzöngésnek minősített kezdeményezésére. Amit ma már egész egyszerűen nem illik jobb körökben hőzöngésnek nevezni, mivel egyre több véleményformáló tudós kiáll mellettük, egyben szerencsére finomítva követeléseiket. Ha hajlandók vagyunk áldozni az ökológia oltárán, akkor viszont mindekenélőtt meg kellene határoznunk az elérendő célt.

Annak a bizonyos paradicsomi, érintetlen állapotnak bizony már lőttek. Maximum a természetszerűség lehet elérendő. De nem nagyvad nélkül (v.ö. „az erdő megvan nagyvad nélkül is”). Ha elfogadjuk, ugyanis, hogy a jelenleg divatosan hangoztatott ökoszisztéma szemléletű gazdálkodás sikerének mércéje az élővilág sokfélesége, akkor igen árnyaltan kell megközelítenünk az erdő és a nagyemlősök viszonyát, nem utolsósorban azért, mert korlátozottak az ismereteink az erdei ökoszisztémákban zajló természetes folyamatokat illetően. Ha kiemeljük a nagyemlősöket egy ökoszisztémából, vagy akár csak drasztikusan csökkentjük számukat, az nem csupán azzal a néhány fajjal csökkenti a biodiverzitást. Vélhetően a folyamat nem írható le a klasszikus tápláléklépcső modelljével úgy, hogy annak a csúcsát levágva, attól még az alap széles marad. Minden bizonyítástalannal fontosabbak a véltéltek tekintetben az oldalirányú leágazások, amelyek a tápláléklépcső modelljével írhatók le. Gondolok itt az (ürülék és kadáver) lebontó mikroorga-

nizmusokra, egysejtűekre, fonálférgekre, rovarokra és magevő madarakra; vagy a nem is feltétlenül, de kétségtelenül gyakrabban táplálékkapcsolatokon alapuló heterotipikus, mindenekelőtt antibiotikus (pl. ragadozás és parazitózis!) és szimbiotikus (pl. endoszimbiózis és mutualizmus!) hatásokra. És gondolok persze az autotróf szervezetekkel való kapcsolatokra is, amelyeknek normális esetben diverzitásnövelő hatása kellene legyen (más kérdés, hogy bolygatott ökoszisztémákban, többnyire úgy tűnik, nincs).

De nézzük a természetvédelmi vonatkozásokat: az egész kérdéskör megítélését roppantmód megnehezíti az, hogy igazából a gazdaságilag kezelt erdei (és nem csak erdei) ökoszisztémákban elérendő állapot nehezen definiálható, és nem is definiált. Így azt is nehéz megmondani, hogy a patás nagyemlősök (ha úgy tetszik: nagyvad) bizonyos mennyisége természetvédelmi szempontból kedvező vagy kedvezőtlen. Hogy csak néhány példát említek: a jelenleg védett hegyvidéki gyepek nagyobb része valószínűleg elcserjésedne a nagy testű növényevők hiányában. Vagy: hogyan értékelendő a patások helyenkénti taposási károkozása? Vajon az ilyen területeken megjelenő kezdetleges növénytársulások nem biztosítják-e egyes gyomnövények fennmaradását, és a szukcessziós folyamatok megújulását? Vagy a gyepszint legelése hogyan értékelendő akkor – és erre számos szakirodalmi példa van –, ha a növényi sokféleséget növeli? Megannyi megválaszolatlan kérdés.

Nyilván a természetvédelmi szempontok meghatározása a legnehezebb. Úgy gondolom azonban, hogy a jövőben egyre inkább a reálisan kitűzött természetvédelmi célok megvalósítása lesz a döntő, nem pedig a gazdasági szempont. Ugye

elég nyilvánvaló, hogy az ökológiai megfontolásoknak a fentebb leírtakkal kellene kezdődniük, nem pedig gazdálkodási célok, módszerek alátámasztására kellene használni azokat.

De hagyjuk az ökológiát! Hiszen látnivaló, hogy nem erre megy ki a játék. Vizsgáljuk csak meg még egyszer azt a kezdeményezést, hogy néhány nagyméretű vadaskertben mindenféle vadászati igényt kielégítő vadsűrűséget hozzunk létre, és a többi területen minimálisra csökkentjük a nagyvadállományt. Nézzük, hogyan lehetne ez kivitelezhető? Rádörgünk felülről arra a néhány állami erdőt kezelő szervezetre: márpedig most vadaskerteket kell létesítenetek? Hiszen mi innen felülről jobban látjuk, mi a jó, hogyan kell kezelnetek az állami vagyont. Úgy gondolom e helyett, meg kellene adni a gazdálkodónak azt a lehetőséget – ha már nyereségérdekelte gazdálkodásra és nem non-profit szervezeti formára ítéltetett –, hogy adott szabályok figyelembevételével maga döntse el, hogyan kell nyereségesen gazdálkodni. Ha pedig hibázik, annak megvannak a személyi, és egyéb konzekvenciái. Vonatkozik ez a fenntartható vadlétszámra is. Egyszer kérdezze már meg valaki a részvénytársaságok vezetőit: miért „tartják túl” a nagyvadállományukat? Mert ugye az nehezen vitatható, hogy ezeken a területeken a legsűrűbb a nagyvadállomány, mint ahogy az is, hogy minden egyes kikényszerített, vagy akár önként véghezvitt kampányszerű állománycsökkentés után tetten érhető a kímélet, és az állományok korábbi vagy közel korábbi szintre növekedése. Azt hiszem túl egyszerű lenne azt a sztereotíp választ adni erre, hogy rövid távú megfontolásaik ezt diktálják. Ha pedig mégis így van, vajon jók-e a szabályozók, jó-e a szervezeti forma? Én inkább mégis azt hiszem, hogy ki lehet gazdálkodni a nagyvadtartással járó költségek fedezetét. Ha pedig nem, úgymint kénytelenek lesznek csökkenteni a nagyvadállományt. Ők is, meg a vadászársaságok is. Miért akarunk mindent kézi vezérléssel megoldani? Tűzzünk ki egy ökológiai-termesztvédelmi minimumot, és aztán ennek a betartását számon kérve, hagyjuk gazdálkodni őket. Hogy aztán ebbe a minimumba belefér-e a kerítés mögötti erdőfelújítások lehetősége, az persze vita tárgyát képezheti. Valószínűleg természetvédelmi területen semmiképpen, de máshol? Nem tudom a választ, azt hiszem társadalmi konvenció függvénye. Mindenesre a tényt tekintve nem egyedülálló jelenség a világban, méreteit tekintve már inkább, de az ennyire intenzív erdőhasználat sem túl gyakori.

És akkor még mindig ott van a kérdés: vajon természetvédelmi területen intenzív erdőgazdálkodás folytatható-e?

Azért meg kellene már próbálkozni más, eddig nem használt egyedi védekezési módokkal is, ha kell, a nagyvadállományok fokozatos csökkentésével, és a felügyelet konstruktívabb hozzáállásával, vagy inkább a szigorú szabályozók enyhítésével. Összeszakad a világ, ha az erdőfelújítást mondjuk 8 év helyett csak 12 év alatt lehet átadni? Egyáltalán vizsgálta-e valaki, hogy azt a néhány év növekedéskiesést kompenzálja-e a fa a későbbiekben? De, ha nem is, olyan nagy kár éri ezzel a társadalmat, hogy azt nem tolerálhatja? És, ha a társadalom egészen mást akar? Mondjuk sok vadat az erdőben, vagy netán éppen több öreg erdőt, mindenáron való vágáskényszer nélkül? Kérdezzük egyszer meg, de bemutatva a kérdés valós gazdasági és ökológiai hátterét. Ehhez azonban vé-

gezzünk elemzéseket, kutatásokat. Ökológiai is, és gazdasági is, mert egyelőre többnyire sötétben tapogatózunk. A fejlett Nyugaton például, ahová oly nagyon tartóznunk akarunk, ez dívik. Igaz ott megvannak a társadalmat képviselő megfelelő civil szervezetek. Azért próbáljunk ilyet itthon is keresni, van néhány, sokféle érdeket megjelenítenek. Csak kíváncsinak kell lenni a véleményükre, és párbeszédet folytatni velük.

Nézzük a kérdés néhány egyéb társadalmi-gazdasági vonatkozását, mindekelőt, ami a zárttérű tartást, vadaskerteket illeti. Nem elképzelhetetlen, hogy a néhány nagy vadaskert létesítésével nagyot újítunk, és gazdasági szempontból is beválik a dolog. A nyugati folyamatok azonban nem a zárttérű tartás felé mutatnak, sőt, mindenhol a természetszerű gazdálkodást szorgalmazzák, így legalábbis aggályos egy ilyen nagy beruházással járó kalandba belefogni, különösen az EU csatlakozás küszöbén. Arról nem is beszélve, hogy a közvélemény nyugaton egyre inkább vadászattellenes befolyás alá kerül, ami kérdéssé teheti nálunk is a vadaskerti vadászatok hosszú távú lehetőségét. Nem véletlen, hogy a jogalkotó, ha nem is akadályozza meg, de nehezíti a vadaskertekben történő gazdálkodás feltételeit.

Könnyen lehet, hogy marad tehát a szabad terület. Nagy kérdés, hogy gazdál-

kodási és társadalmi megfontolások mekkora létszámú nagyvadállomány fenntartását teszik lehetővé? Gyakori vád, hogy azért lehetséges ilyen sűrű nagyvadállomány fenntartása, mert a kiadások és a bevételek nem valósak. Többek között azért, mert a vadászok nem az értékén jutnak vadászati lehetőséghez, a társadalom rovására. Vajon igaz-e ez? Egyes esetekben biztosan, de, hogy ez általánosítónan is igaz, azt kétkeltem. Mert zömében milyen nagyvad lelövéséhez jut hozzá a magyar vadász? A gyenge, fiatal trófeás vadhoz vagy a tarvadhoz, vaddisznóhoz. Mivel ezekre a piaci kereslet jóval kisebb a kínálatnál, az árak aligha lehetnének magasak. Ráadásul, aki kicsit is ért a vadászathoz, az tudja, hogy vendégvadászokkal a kilövési tervek teljesítése lehetetlen. A tarvad és vaddisznóállomány legnagyobb részét részvénytársaságoknál a hivatásos állomány, vadásztársaságoknál esetenként néhány vadász lövi ki, akik általában nem a jómódú fajtából valók, mert akkor idejük sem lenne a vadászatra. Inkább örülnünk kéne, hogy még van valaki, aki vadászik, csökkenti a nagyvadállomány létszámát, és ne próbáljuk ezeket a lelkes vadászokat kiszorítani megfontolatlan lépésekkel.

Kanadában, legújabbban az a gond, hogy a nagyvadállomány az eddigi túlszaporodott szinthez képest is erős növekedésnek indult, egész egyszerűen azért,

mert a társadalom vadászat iránti érdeklődése csökkent, inkább más szabadidősportok felé fordulnak (síelés, kajakozás, stb.). Bár az összehasonlítás nehéz, hiszen ott licenc rendszer van, mégis elgondolkodtató, hogy a megoldás kulcsát a társadalmi párbeszédben látják. Például megpróbálják elfogadtatni a magasabb lelövési kvótákat a vadászok képviselői szervezeteivel, igyekeznek azokat rávenni nemcsak a trófeás vad, de a tarvad-lelövésre is, párbeszédet kezdeményeznek állatvédő szervezetekkel. Mindezt a mellett, hogy például egy fehér farkú szarvas lelövési engedélye belföldieknek 55, külföldieknek 300 kanadai dollárba kerül, vagyis mintegy 9400 és 51 000 Ft-ba, egy jávorszarvasé pedig 47, illetve 290 kanadai dollárba, vagyis kb. 8000 és 49 300 Ft-ba. Vagyis csak az a kanadai nem vadászik, aki nem akar.

Mellesleg nem tudom feltűnt-e, hogy mekkora a különbség a kanadai és nem kanadai állampolgárok licencárai között? Ott úgy látszik, fontosnak tartják a hazaiak érdekvédelmét (még ha azok vadászok is), és nem szándékoznak kitenni őket a külföldiekkel történő versengésnek. Pedig talán jobban bírnák azt, mint a hazai kispénzű vadász. Elég hamisnak tűnik az a gyakran hangoztatott, a rendszerváltás zűrzavarában fogant ideológia, hogy az vadásszon, akinek nagy pénze van. Nem, kérem, egy kormány, egy társadalom minden tagja jóléért, boldogulásáért, jó közérzetéért felel. És ha a társadalom valamely tagjának a civilizáció, valamint a szélsőséges állatvédő szervezetek még nem oltották ki teljesen ősi zsákmányolási szenvedélyét, és azt vadászattal kívánja kiélni, nem kell feltétlenül, mondjuk levélbélyegek gyűjtésére, vagy – ami még rosszabb – orrvadászatra készíteni. Ehelyett meg kell vizsgálni, hogyan teremthetők meg szenvedélye kiélésének lehetőségei, anélkül, hogy annak terheit a társadalom viselné, de legalább annyira mindenképpen elvárható lenne, hogy ne azt tartsák szem előtt, hogyan lehet megfosztani ettől a lehetőségtől. És persze nem ártana, ha mindenki tudatosulna, hogy ugyan a vadászati jogot földtulajdonhoz lehet kötni, de a vadászati szenvedélyt nem.

Íde kívánczik még egy reflexió a vadászterületek nagyságának kérdéséhez,

mellőzve ezúttal a kérdés ökológiai megközelítését, hiszen azt már sokan taglalták. Jobban mondva arról a törekvéstről szeretnék szólni, hogy nagyvadas területeinket pár száz hektáros nagyságúra alakítsák, csak azért, hogy a földtulajdonosok saját jogon, vagy néhányan társulva könnyebben vadászati lehetőséghez jussanak. Miért gondolja bárki is, hogy, ha egyszer valakinek van 100, 200, akárhány százhektáros földje, annak feltétlenül vadászati lehetőséghez kell jutnia, még akkor is, ha egyébként más feltételeknek nem felel meg? Egyébként is, hol húzzuk meg a határt? Mindig lesznek olyan földtulajdonosok, akiknek a területre kisebb a kellelténél, és ezért nem jutnak vadászati lehetőséghez. Alig hiszem, hogy ennek úgy kellene működnie, hogy ha valakinek földje van, azon a föld mélyétől a sztratoszféráig rendelkezik minden élő és élettelen felett. Vagy kap-e automatikus bányanyitási lehetőséget, csak azért, mert az övé a föld, és mondjuk az természetvédelmi vagy más érdekeket sért? Elpusztíthat-e bármilyen állatot, csak azért, mert ő ott a gazda? Nos, a természetvédelmi, a mi esetünkben, szűkebben vadvédelmi megfontolások úgy kívánják, hogy törvények korlátozzák földhasználati törekvéseiben. Olyan törvények, amelyek például kimondják, hogy a legkisebb területnagyság 3000 ha. Vegyük észre, hogy a jelenlegi sajnálatosan alacsony szintű jogkövető magatartásunk mellett egy terület-elaprózódás az ellenőrizhetőség teljes feladását, a nagyvadállomány végét jelentené. Vagy ez a cél?

Mi hát a megoldás az erdészet és vadászat viszonyának normalizálására, nem feledve ki a természetvédelmet sem? Nem tudom, de az biztos, hogy egy megkezdett társadalmi párbeszéd, kutatók, szakértők bevonásával, idővel elvezethetne valamilyen konszenzushoz. Illuzórikus lenne az ellentétek teljes feloldását várni, de, egy kompromisszumos, mindenkit kielégítő megoldást lehetne találni. Persze ehhez több beleélő képesség kell minden oldalról, kizárva a szélsőséges megnyilvánulásokat és diktátumokat.

Náhlík András

U.i. Elolvastva a leírtakat, elismerem, vannak állításaimnak vitatható pontjai, helyenként szándékosan is sarkítottam. De, ha így van, hát vitassuk meg. És ne csak e lap hasábjain, hanem a szélesebb közvéleményt bevonva, kutatási eredmények folyamatos felhasználásával. És fogadjuk el alaptételként, hogy senki sem okvetlenül valamelyik tábor szekértolója, csak azért, mert velünk ellentétes véleményen van.

Természet szerű erdőgazdálkodás

Az OEE három szakosztálya tartotta közös rendezvényét a Pili Parkerdő Rt. területén. A közös gondolat az erdő működésének tanulmányozása, a természet erőinek hasznosítása az erdőgazdálkodás gyakorlatában.

Első nap délután az Erdőhasználati Szakosztály tagjai Csépanyi Péter osztályvezető kalauzolásával a Pilis-szentlélek 25 A erdőrészlet vegyeskorú erdőalak felé való átalakításának kísérletét és környezetét nézték meg. Az erdőrészlet bekerített felében a fajgazdaság, a többkorúság és az értékfatermelés lehetőségei teremtődtek meg. A készletgondozó használatok során az állomány minőségének a javítása a cél.

Kultúrprogramként a fahasználók a visegrádi várat tekintették meg 5-én reggel az erdészetvezető és a kerületvezető „várnagy” szakavatott vezetésével.

5-én az Erdőhasználati, az Erdőművelési és a Természetvédelmi Szakosztály tagjai dr. Madas László vezetésével az 1955 óta folytatott szálaló vágásos gazdálkodás eredményeit nézték végig. A 3-4 méteres újulatban őrt álló faóriások biztosították a felújulást, a többkorú, fajgazdag erdő kialakulását; még évtizedeken át értékfát szolgáltatnak, s a közvélemény számára is elfogadható erdőképet nyújtanak. Az ott láttak egy, a mai gyakorlatnál igényesebb, emellett gazdaságos megoldás sikerét mutatták. Tisztelet azoknak, akik kigondolták, szép és jó elképzelésük-

hoz hűségesek maradtak közel fél évszázadon át.

Mindkét nap szó esett az elegyfajok fontosságáról, neveléséről és az álgesztesedésről. A fák a szálaló vágások során 80–160 éves korban kerülnek kitermelésre. Ez a használati mód magas szintű szakszerűséget követel meg erdőművelésben és fahasználatban egyaránt. Az erdőművelésben akár megtakarítás is elérhető: a folyton jelen lévő laza árnyalás és a sűrűségállapot miatt csak akkor kell kis mértékű elegyarány szabályozást, minőségi válogatást végezni, ha az ember már elfér a felújítási szint alatt.

A bemutatón az erdőgazdaság, az erdészet képviselői mellett megjelent a vállalkozó is (*Balázs György*), aki a merdek oldalakon alkalmazott megoldást ismertette. (Kötélpályás termelés irányított döntéssel. 5-6 fa koronáját döntötték egy helyre, így a legkisebb kárt okozva.)

A harmadik nap délelőttjén az Erdőművelési Szakosztály és a Természetvédelmi Szakosztály tagjai a pilisvörösvári kopárokön a tűz által elpusztított feketefenyvesek újraerdősítését tanulmányozták. E másodlagos kopárterületeken a hajdani kopárfásítás megindította a talaj fejlődését, az élővilág gazdagodását. Ezt a folyamatot az 1993. évi tűzvész visszavetette. A közel 100 hektáros leégett területen differenciált helyreállítás indult meg: a még álló, le nem égett feketefenyves záródását törekedtek csökkenteni, hogy a lombos fafajok

a fenyők alá és közé települhessenek (cser, virágos kőris, madárcseresznye, barkóca berkenye, molyhos tölgy), az erózió pusztítását a lejtőkön akáchasítékból készült hordalékfogó gátakkal törekedtek megakadályozni, a fenyő magvetésből kelt sűrű foltok ritkítása idejében megkezdődött, sziklagyepnek való foltokat erdősítéssel nem érintettek, ahol a tűz után befutott az akác, átmenetileg elfogadták.

Mindezek eredményeképp egy változatos, biológiailag az előző állománynál gazdagabb állománykép alakult ki, melynek a közjóléti értéke is nagyobb. Jó lenne, ha az ilyen értékteremtő megoldások esetében a támogatások nagyobb ösztönző tartalommal bírnának, mint amit a többletköltségek 50%-a jelent.

Mindhárom nap terepi tapasztalatai a természet folyamataihoz, az erdő állapothoz jobban alkalmazkodó erdő-

gazdaságról szóltak, amely reményeink szerint a jövő erdőgazdálkodása.

Köszönet illeti a Pilisi Parkerdő Rt. vezetését és munkatársait, hogy a közel hatvan érdeklődő kollégának igényes szakmai programot biztosítottak e három napon.

Kiemelten megemlékezünk *Csépányi Péter* osztályvezető szakszerű és lelkes vezetéséről, *Kissné Szabó Gabriella* szervező munkájáról, a Pilisszentkeresztí Erdészet munkatársairól (*Farkas Viktor* erdészetvezető, *Borka Viktor* erdőművelési műsz. vezető, *Szmetana Mibály* és *Bakó Zsigmond* kerületvezetők) és a Visegrádi Erdészet minket segítő gárdájáról (*Erős Péter* erdészetvezető, *Ocsovai Zoltán* műszaki vezető, *Felbert Mibály* kerületvezető).

**Bús Mária, Garamszegi István,
dr. Markovics Tibor**
szakosztályvezetők

Bertényi Miklós emléktáblája a róla elnevezett fűvészkertben

A természetes felújítás szervezeti korlátai

Európa számos területén a tarvágások mesterséges felújítás már évtizedek óta visszaszorult vagy egyenesen törvényileg korlátozott a természetes erdőtürsulásokban. Miért vált szükségessé mégis az, hogy Magyarországon az egyes erdőgazdasági tájak eltérő termőhelyi sajátosságain túl az erdőtürszabályozás és sajnós a természetvédelmi törvény szigorja kell alkalmazásának korlátozásához.

Sorra kell vennünk azokat a tényezőket, amelyek esetleg segíthetnek az okok megértésében, a folyamat gyorsításában, a gyakorlat számára érdekes szakmai és irányítási kérdések higgadt áttekintésében.

A különböző szervezeti berendezésű társaságok esetében – úgy gondolom, hogy – a természetes felújítás gyakorlatában adódó különbségek nemcsak a termőhelyi különbségeken, és az azokon található erdőtürszabályozás sajátosságain alapulnak, hanem az erdőtürszabályozást folytató szervezetek belső felépítésétől, hierarchiai viszonyaitól, és a szervezeti kultúrájuktól is függenek. Nemcsak a szakmai berögződések és a túlzott vadléttség, hanem az *erdőtürszabályozás szervezeti sajátosságai* is hozzájárulnak a természetes mag eredetű felújítás lehetőségeitől elmaradó hazai alkalmazásához.

A probléma gyökere, hogy minél erősebbek az erdőtürszabályozási folyamatok részeit külön-külön munkakörökhez rendelő szervezeti korlátok, annál nehezebb a természetes folyamatok felhasználása, köztük a természetes felújítás megfelelő alkalmazása, amely a legnyilvánvalóbb eredménye a termelési folyamat - ökológiai szempontoknak is megfelelő - összehangolásának.

A leginkább szembeeső példaként említhetjük az erdőtürszabályozásnál hagyományosnak tekinthető erdőtürszabályozási és fahasználati műszaki vezetői munkaköröket. Ez a két, egyébként szervesen egységként kezelendő, és egy munkakörben ellátható feladat különválasztva nem segíti elő a természetes felújítás arányának növelését. A szakosított erdőtürszabályozási munkakörök

is, mint például a vágásvezető erdőtürszabályozó, az erdőtürszabályozó erdőtürszabályozó munkakörök már régebben megszűntek. Egyes részvénytársaságok esetében, ahol a természetes felújítások aránya rendkívül magas, és a vállalat szervezeti kultúrájában (az adott társaság szakmai hagyományaiiban) is magasra értékelt, kialakulhatnak „az erdőtürszabályozó” (az egyesített erdőtürszabályozási és fahasználati műszaki vezetői) munkakörök.

Nemcsak az erdőtürszabályozási egységeknél, hanem a társaságok központjaiban is ugyanúgy létrejöhet ez a szétagtagoltság. Az erdőtürszabályozási, fahasználati, és vadászati osztályok mellérendeltsége esetén szervezetben általában könnyebben érvényesülnek a rövidebb távon nagyobb gazdasági súllyal és érdekkel bíró ágazatok. A mellérendelt szervezeti egységek között versengés alakulhat ki az erőforrások és a döntési pozíciók megszerzéséért, továbbá szűkebb ágazati érdekkel teljesítésében előfordulhat részrehajlás. Az erdőtürszabályozási ágazati súlya – számviteli értelemben – nem mindig éri el azt a súlyt, amellyel a másik két ágazat, a fahasználat és a vadászat együttesen rendelkezhet, ugyanakkor hosszú távon a legmeghatározóbb jelentőségű. Amennyiben a szervezetek nem ügyelnek tudatosan arra, hogy a vadászati tevékenység érdekeit ne mellé, hanem tudatosan alárendeljék az erdőtürszabályozási érdekeiknek, akkor olyan torzulások következhetnek be, amelyek a vadászati tevékenység negatív hatásait növelik. A hosszú távú cél – a természetes felújítás – megfelelő támogatásához a legfelsőbb vezetők folyamatos közvetlen beavatkozása válhat szükségessé, amely nehezíti a szervezet rugalmas működését.

Ha már a szervezetekről van szó, meg lehet említeni a működésük alapjait meghatározó belső érdekességi, motivációs rendszereiket is. Ameddig a motivációs rendszerek elsősorban a rövidebb távú célokat helyezik fókuszukba és a hosszú távú erdőtürszabályozási célok kevésbé hangsúlyozottak, az ösztönzés nem mindig a megfelelő irányban hat. Például a vadászati ágazattal szembeni, bázisszemléletű ágazati eredmény-elvárások az amúgy is többszörös vadléttszámmal dolgozó vadászati ágazatok további növekedését ösztönözhetik. Az ilyen típusú elvárások rossz impulzusokat adnak a döntéshozóknak. Ugyanis elképzelhető, hogy párhuzamosan, a természetes felújításnak alárendelten, a szabadterületi vadászati tevékenység súlyát arányában fokozatosan csökkenteni kell.

Bár a szakemberek többsége általában a természetes felújítás mellett foglal állást, a gyakorlatban azonban mégsem tapasztalható nagyobb ütemű javulás. A megfogalmazott célok mellől hiányzik a tettek tudatossága.

Mi lehet tehát a megoldás? Fontos lépés a szervezet stratégiai célrendszerével harmonizáló szervezet kialakítása. Tehát azok az erdőtürszabályozási vállalatok, amelyek a természetközeli erdőtürszabályozást küldetésüknek tekintik, törekedjenek ennek szándékának a szervezeti felépítésükben történő megjelenítésére is. Az erdőtürszabályozás egyik, egyébként fontos melléktermékét jelentő vadászati tevékenység irányítását magasabb vagy mellérendelt szervezeti szinteken végezve, a szervezet célokna megfelelő működését nehezkesé tehetjük, ahol a vezetőknek a természetes erdőtürszabályozási megfelelő alkalmazását állandó, közvetlen beavatkozással kell biztosítani.

Minél hosszabb távú célokat tűzünk ki magunk elé, annál magasabb szinten kell azokat képviselni. A hosszú távú célokkal harmonizált szervezeti felépítés is egy eszköz, amely megkönnyíti a célok elérését. Félreértés ne essék, nem állítom, hogy a másképpen felépített szervezetek nem érik el céljaikat, hiszen a szervezetekben egyének dolgoznak, és jó csapatmunka esetén a hátrányok behozhatók. Azonban az esetben, ha minden más körülményt azonosnak tekintünk, akkor azok a szervezetek érik el könnyebben céljaikat, amelyek szervezeti hierarchiájában visszatükröződik a stratégiai célok által sugallt fontossági sorrend.

Csepányi Péter

Hozzászólás „In memoriam Jablánczy Sándor, 1908–1999” című íráshoz

Az Erdészeti Lapok 2002. januári számában (27 oldal) Madas András jóvoltából tanulságos írást olvashatunk Jablánczy Sándor – az Erdőműveléstani Tanszék volt tanszékvezető egyetemi tanáráról – viszontagságos életéről, szakmai elkötelezettségéről, hazáját szerető, emberséges magatartásáról.

Személyes tapasztalatom alapján mondhatom, hogy a megemlékezés hűen jellemzi Jablánczy Sándor szakmai elkötelezettségét, kollégáival szembeni magatartását, segíteni akarását. Nekem is segítségemre volt. Szeretném ezt kifejezésre juttatni.

1951–1955 közötti időben Zalában, Bánokszentgyörgyön, majd Lentiben dolgoztam, erdőművelő voltam. Az 1955. év tavaszi átszervezés során Somogyba – Nagyatádra – helyeztek. Családi okok miatt Győrbe szerettem volna jutni, s miután ezt nem sikerült elérnem, a zalai erdők szeretete inkább Zalához húzott vissza. Nem akartam Nagyatádra menni. Zalában négy év alatt kezdtem már belejönni az erdőművelési, a vétyemi bükkösök és sárdipusztai erdeifenyvesek természetes felújítási munkáiba. Tanulmányozhattam az országban egyedülálló szentgyörgyvölgyi erdeifenyő paraszti szálaló erdőgazdálkodást. Mint az OEE helyi csoport titkára, majd elnöke részt vettem a Róth Gyula bácsi irányította szálalóerdő munkabizottságban (akkor nem szakosztály volt). Több helyszíni bejárást szerveztem, amelynek szakmai irányítója Gyula bácsi volt (elnézést kérek a megszólításért, egyesületi rendezvényen szívesebben fogadta ezt, mint a professzor úr megszólítást). Ilyen alkalmakkor, mint tudásra szomjas fiatalok, fiatalabbak – Neuwirt János, Páll Endre, Tóth Pál – és az ország más részéről még sokan mások vettük körül és nagy buzgalommal hallgattuk előadásait a helyszínen. Nem lehetett meg nem szeretni az erdőművelést, a természetes felújítási eljárásokat. Lentiben elődöm – Páll Endre – Sárdipusztán már foglalkozott és ért el eredményeket az erdeifenyő természetes felújítása terén. Abban az időben szokásos átszervezések elszórták Lentiből, pedig nagy szakmai szeretettel és tudással végezte munkáját. Engem helyeztek helyébe Bánokszentgyörgyről. Feladatomnak

tartottam, hogy folytassam a megkezdett munkát. Nem emlékszem pontosan vissza, hogy mikor, Róth Gyuzsi bácsi helyébe Jablánczy Sándor lépett, automatikusan kapcsolatba kerültünk. Amikor tudomására jutott, hogy Lentiből át helyeztek Nagyatádra és én nem akartam elmenni, vállalta, hogy visszamarádásom érdekében eljár az akkori Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetőjénél, Tömpe István főigazgató elvtársnál. Leveleket váltottunk.

A levelekből is kitűnik – és csak megerősíteni tudom Riedl Gyula megállapítását Jablánczy Sándorról –, hogy szakmai tudásán, szeretetén túl „Mint magánember szívélyes, közlékeny, tréfát értő, kedves házigazda, segíteni mindig kész kolléga volt” (E. L., 29. oldal). Személyesen tapasztaltam, éreztem ezt. A rövid ideig tartó együttműködésünk nem volt elegendő ahhoz, hogy egészen közelről megismerjük egymást. Egyik levelében ajánlotta: „Lehetséges, hogy a somogyi erdőkben is fogsz olyan paraszti gazdaságokat találni, ahol érdemes lesz a szálalóerdő ügyével tovább foglalkozni.” Tanácsát elfogadtam. Ez is segített abban, hogy Somogyba menjek. Rátaláltam az éger természetes felújításának lehetőségére. Dél-Somogyban szép égeresek találhatóak. Ami viszont nehezítette elhatározásomat, hogy Nagyatádon elődöm egy évfolyamtársam – Völgyi László – volt.

Érettségi találkozó

Vadon Gusztáv szervezésében kétnapos vidám, örömteli rendezvényen vett részt a Szegedi Erdészeti Technikumban 1957-ben végzett diákok közül kilenc fő. Az utóbbi időben már minden évben összejövünk, hiszen egyre ritkul ez a kedves, összetartó társaság.

Régen volt, még szinte a háború után, amikor Debrecenben elkezdtük az Erdészeti Technikumot. A híres nevezetes civis város kisdiákjának lenni még akkor is rangot jelentett. Volt aki édesapja okán került a technikumba, követve szép mesterségét, volt aki kalandvágyból, azt gondolva, fegyver, ló,

Olyformán vettem, mintha kitűrném helyéből. Nem így volt. Ő nem jött ki igazgatójával, Puska Ferencsel. Amint később kiderült, én sem. Ennek az lett a következménye, hogy 1956-ban a forradalom mellé álltam, majd utána védelmére keltem munkatársaimnak. 1957 júliusáig tudtam magamat védeni, tartani, végül is a retorzió, a rosszindulat elcsöpört, elmenekültem (el kellett menekülnöm), illetve alacsonyabb munkakörbe, közel 40 százalékos fizetéscsökkentéssel áthelyeztek. A dél-somogyi égeresek természetes felújítása lehetőségének vizsgálata részemről befejeződött. Ugyanebben az időben Jablánczy Sándor külföldre menekült. A sors elszakított bennünket egymástól, de a szakmánk iránti szeretete, segíteni akarása, emberi magatartása emlékezetemben megmaradt, ami rám is hatással volt.

Jó, hogy van, aki – vannak, akik – figyelemmel tudják kísérni szerete – nemcsak e hazában, hanem a nagyvilágban – szétszóródott kollégák életútját és veszik a fáradságot, hogy erről lapunk hasábjain hírt adjanak. Köszönet érte. Az Erdészeti Lapoknak meg azért, hogy közölte Madas András visszaemlékezését. Reméljük, hogy az E. L. a jövőben is közöl hasonló megemlékezéseket, már csak azért is, hogy a fiatalok – fiatalabbak részére tanulságul szolgáljanak.

Pechtol István

szép menyecske várja a romantikus erdő mélyén.

Debrecenből Pallagra kerültünk ki, a második évet már ott végezve. Viharos idők után kerültünk kisdiákként arra a tájéakra, a debreceni nagyállomás akkor még romokban hevert. De ott sem maradtunk sokáig. A harmadik évre már Szegedre szökt a „behívó”. Szeged gyönyörű város (Tápéval határos, mondja a nőta), szívesen voltunk ott már kamaszodó diákok.

A szegedi évek voltak a legszebbek. Kitűnő tanárok keze alatt nőttünk, cseperedtünk testben és lélekben egyaránt.

Dr. Kollwenz Ödön, Kricsfalvi Viktor vagy Szecső János, Kelkápóli Géza tanár urak, hogy csak a szaktanárokból említsek néhányat. Szeretetre, becsületre, közösségi szellemű magatartásra ta-

nítottak bennünket a szaktantárgyakon kívül. Nemhiába! Szomorúan írom le, de van, aki 42 év szolgálat után a rossz anyagi helyzete miatt nem tud eljönni a találkozókra.

Tisztelt Erdésztszadalom, ez azért ugye szégyen mindannyiunk számára!?

A találkozónk fő eseménye a Vadonféle lovastanyán zajlott le. Felelevenítettük a régi, szép eseményeket, emlegettük a tanárokat, beszélgettünk az erdőgazdálkodás helyzetéről, munkahelyeink szépségeiről, gondjairól. Szinte mindig szóba kerülnek a diákkori csínytevésük.

Kollégiumunk a technikummal szemben lévő téren egy „U” alakú épületben helyezkedett el. Az „U” alak egyik szárnya templom volt, középen pedig gyümölcsöskert volt almákkal megtűzdelve. A kamasz diák mindig éhes, a gyönyörű almák meg csak úgy csábítottak bennünket. A kert a plébánia tulajdona volt. A hálósobák fent voltak az emeleten. Nagy szervezkedésbe kezdtünk, lepedőket kötöttünk össze és az erős felépítésű *Takács Feri* lemászott a kötélén. Siettetni akarván az almaszedést, megrázta az egyik almát, nagyon megrázhatta, mert dübörögve hulltak alá a gyönyörű almák. A nevelőtanárra dübörgésre felébredt és kinézett a kertre nyíló ablakon, ahol egy kötéltre összesodrott lepedőt látott lógni. Már Ádám-Éva is pörüljárt az almaevéssel, mi is megjártuk. *Takács Feri* másnap reggel rendezett sorok élén, mint egy vezénylőtiszt vonult át az iskolába, hátán a lepedőbe gyűjtött almával, vagy 10 kg-ot nyomhatott az összegyűjtött alma, amit a betegszoba lakói fogyasztottak el.

Egy másik történet: Ásotthalmára vittek bennünket érettségire való felkészülés céljából. Tanítás már nem volt, így hát vígan, szabadon teltek a napjaink. Megtudtuk, hogy a faluban bál van és a szabadfoglalkozást úgy értelmeztük, hogy a bálba is elmehetünk. Borotválkozás, nadrágvásalás, készülődés közben jött a hálóba *Halász* tanár úr. Megdöbbenve látta a készülődést. Tíz perccel adott, hogy mindenki az ágyban legyen – mondta –, ellenőrizni fogom. Rövid tanácskozás után az ágyban landoltunk cipőstől, öltönyöstől. *Halász* tanár úr tényleg ellenőrzést tartott és megnyugodva távozott. Mi pedig tíz perc múlva az ablakon távoztunk ki a bálba. Még ma is emlékszem, Ásotthalmán gyönyörű lányok voltak abban az időben, és mi voltunk a sztárok. Szegény ásotthalmi fiúk, el lehet képzelni, milyen rosszul érezték magukat. Verekedés nem volt!

Vadon Gusztáv: Az ideai találkozó szervezője, aki a szakma szinte minden területén dolgozott. Köszönjük fáradozását.

Kerekes Erzsébet: Erdőrendezői munkakörben dolgozott. Szorgalmát, szakmai hozzáértését mindig elismerték.

Farkas János: Egész életében csemetetermeléssel foglalkozott, az ágazat tudósává vált az évtizedek folyamán.

Vince Simon: Vadászati műszaki vezetőként dolgozott. Hozzáértését jelzi, hogy nyugdíjasként is ragaszkodnak hozzá a külföldi vadászok.

Markos Antal: Kerületvezető erdész, vasútüzemvezető, sokirányú tudással rendelkező kolléga, jóbarát.

Borsányi László: Kerületvezető erdész, bátor kiállású jó szakember.

Korom Jenő: Kerületvezetőként az

ártéri erdők tudósává vált. Sajnos szeme világát elvesztette, ennek ellenére minden találkozón részt vesz.

Vántus János: Fahasználati műszaki vezetőként ment nyugdíjba, de a szakma minden területén kitűnő munkát végzett.

Vajda Pál: E sorok írója, majdnem egész pályafutása alatt fahasználati műszaki vezetőként tevékenykedett.

Meg kell még említenem *Schlandl Lajos* barátunkat is, aki eddig minden találkozón részt vett, az idén betegsége megakadályozta ebben. E kimaradás ellenére szinte testvér szeretettel gondoltunk rá. Kitűnő novelláskötetei külön elismerést érdemelnek.

Vince Simon barátunk vendégei leszünk 2003-ban, ha Isten is úgy akarja.

Vajda Pál

Ünnep a Bükkben

2002. szeptember hó 20-án mintegy 220-an ünnepre gyűltünk össze Felsőtárkány nagy időket látott, de ma is életerős, százados öreg tölgyei alá.

A 25 éves, mindmáig legnagyobb összefüggő erdejű Bükki Nemzeti Parkot köszönteni jöttünk.

Ünnepelt öreg csillagunk a Nap is, hiszen rendezvényünk mindkét napján meleg őszi fényével küldte üdvözlését a Bükknek és az őt szolgáló és köszöntő ünnepi gyülekezetnek.

Délelőtt kezdődött az ünnep *dr. Kiss Zoltán* KVM politikai államtitkár szívélyes köszöntőjével. Majd *Haraszthy László*, a Természetvédelmi Hivatal elnöke mondott frappáns megnyitó beszédet. Követte őt *dr. Nagy Imre* országgyűlési képviselő, a Regionális Idegenforgalmi Bizottság elnöke, Eger város polgármesterének remek köszöntője.

A BNP politikai, tudományos és társadalmi elismertségét tükrözte neves politikusok, a tudomány kimagasló képviselői, a BNP „falvainak, városainak” polgármesterei, s nem utolsósorban a két erdőgazdaság és erdő felügyelőségek elsőszámú és rangos munkatársainak jelenléte.

Néhányukat név szerint is illőnek tartom megemlíteni, de nagy bocsánatkéréssel azoktól, kiknek nevét nem tudhatom leírni.

Ünnepünket jelenlétével megtisztelte: *Sós Tamás*, Heves megye Közgyűlés elnöke, *Laczkó Lászlóné* BAZ Megye Közgyűlés elnökhelyettese, *Rakonczay Zoltán* ny. miniszterhelyettes, a BNP-t

alapító és az Országos Természetvédelmi Hivatal első elnöke, *prof. dr. Kozák Imre* akadémikus, a Tudományos Akadémia Miskolci Bizottságának elnöke, *prof. dr. Kovács Jenő*, a Miskolci Akadémiai Bizottság Erdészeti Szakbizottságának elnöke, *Kórozs Lajos* országgyűlési képviselő, *Cserép János*, az OEE elnöke, az Északkeleti Rt. vezérigazgatója, *Jung László*, az Egererdő vezérigazgatója, *Steiner József*, az Erdészeti Szolgálat miskolci és *Kondor István* egri igazgatója.

Délután az előadótermet zsúfolásig megtöltött hallgatóság előtt egytől egyik színvonalas előadások hangzottak el. (Érdeemes lenne azokat egy kis füzetben megörökíteni.)

A referátumok előtt a nagyon sokunk által ismert és nagyon szeretett *prof. dr. Ivan Volocsuk*, a Világ Természeti Unió regionális elnöke, a Kárpáti Nemzeti Parkok Szövetségének elnöke, anyanyelvünkön üdvözölte a 25 éves Bükki Nemzeti Parkot.

Hasonló kedvességgel köszöntötte a parkot *Martin Kassa*, a szlovák nemzeti parkok beszercebányai központjának vezetője is.

Az est fénypontja volt a Bükki Nemzeti Parkot magáénak tekintő Felsőtárkány bájos folklór szereplése.

Az estét remek vacsora elköltésével, meleg baráti beszélgetésekkel, *Schmotzer Bandi* cantus praesensz-kedésével, kis nótázással mértékletesen kellemesen töltöttük el.

Dr. Bartucz Ferenc

Egyesületi hírek

ERDŐK HETE

Erdészeti Erdei Iskolák

az erdőgazdálkodás-társadalom-természetvédelem szolgálatában konferencia

Felsőtárkány, 2002. október 3-4.

Az Országos Erdészeti Egyesület testületei által is jóváhagyott közönségkapcsolati (kommunikációs) programmal rendelkezik, melynek végrehajtása folyamatos feladata valamennyi tagnak. Legfontosabb része a társadalommal való kapcsolat bővítése, az erdészet valós folyamatainak bemutatása. Ebben a munkában legfontosabb partnerei a környezet- és természetvédelem területén dolgozó szakemberek, a pedagógusok, akik partnerek az erdészeti erdei iskolák működtetésében és közvetítik a társadalom széles rétege felé az információt. Az Erdők Hete országos rendezvényt az a célunk, hogy az erdészet és a természetvédelem közös céljait minél jobban megismertessük, és a pedagógusok segítségével a társadalom különböző szereplőinek bemutassuk az erdészeti erdei iskolák hatékony szerepvállalását.

Ez a konferencia a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium és az Országos Erdészeti Egyesület között 2002-ben megkötött megállapodásban rögzítettek alapján került megszervezésre.

Meghívottak köre: minisztériumi vezetők, tisztségviselők, pedagógusok, erdei iskolai oktatóközpontok képviselői, erdei iskola szolgáltatók, erdészeti erdei iskolák munkatársai, civil szervezetek, pedagógiai intézetek munkatársai, főiskolák, egyetemek szakirányú munkatársai, hallgatói, erdőgazdálkodók és természetvédelmi szervezetek vezető munkatársai, egyéb érdeklődők.

Szervezők: Országos Erdészeti Egyesület (Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály)

Egererdő Erdészeti Rt.

Támogatók: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, EGERERDŐ Rt., Országos Erdészeti Egyesület

Elfoglaltságára tekintettel a rendezvényről kimentését kérte, *dr. Kemény Attila* államtitkár, *Barátossy Gábor* elnök, *Koleszár István* igazgató. *Gémesi József* ügyvezető-ig. felkérésére az ÁPV Rt. köszöntőjét *Ormos Balázs* OEE főtitkár tolmácsolta. A KvVM köszöntő-

jét *Haraszthy László* h.-államtitkár tartotta. Mondandójában kiemelte, hogy a társadalomnak az erdővel kapcsolatos képe, elvárása az idő folyamán változott és ma a közjóléti szolgáltatások kerültek előtérbe. A természetvédelmet és erdőgazdálkodást törvények szabályozzák, melyekben hasonló törekvések is megfogalmazódnak. Támogatja, hogy törekedjen mindkét fél a nézetkülbségek tisztázására, szerinte fél éven belül erre sort kell keríteni. Rendezni kell a túlzott létszámú vad kezelését. Tisztázni kell a védett erdőterületek jövőjét, talán erdőúpusonként kellene sorba venni a tennivalókat, meg kellene jelelni a veszélyeztetett erdőtársulás fogalmát a napi gazdálkodásban is. Látható a tendencia, a gazdálkodásból engedni és a közjólét felé elmozdulni. Kijelentette, hogy az erdőkkel szemben támasztott társadalmi igényt a parlamentnek a több ezermilliárdos költségvetéséből támogatni kell, „kedves társadalom, legyen kedves beletenni az erdőbe évente 2,5 milliárd forintot – 2 km autópálya építési költsége évente –, mert amit rendelni tetszett az nem tartozik az ingyen italok közé és azt ki szokták fizetni a vendéglőben, az ügyért a két szakterületnek össze kell fognia... ..Úgy gondolom, hogy nekem eddig más volt a feladatomban, most az, hogy a fodrokat kisimítsam az asztalterítón és ehhez kérem az Önök segítségét.”

Összefoglaló:

A résztvevők helyszíni értékelése szerint mérföldkő volt a konferencia a témában. Mérföldkő volt a hangnemben, ilyen egyetértő, együttműködési igényt megfogalmazó, barátsággal lezajlott rendezvény az utóbbi időben nem volt. A résztvevők kifejezték szándékukat, hogy a konferenciát sorozattá célszerű kiterjeszteni.

A meghívott rangos előadók igen magas színvonalú előadásokkal támogatták a konferencia célját megfogalmazó erdőgazdálkodás és természetvédelem kapcsolatát a társadalommal. A legjobb képviselők a segítségben a pedagógusok. A megjelent résztvevők nagy száma, 140 fő (sajnos hely hiánya miatt vissza kellett utasítani jelentkezőket) is bizonyítja, hogy a témaválasztás jól sikerült. A konferencia céljának megvalósítását segítette, hogy a pedagógusok mellett, megjelentek a természetvédelem és az erdőgazdálkodás területén tevékenykedő kollégák is. Ez a tény lehetővé tette, hogy kötetlen beszélgetések keretében segítsék egymás munkájának megismerését.

A rendezvény alkalmából került bemutatásra az Országos Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály munkáját bemutató könyv, Ormos Balázs szakosztály elnök szerkesztésében; ERDÉSZETI ERDEI ISKOLÁK címmel, amely hasznos ismereteket tartalmaz a konferencia témájához.

A rendezvényről az országos, a helyi sajtó valamint a helyi és országos televíziók is beszámolót közöltek.

Ormos Balázs
szakosztály elnök

„Én, az erdő több vagyok...”

Ma az állami erdőket illetően elvárjuk: a problémákat a helyi erdész, valamint a természetvédelmi őr oldja meg, holott a társadalmi elvárások hasonló szintű intézkedéseket igényelnének – hangzott el az Erdők hete alkalmával rendezett országos konferencián.

Az országban lévő mintegy egymillió hektár állami tulajdonú erdővel szemben támasztott elvárások – legyenek azok gazdasági, közjóléti, biológiai szolgáltatások –

csak úgy valósulhatnak meg, ha a társadalom hajlandó az évi több ezer milliárdos költségvetésből két kilométer autópályányi összeget, vagyis 2,5 milliárd forintot az erdőre szánni. Ezért az erdészeti és a természetvédelmi szakterületnek kell összefognia, s világossá tenni a döntéshozók számára, hogy ezt az összeget biztosítaniuk kell – mondta *Haraszthy László*, a környezetvédelmi és vízügyi tárca helyettes államtitkára a tegnap kezdődött országos konferencia megnyitójában.

A tanácskozás célja, hogy mind többen megismerjék az erdészet és a természetvédelem közös céljait, s magát az erdőt, amellyel kapcsolatban *Jung László*, az EGERERDŐ Rt. vezérigazgatója egy Németországban született motót idézett: „*Én, az erdő több vagyok, mint amennyit Ön gondol rólam!*” S hogy többet is tudjunk róla, nagy feladat hárul az erdészeti erdei iskolákra. Ezek – mint a további előadásokból kiderült – olyan programokat biztosítá-

nak, melyek során *nemcsak a fajokkal, az életközösségekkel, az ökológiával, a természetvédelemmel foglalkoznak, hanem a gazdálkodással is.*

Az országban működő huszonhárom erdészeti erdei iskola egyike a szilvászvárad, amely 1998-ban alakult. Mint előadásában *Antal József* helyi erdőgondnok kiemelte, tevékenységük során a környékbeli általános iskolákkal való kapcsolat bővítésére, valamint a táboroztatásra fektetik a hangsúlyt. Prog-

ramjaikban a komplex – több tantárgyat összevontan kezelő – foglalkozásokra építenek, hogy a gyerekek minden oldalról felfedezzék a körülöttük lévő világot. Ebben nagy szerepe van az elméleti és a gyakorlati, a családi rendezvényeknek, az *Erdők hete* alkalmával szervezett kirándulásoknak, túráknak.

A konferencia ma a Vöröskő-völgyben létesített új tanösvény bemutatásával zárul.

(*Heves megyei Hírlap*)

A Bakonyban ülésezett a Magánerdőgazdálkodói Pártoló Tagi Tanács

Az OEE Magánerdő-gazdálkodói Pártoló Tagi Tanácsa 2002. október 11-én terepi bejárással összekötött szakmai tanácskozást tartott Szentgál község határában a Hajagi Véderdő EBT területén.

A szakmai rendezvényt a jelenlétével megtisztelte *Barátossy Gábor*, az FVM EH elnöke, *Cserép János*, az OEE elnöke, *Telegdy Pál*, a MEGOSZ elnöke, *Vaspöri Ferenc*, az ÁESZ Veszprémi Igazgatóságának vezetője és a Balatonfelvidéki Nemzeti Park, valamint a környező erdőbirtokosságok képviselői. A 40 fős pártoló tagi tanácsból az ország minden tájáról 28 fő jelent meg. Szép számmal részt vettek a rendezvényen az erdőbirtokosság tagjai és a környékbeli magánerdő-gazdálkodásban dolgozó szakemberek is.

Az igazi borús októberi idő nem akadályozta meg a résztvevőket, hogy a Hajagi Véderdő EBT erdőterületén a terepi erdőgazdálkodás meredek, jórészt talajvédelmi erdőterületen folytatott gyakorlatát.

A terepi bejáráson, melyet *dr. Péti Miklós*, az OEE magánerdős alelnöke (EBT tag) vezetett, bemutatásra került a hagyományos fokozatos felújító vágás bükk-magaskőrís állományban, szála-lóvágás magaskőrís-bükk-hegyjuhar törmelék lejtő erdőben, hagyományos állománynevelés – külön figyelemmel az értékes elegyfajok (hegyi juhar, korai juhar, magaskőrís) törzsnevelésére.

Új kezdeményezésként a folyamatos erdőborítást célzó csoportos gyérítést is láthatták a résztvevők, melyet *Siffer Sándor* főerdőrendező ismertetett. A „Pro Silva” jellegű állománykezelési munkát középkorú magaskőrís, hegyi juhar, gyertyán, bükk állományban

kezdték. A cél a minőségi törzsnevelés és a vegyeskorú állományszerkezet kialakítása hosszútávon folyamatosan végzett kismértékű beavatkozásokkal.

A résztvevők a helyszínen megállapíthatták, hogy a felújítási és állománynevelési munkák eredményesek és a mostoha terepviszonyok mellett is – bár nagy költséggel – kivitelezhetők. A termőhelyi viszonyokból adódóan a bükk közepes vagy annál kissé rosszabb minőségű anyagot (főként másodosztályú fűrészrönköket és papírfát) ad. A magaskőrís, hegyi juhar, korai juhar méretes rönkje jelentené a területen az értéket, azonban a fapiaci helyzet jelenleg ezeknek a választékoknak sem kedvez. A felújítási erélye az állományoknak jó, sok a természetes újulat, megőrzése azonban igen költséges és nehéz feladat. Szinte megoldhatatlan problémát jelent a területet érő jelentékeny vadkárosítás, mely a túltartott vadlétszám mellett a véderdő területének nagyvad (szarvas, őz, vaddisznó) számára potenciálisan kedvező fekvéséből kitettségből és speciális teraszos domborzatából, valamint friss vizet biztosító forrásaiból is adódik.

A vadkár elleni védekezésben a területen működő vadásztársaság tevékenyen részt vesz, végső megoldást azonban a tulajdonosi jogú vadászati hasznosítás jelentené, mert ez tekintélyesebb anyagi alapot nyújthatna a vadkár elleni védekezésre mindaddig, míg ezt a kár és a vadlétszám indokolná.

A terepjáró gépkocsikat is próbára tevő szakmai túrát rövid pihenő szakította meg a védett Hajagi Barkócafánál. Itt a pártoló tagi tanács tagjai táborúztak mellett tízórai és némi lélekmelegítő ital elfogyasztása közben a helyi erdőbirtok-

osokkal is elbeszélgettek, majd a gyalogos menetre váltva felkapaszkodtak a véderdő-oldal változó korú és meredekségű állományain keresztül az erdőbirtokosság 600 m magasán lévő erdei táborához. A terepi bejárás befejezését az időjárás is komolyan vette, mert alig-hogy elhelyezkedtek a kollégák a fedél alatt, az addig csak páradús és felhőbe burkolódzó hegytetőn megeredt az eső, ez azonban már a rendezvény további részét nem tudta megzavarni.

Ebéd után a résztvevők tanácskozással ülték össze az EBT „Dr. Majer Antal” foglalkoztató termében.

Farkas László elnök üdvözölte a megjelenteket. Véleménye szerint korábban már felvetett problémák megoldásához az elmúlt egy év nem volt eleget. A magánerdő-gazdálkodás körülményei indokoltá teszik a viszonyok javítására irányuló fokozott erőfeszítést. Ehhez a munkához az OEE hathatós támogatását kéri.

Barátossy Gábor az FVM Erdészeti Hivatal elnöke napirend előtti felszólalásában kifejtette, hogy – mivel az erdőtelepítések elsősorban magántulajdonban lévő területeken fognak történni a jövőben – a magánerdők részaránya növekedni fog. Ezt felismerve az FVM Erdészeti Hivatala fokozott figyelmet fordít a magánerdő-tulajdonosok gondjainak megismerésére és a problémák megoldásához szükséges lépéseket meg fogja tenni. A jogszabályi körülményeken is lát még javítani valót.

A napirend szerint a következő előadások hangzottak el:

Markó Lászlóné dr.: „*A Hajagi Véderdő EBT gazdálkodása.*”

A terület a 19. század vége óta a „Szentgáli nemesi közbirtokosság véd-

erdeje” részét képezte. A topográfiai viszonyok indokolták a véderdő jelleg nyilvánítását és a tulajdonosok közös, állami erdő felügyelet mellett gyakorolt gazdálkodását. Ezért a környékbeli új tulajdonosok számára ez a közös erdőgazdálkodás nem idegen.

Az EBT 218 ha területen, jelenleg 64 tulajdonossal működik, az átlagos tulajdoni hányad 3,4 ha (0,2 – 19 ha). A Felügyelő Bizottság elnöke erdőmérnök, aki sok segítséget nyújt a szakmai irányelvek kialakításához. Az erdőművelést megbízott erdész irányítja. A tagok haszonvétele 2000-ig tűzifában és száradékban realizálódott, a múlt évben osztalékot kaptak. A tulajdonosok rendszeresen látogatják a területet, kötődnek az erdőhöz.

Az erdőterület fele talajvédelmi jellegű. Különálló erdőrészletet (kb. 3 ha) alakítottunk ki a turisztikai és szociális létesítmények környékén. A talajtakaró sekély, csak egytizede jó minőségű (agyagbemosódásos barna erdőtalaj). Az élőfakészlet jelentős, fajlagosan 327 m³/ha. A jellemző faállomány a bükk, magas kőris és gyertyán, egyéb keménylombos elegyfákkal. Kiugróan magas a 100 évnél idősebb állományok aránya. A 2001-től érvényes 10 éves üzemterv egyik fő célkitűzése ezért a korszerkezet javítása. A véghasználatot száralóvágással és fokozatos felújító vágással végezzük. A felújítások a újulat védelme mellett (vadvédelmi kerítés) és szükség szerinti pótlásával folyamatosak.

Kiemelt szerepet szántunk az erdő rekreációs, turisztikai funkciójának. Saját erőből építettünk egy 12 személyes faházat, amely kezdetben tagjaink családi pihenését, gyerekeink nyári táboroztatását szolgálta. 2001-ben az FVM Erdészeti Hivatalától kapott támogatás segítségével és a tagok társadalmi munkája útján a létesítményt bővíteni tudtuk: egy 40 személy befogadására alkalmas, fedett ebédlő – foglalkoztató terem és kisebb szociális egységek lehetővé tették, hogy a múlt évtől már külső iskolás csoportokat is fogadjunk, a teljes nyári szezont kihasználva.

Jelzett turistautakat alakítottunk ki és a tájékozódást segítő térképeket, valamint a terület történetét, élővilágát és ökológiai sajátosságait bemutató oktató kiadványokat is készítettünk. Az erdőben található két forrást, továbbá egy öreg barkóca berkenyefa környékét kitisztítottuk, gondozzuk. Az utóbbit a Szentgáli Önkormányzat 2001-ben védetté nyilvánította.

Mibálffy Imre (FVM EH): Az erdőtelepítések támogatásának lehetőségei az Európai Unió csatlakozás esetén.

Az EU általános szempontjai szerint csatlakozás esetén az elmaradott térségeket, a strukturális nehézségek kiküszöbölését, a vidékfejlesztést és az ezekhez kapcsolódó tájékoztatást, felkészítést támogatják. A szubvenciók odaítélésénél a régió szerepe a döntő.

Az erdőgazdálkodást a vidékfejlesztés részeként kezelik, a támogatás céljaira különböző alapokat hoztak létre (pl. EMOGA). Igényjogosultak lehetnek magánszemélyek vagy ezek társulásai, valamint települési önkormányzatok. Az állami szektor a támogatásból ki van zárva. A jelenlegi állás szerint, az újonnan belépő tagok a régiók által igénybevehető összegek 25 %-át kaphatják csak meg. A következő jogcímenek igényelhető támogatás még meg nem kezdett műveletekre:

Erdőtelepítés mezőgazdasági területen. Az erdősítés miatt kieső jövedelem pótlására 20 évig kapható támogatás. Ehhez igazolni kell a korábbi évek rendszeres gazdálkodásából származó jövedelmet. (Magánszemélyek jelenleg max. 185 euró/ha, társaságok 725 euró/ha összeget kaphatnak évente ilyen címen.)

Az erdő gondozására legfeljebb 5 évig adható támogatás a fenntartható erdőgazdálkodás kiterjesztésére, erdészeti társulások létrehozására, erdészeti katasztrófák kivédésére (pl. tűzvédelmi létesítmények kialakítására).

A vonatkozó rendeletek szövege az FVM honlapján megtalálható.

Az elmondottakból levonható az a következtetés, hogy a támogatások megszerzése nem lesz könnyű, a tervezett telepítéseket célszerű még az EU-hoz való csatlakozásunk előtt megvalósítani és ehhez a hazai támogatási rendszert igénybe venni.

Vaspöri Ferenc (ÁESZ Veszprém): Az erdőterület bővítési lehetőségei hegy- és dombvidéki viszonyok között a természetközeli erdőgazdálkodást figyelembe véve.

Az elkövetkező időszak célkitűzései között az erdőterületek telepítéssel történő növelése, az erdővédelem és a tájvonzó arculatának kialakítása kap különleges figyelmet.

Veszprém megye erdősültsége a 16. század elejéig 85 %-os volt, a mezőgazdasági művelés terjedésével azonban ez erősen visszaesett. A Trianon utáni mély-

pontot követően 20 %-ban ismét növekedett. A legintenzívebb telepítés 1972-ben történt, a legkisebb területet 1994-ben fásították be. A jelenlegi 29,5 %-os erdősültség jóval magasabb az országos átlagnál, de a további erdőterület-rehabilitáció indokolt. A bükkösök és gyertyános-tölgyesek (kb. 30 %) állapota megközelíti a természetes viszonyokat.

Az ország 2010-ig 25 %-os erdősültség elérését tűzte ki célul. Mivel Veszprém megyében mindenhol alkalmas a talaj erdőtelepítésre, és a fafeldolgozó ipar is jelentékeny, célszerű itt az erdőterület további növelése. Erre a megyében külön fejlesztési terv készült. A tervezésnél a természetközeli, egyes lomberdők közötti felhagyott mezőgazdasági területek őshonos fafajokkal való erdősítését tűzték ki célul. A telepítés elsősorban gyepterületeken történhetne (a konkrét javaslatokat az előadó térképekkel is illusztrálta). Így 38-39 %-os erdősültséget érhetnénk el. A javaslat elkészítésénél nem tervezték a nagyobb utakhoz és településekhez közel eső területek erdősítését, figyelembe vették, továbbá a védett gyepek megőrzését. A terv megvalósítása reális célkitűzés, mivel megyénkben aktívan működnek az integrátorok.

Mocz András: A Nemzeti Erdőstratégia és a Nemzeti Erdőprogram ismertetése, különös tekintettel a magánerdőgazdálkodásra.

A hat szakértő bizottság által kidolgozott vitaanyagot (Fehér könyv), társadalmi vita alapján összegezve fogják végleges formába önteni. A stratégia sarkalatos pontjai: a fenntartható erdőgazdálkodás, a biológiai körforgalom, biodiverzitás és a rekreációs lehetőségek biztosítása és fejlesztése.

Témakörök:

- Az erdők sokrétű jelentősége
- Nemzeti Erdőstratégia és Nemzeti Erdőprogram – definíció és nemzetközi vonatkozások
- Magyarország erdei és erdőgazdálkodásának fő jellemzői
- Nemzeti Erdőstratégia – alapelvek
- Nemzeti Erdőprogram – operatív programok
- A Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram folyamata, társadalmi vitája
- A magánerdőkre vonatkozó operatív program főbb célkitűzései:
 - a magánerdő működőképességének javítása
 - A magán-erdőgazdálkodás fokozottabb szerepvállalása a vidékfejlesztésben (kiemelten a földhasznosításban)

– A magánerdő-gazdálkodás fokozottabb szerepvállalása a közcélú feladatok ellátásában.

A működőképesség javítása az erdő tulajdonlásából eredő jogok és kötelezettségek jobb ismeretén alapulhat. Ez elősegítené a kedvezőtlen tulajdonviszonyok rendezését (birtokoncentráció, csere, a legkisebb tulajdoni hányad meghatározása az osztatlan tulajdonú területeken); megkönnyítéséhez állami szerepvállalás szükséges (az eljárások adó- és illetékmentessége). Ugyancsak a működést segítené a társadalmi érdekű jogkorlátozások törvényileg elismert kompenzációja, továbbá az erdőtulajdon és a kapcsolódó vagyonértékű jogok (pl. vadászati jog) valós érteken megvalósuló érvényesíthetősége.

A magánerdő-gazdálkodást erősítő intézkedéseknek ki kell terjednie az érdekképviseletekre. Célszerű továbbá a meglévő integrátori rendszer bővítése és támogatása. Alapvető követelmény, hogy az erdőtulajdonosokat a tőkekivonásként jelentkező hatásoktól mentesítsék.

A vidékfejlesztésben és a vidék kedvező arculatának kialakításában fontos szerepet játszhat a magántulajdonban lévő területek erdősítése. Differenciált telepítéssel az erdők szerkezete is javítható. Az energia célú faválasztékok termelődésének növekedése várható. Ezek értékesítésére a kisebb települések közelében megvalósítandó hőerőközpontok kiszolgálása nyújthat lehetőséget.

A közcélok fokozott érvényesítése a magánerdőkben is megvalósítható (pl. rekreáció, tájrehabilitáció, talaj- és vízvédelem). Mindezt a tulajdonosokkal összhangban, oly módon kell megvalósítani, hogy a tulajdonosi jogok gyakorlása minél kevésbé sérüljön. A felszabaduló gyenge termőhelyi értékű megvalósuló természetközeli erdőgazdálkodás fokozott szerepet játszhat a jövőben a természetvédelmi célok megvalósításában.

Vita

Cserép János az OEE elnöke vitaindítójában kiemelte, hogy az OEE a szakmai program mellett az erdőgazdálkodók érdekképviseletét is fontosnak tartja. A Nemzeti Földalapkezelő szervezetben képviselve vagyunk, célszerű lenne ezt megyei és helyi szinteken is érvényesíteni. A jövőben elsősorban a magántulajdonban lévő területeken lehet majd erdőt telepíteni. Az OEE törekszik a jövőben a magán- és állami erdőgazdálkodók érdekei mellett a mindkét szektorban egyaránt munkát vállaló er-

dészeti vállalkozók érdekeit is képviselni. A Parlament Erdészeti Szakbizottsága rövidesen tárgyalja a jövő évi támogatást, problémáinkat ott elő fogják terjeszteni.

Barátossy Gábor véleménye szerint az EU támogatásait a csatlakozás után nehezen fogjuk tudni fogadni, mezőgazdaságunk nyilvántartási viszonyainak elmaradása miatt. Ezért a megkezdett nemzeti telepítési programot várakozás nélkül folytatni kell.

Dr. Erdőss László: a mezőgazdasági termények értékesítési lehetőségei nem kedvezőek. Az erdőtelepítéseknél sík vidéken célszerű a faültetvényeket előnyben részesíteni. Ennek gazdasági előnyeiről szeretné a gazdálkodókat, a PTT jövő évi kihelyezett ülésén, gyakorlati bemutatóval is meggyőzni.

Támba Miklós: az erdőgazdálkodásban nem csak a telepítéshez szükséges forrást hozni. A magántulajdonosok tőkehiánnyal küszködnek, nem tudják megvásárolni a termelőeszközöket.

Könnnyű István: A jelenlegi erdőfenntartási járulék rendszere többszörösét vonja el a gazdálkodóktól a visszajuttatott pénzeszközöknek. Ezen változtatni kellene, a szektorsemlegesség megszüntetésével vagy egyéni számlás rendszer bevezetésével.

Barátossy Gábor: Az erdőfenntartási járulék az ágazat jövedelmének egy részét volt hivatva visszaforgatni az erdőgazdálkodásba. A jelenlegi megvalósításnál ez az elv csorbát szenved. Az EU-hoz való csatlakozás érdekében ezen hamarosan változtatni kell, de alkupozíciónk megőrzése érdekében addig célszerű fenntartanunk.

Bodor Károly: A magánerdő-tulajdonosok területi arányát tekintve 40 %ban kellene képviseltetni magunkat az OEE döntéshozó testületeiben. Az erdőben dolgozó vállalkozóknak az erdő a megélhetési forrás, ezért az érdekvégyesítés alapvető kritérium.

Telegdy Pál: a MEGOSZ nevében üdvözölte a tanácskozást. Az elhangzottakkal egyetért és a jövőben is törekedni fog a MEGOSZ és a PTT közti jó együttműködés fenntartására.

Farkas László elnök, ezután azzal zárta be a vitát, hogy a PTT következő évi ülését sík vidéki területen fogja megtartani, ahol az ültetvényszerű erdőkben folytatott gazdálkodást lesz alkalmunk megtekinteni.

dr. Péti Miklós
Magánerdős alelnök
dr. Markó Lászlóné
EBT elnök

JEGYZŐKÖNYV

készült az Országos Erdészeti Egyesület
Elnökségi üléséről.

Budapest, OEE Klub, 2002. október 29.

Cserép János elnök igazolt távolléte miatt, *Duska József* alelnök vezette le az ülést. Köszöntötte a megjelenteket, az elnökség tagjait és a meghívottakat. (Megjelentek: *Duska József* alelnök, *Apatóczy István* technikus alelnök, *Dr. Péti Miklós* magánerdős alelnök, *Firbás Nándor*, *Molnár György*, *Pallagi László*, *Pushkás Lajos*, *Csiba Imre* régióképviselek, *Dr. Szikra Dezső* Erdészeti Lapok SZB elnök, *Kolozsvári Ákos* FB elnök; kimentését kérte: *Dr. Markovics Tibor* régióképviselek, *Andrésiné Dr. Ambros Ildikó* Oktatási Pártoló Tagi Tanács elnöke, *Balsay Miklós* Állami Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanács elnöke; meghívottak közül megjelentek: *Farkas László* Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanács elnöke, *Riedl Gyula* könyvtárvezető, *Dr. Sárvári János* könyvtári munkatárs, *Ormos Balázs* főtítkárr, *Pápai Gábor* főszerkesztő, *Mester Gézmán* titkárságvezető). Az elnökség kilenc fővel határozatképes.

A meghirdetett napirendi pontokkal egyet értett az elnökség. *Duska József* alelnök felkérte *Ormos Balázs* főtítkárrt az első napirendi pont előterjesztésére.

A főtítkárr beszámolt az előző elnökségi ülés határozatainak teljesítéséről.

a) Egyesületünk hatathos közreműködéssel megalakult a Parlament Mezőgazdasági Bizottsága Erdészeti Albizottsága. Elnök: *Dr. Orosz Sándor* (MSZP), a Mg-i Biz. tagja, a Környezetvédelmi Bizottság alelnöke; tagjai: *Gráf József* (MSZP), *Vadász István* (MSZP), *Glautfelder Béla* (FIDESZ), *Dr. Szabó József Andor* (FIDESZ), *Font Sándor* (MDF), *Zwack Péter* (SZDSZ). Egyesületünk a továbbiakban is együttműködik az albizottsággal munkáját segítve.

b) Egyesületünk ismételten kérte tagsági bejegyzését a Parlament társadalmi és érdekképviselek listájára. Válaszlevelében a Magyar Országgyűlés Főtítkárra megerősítette tagságunkat, megújításra nincs szükség. Az elnökségi határozatban megjelölt parlamenti bizottságoktól (Környezetvédelmi, Területfejlesztési, Foglalkoztatási) az ülésekre a meghívók érkeznek, az elnökség nem döntött, kik képviseljek személyesen a bizottságokban Egyesületünket, kik legyenek az összekötők.

c) A külföldi kapcsolatokról és utaztatásról készült kimutatást áttekintette az elnökség és határozatban rögzítette döntését. Elfogadta az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság Erdészeti Szakosztályával aláírt együttműködési megállapodást és az erdélyi kollégák javaslataival kiegészített munkatervet, majd a következő határozatot hozta:

16/2002. (okt. 29.) sz. határozat:

Az elnökség áttekintette külföldi kapcsolatait és következő határozatot hozta:

a) az elnökség megbízza *Duska József* alelnököt a külföldi kapcsolatok gondozásával,

b) továbbra is cél a környező országok erdészeivel az együttműködés bővítése,

c) az elnökség felkéri *Bogdán József* és *Muth Endre* tagtársakat a horvát erdészeti, *Dr. Dobroszláv Lajos* tagtársunkat a Bajor magánerdő, *Pápai Gábor* és *Ormos Balázs* tagtársakat az erdélyi EMT Erdészeti Szakosztály együttműködési megállapodás-

ban rögzített kapcsolatok gondozására, az elnökség köszönettel elfogadta *Molnár György* régióképviseelő angol, skandináv területek és *Dr. Sárvári János* a francia terület képviselőjére tett ajánlását,

d) a régiók adjanak javaslatot a német, osztrák kapcsolatok gondozására vállalkozó tagtársakról és a helyi csoportok, szakosztályok külföldi kapcsolatairól készítsenek kimutatást az elnökség részére. Határidő: december 10.

e) Az elnökség elfogadja az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság Erdészeti Szakosztályával megkötött együttműködési megállapodást és a megvalósítást segítő munkatervet a kiegészítésekkel.

(A határozatot a jelen lévő kilenc elnökségi tag megszavazta.)

A főtitkár a továbbiakban beszámolt a 10.-ik, jubileumi WOOD TECH Erdészeti Szakvásár és Konferencia eseményeiről. A visszajelzésekkel megállapítható volt, hogy az eddigi legsikeresebb rendezvényt sikerült megszervezni. Jövőre megújulva és a vadászat, halászat valamint a kisvállalkozások további területével bővülve kerül megszervezésre a szakvásár. Az elnökség javasolta, hogy a környező országok képviselőivel is célszerű volna bővíteni a rendezvényt.

Az ERDŐK HETE megnyitásként megrendezett felsőtárkányi erdei iskola konferencia nagy sikert aratott a jelenlévő pedagógusok, természetvédők és erdészek között. A rendezvényről külön beszámoló készül.

A hallgatók és diákok körében meghirdetendő egyesületi ösztöndíj feltételeinek kialakítását az Oktatási Szakosztály és az Oktatási Intézmények Pártoló Tagi Tanácsa segítségével kívánjuk kialakítani.

Második napirendi pontként Riedl Gyula könyvtárvezető terjesztette az elnökség elé a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár Alapító Okirat, a Szervezeti és Működési Szabályzat és a könyvtárvezető tevékenységi leírását, jóváhagyásra, melyet Dr. Sárvári János könyvtári munkatárssal állítottak össze. Riedl Gyula bevezetőjében felhívta az elnökség figyelmét, hogy az egyesület történetében nevezetes pillanat érkezett el, mivel könyvtárunk meg nem rendelkezik alapító okirattal és ez a mai napon megszülehet. A könyvtárvezető ismertette az előterjesztett iratokat és pontosításokat javasolt. Kérte az elnökség segítségét, hogy az egyesületi és erdészeti rendezvényekkel, eseményekkel kapcsolatos mindenféle kiadvány jusson el a könyvtárunkba, archiválásra. Az elnökség tagjai is módosításokat javasoltak az iratokban, majd jogi kérdések vetődtek fel a könyvtár elhelyezésére és működtetési körülményeire vonatkozóan valamint az Alapszabállyal való összehangolást illetően. Az elnökség a következő határozatot hozta:

17/2002. (okt. 29.) sz. határozat:

A Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár könyvtári és erdészeti emlékek gyarapodását segítő, felkéri az egyesület tagságát, hogy az erdészeti rendezvények dokumentumaiból, kiadványokból küldjenek archiválásra példányokat könyvtárunkba. A könyvtár Alapító Okiratát, Szervezeti és Működési Szabályzatát, a tevékenységi leírást jogi kontrollnak kell alávetni, összevetni az Egyesület Alapító Okiratával. Felkéri az elnököt, hogy a könyvtár tulajdonviszonyairól, biztonsági kérdéseiről folytasson tárgyalásokat a tulajdonos képviselőivel és az ered-

ményről a következő elnökségi ülésen tájékoztatssa az elnökséget. (a határozatot a jelen lévő kilenc elnökségi tag megszavazta)

A harmadik napirendi pont előadója Farkas László az OEE Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsának elnöke volt, a napirendi téma pedig a „Magán erdőgazdálkodás képviselete Egyesületünkben”. Elnök úr emlékeztette az elnökség tagjait, hogy 100 évig az OEE a magán erdőgazdálkodók egyesülete volt és az utóbbi 50 év volt más csupán. Felhívta a figyelmet, hogy egyértelműen az érdekképviselet irányába kell elmozdulni a magán erdő tekintetében az Egyesületnek, hiszen a magán erdő terület aránya folyamatosan nő. Kifejezte szándékát, hogy a magán erdőgazdálkodás képviseletét az egyesületen belül tudják elképzelni. Kifejtette, hogy az eddigi eredmények nem elegendők, hason oda az Egyesület, hogy a magán erdőtulajdonosok közvetlenül érzékeljék a pénzügyi és egyéb támogatások hatását gazdálkodásukban. Hozzászólásokban az elnökség tagjai kifejtették, hogy nagy horderővel bír a kérdés, hiszen az Egyesület korábbi vezetői elismert magán erdő nagybirtokosok közül kerültek ki, fordulópont, kulcskérdés az egyesület jövője szempontjából, mivel sok egyesületi tagnak van erdeje ezért kikérülhetetlen, hogy a magán erdő képviselete az Egyesületben markánsan megjelenjen. Az Egyesület elsősorban az erdészeti végzettségű magán erdőtulajdonosok érdekeit kívánja felvállalni, bármekkora erdő tulajdonnal is rendelkeznek. Figyelemmel kell lenni arra, hogy az Egyesületen belül több szervezeti egység foglalkozik a magán erdőgazdálkodással, velük való egyeztetés szükséges. Szükségessé válhat az Alapszabály módosítása a magán erdőgazdálkodás képviselete érdekében és a tagság körében való felmérése a magán erdőterület birtoklása kérdésében.

Farkas László elnök előterjesztése: MAGÁN ERDŐGAZDÁLODÁS KÉPVISELETE EGYESÜLETÜNKBEN

(előterjesztés az elnökségi ülésre)

1. A magán erdőgazdálkodás területén az Egyesület erőfeszítéseket tett, de a magán erdőtulajdonosok számára érdemi előnyöket nem tudott felmutatni, ezen változtatni kell.

2. Egy fő munkaerőt szükséges foglalkoztatni az Egyesületnél, aki csak a magán erdőgazdálkodás kérdéseivel foglalkozik, kéri az elnökséget, hogy a főtitkár munkaidejének meghatározott részében kötelezze, hogy a magán erdőgazdálkodással foglalkozzon. A plusz fő költségeihez a magán erdőgazdálkodók hozzájárulnak, de elvárják, hogy anyagiakban érezhető eredmény realizálódjon. Az anyagi támogatásuk mértéke az elért eredménytől függjön. Az Egyesület a Fő u.-ban irodáiból egyet azonnal átenged a magán erdős szervezetnek használatra.

3. Elvárják az Egyesülettől, hogy a költségvetési támogatások, források elsősorban az erdészeket szolgálják, ezzel teremtsenek munkalehetőséget az erdészvállalkozóknak. Ehhez a magán erdészeteket minősített rendszer megalkotása szükséges mihamarabb.

4. A minősített magán erdészeti vállalkozások az Egyesülettől megkapják a „MAGÁN ERDŐGAZDÁLODÁS KÉPVISELETE EGYESÜLETÜNKBEN” címet, melyet az Egyesület 150 éves múltjával, politikai semlegességével, emblémájának használatával erősít, támogat.

5. Az Egyesület „Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa” módosítsa nevét a közvélemény és a külföld felé is érthetőbb névre, „MAGÁN ERDŐGAZDÁLODÁS KÉPVISELETE EGYESÜLETÜNKBEN” névre, mely az Egyesület keretében, de külön önálló szervezatként és vezetéssel működik. Ehhez

Alapszabály módosítása sem szükséges.

6. A „MAGÁN ERDŐGAZDÁLODÁS KÉPVISELETE EGYESÜLETÜNKBEN” minősített tagjai költségvetési támogatásból külön jogcímen juthassanak többlettámogatáshoz, elkülönítve a nem erdészeti szaktudással rendelkező egyéb vállalkozásoktól, az erdészeti munkahelyeket erősítve, hasonlóan más szakmákhoz (orvos, gyógyszerész, ügyvéd, stb.) A Magán Erdészeti Szövetség az integrátori feladatok ellátására és költségvetési támogatására jogosultak legyenek, ehhez kell módosítani a jogszabályokat.

7. A „MAGÁN ERDŐGAZDÁLODÁS KÉPVISELETE EGYESÜLETÜNKBEN” információi az Erdészeti Lapokban-magán erdős betétként – rendszeresen jelennek meg, a szerkesztő bizottságban képviseletet magát.

8. A Magán Erdészeti Szövetségét el kell fogadtatni a döntéshozókkal és a partner szervezetekkel, a Parlament Erdészeti Albizottságával is.

A magán erdőgazdálkodás az Egyesületi program szerint az állami erdőgazdálkodók együttműködésre is számíthat, de önállóan, a magántulajdon és magán tulajdonos érdekeinek figyelembevételével építi jövőjét Egyesületünkben.

Továbbá:

1. Az Egyesület elnöksége foglalkozzon a magán erdőgazdálkodás ügyével, a „Magán Erdőgazdálkodók Szövetsége” elnevezést védje le.

2. A Szövetség támogatását az FVM költségvetési támogatásában ismertesse el.

3. Az integrátori korlátok kerüljenek lebontásra, a Szövetség tagjai is kaphassanak támogatást, akik az erdész képzetszerű vállalkozásokat képviselik, mert ők biztosíthatják a szakszerű magán erdőgazdálkodást.

4. A rendes tagokon kívül legyenek társult tagjai a Szövetségnek azok az erdészek, akiknek a tulajdonában, használatában erdő van, de nem önálló tevékenységként kívánják művelni.

5. A Szövetség elsősorban a saját erdész kollégáinak érdekeiért dolgozik és szervezi működését.

Az előterjesztést követően az elnökség élénk vitát folytatott, majd a következő határozatot hozta:

18/2002. (okt. 29.) sz. határozat:

Az elnökség azonosul a magán erdőgazdálkodás jövőjével foglalkozó betérjesztett írásos anyaggal. Az Egyesületen belül a magán erdőgazdálkodás szervezeti képviseletét meg kell erősíteni és megvizsgálni az ehhez szükséges esetleges Alapszabály módosítást is. (a határozatot a jelen lévő hét elnökségi tag megszavazta, Molnár György, Firkás Nándor időközben távozott az ülésről)

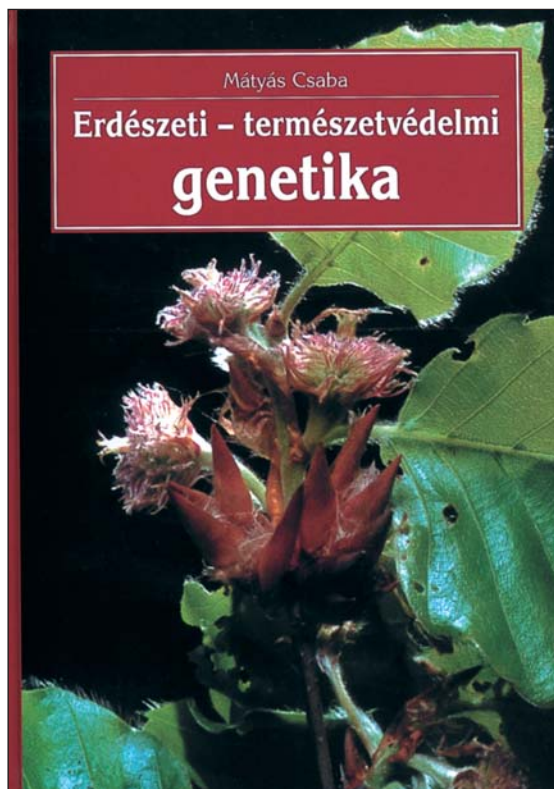
A továbbiakban szó esett a Nemzeti Földalapkezelő szervezettel való egyesületi kapcsolatról – *Dr. Mészáros Károly* NYME Erdőmérnöki Kar dékánja Egyesületünk javaslatára került be a Felügyelő Bizottságba –, a munkában való rendszeres részvételről, ez ügyben a kamarával való együttműködésről, arról, hogy az erdőgazdálkodás nem szerepel a Nemzeti Fejlesztési Tervben és arról is, hogy Egyesületünk jelenléte az FVM Érdekegyeztető Tanácsában még nem került elődöntésre. Felvetődött, hogy tagtársainkat születésnapjukon köszöntsük és kérdőíven kérjük ki tagságunk véleményét a következő négy év programját illetően, ezzel együtt az egyesületi tagok erdő-tulajdonlásával kapcsolatos információk is felmérhetők.

Az alelnök megköszönte a résztvevőknek a munkát és bezárta az ülést.

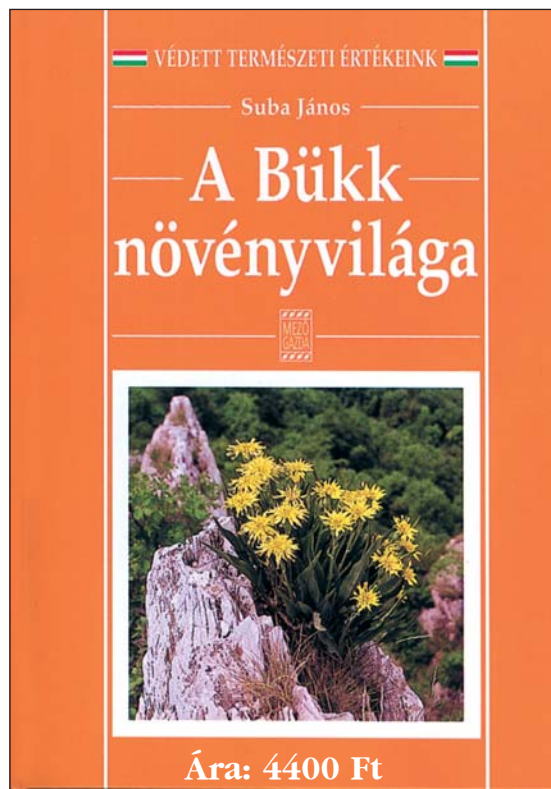
kmf.

Ormos Balázs
jegyzőkönyvvezető
Duska József

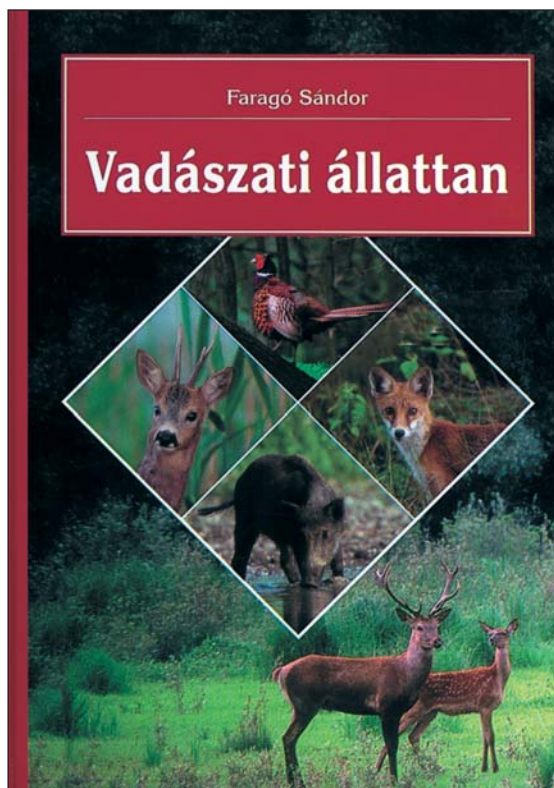
Szép karácsonyi ajándék a könyv

Ára: 4200 Ft

Ára: 4400 Ft

Ára: 4200 Ft

Feladó:

.....
.....

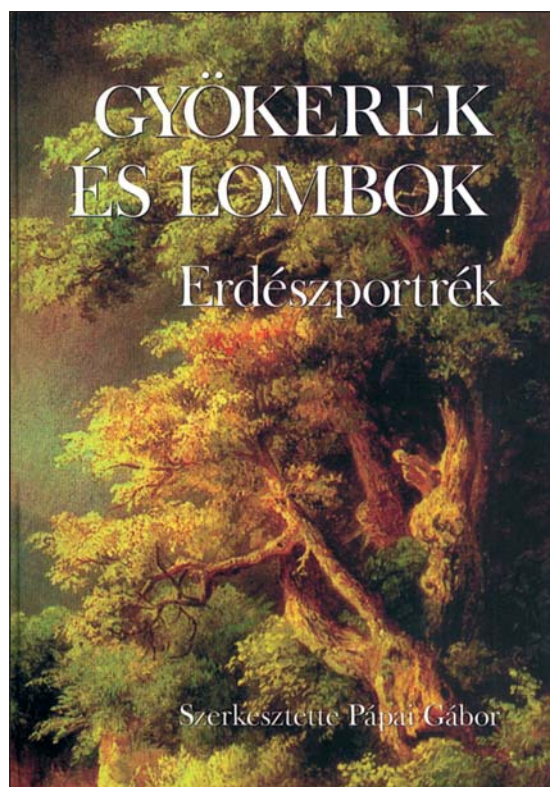
Megjegyzés:

T.C.
Országos Erdészeti
Egyesület

BUDAPEST
FŐ U. 68.
1027

Ára: 1200 Ft

**1-2. kötet kötetenként
2000 Ft**

Megrendelem a következő köteteket::

.....

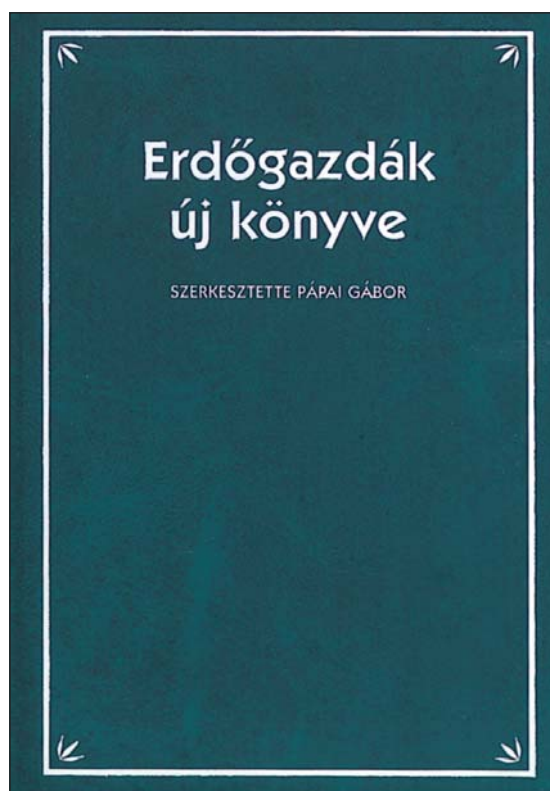
.....

.....

.....

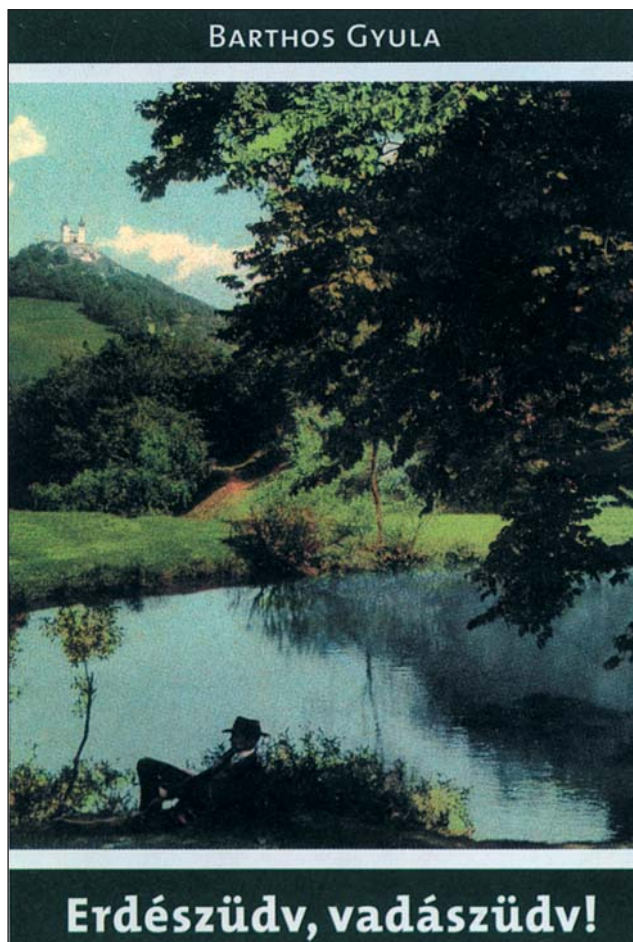
.....

.....

Ára: 2900 Ft

Ára: 3000 Ft

Ára: 2200 Ft

Örömmel tudatjuk, hogy a Holland Királyság Nagykövetsége, a Környezetvédelmi Minisztérium és az Országos Erdészeti Egyesület támogatásával elkészült, 1500 számozott példányban, igényes kivitelben az **ERDŐGAZDA TÁRSASJÁTÉK**. Ezúton is köszönetet mondunk a segítségért.

Az általános iskolák felső tagozatos korosztályától kezdve a felnőttekig, mindenkinek szívesen ajánljuk ezt a játékot. Sok-sok színes képet tartalmaz, játszva meg lehet tanulni mindazt, amit illik tudni:

- az erdőről, a benne élő állatokról és növényekről,
- a leggyakoribb erdei fákról és gombákról,
- az erdei természeti környezet alapvető összefüggéseiről,
- az erdészek és vadászok munkájáról,
- és még sok egyéb másról...

A játék célja a természetszeretet tudatosítása, a természet gondozójának, az erdész munkájának bemutatása. Játék közben a résztvevők maguk is kissé erdészekké válnak, részesei lehetnek az erdőgazdálkodás folyamatának. Megtanulhatjuk, hogyan kell előrelátóan kezelni és gyarapítani a gondjainkra bízott erdőgazdaságot úgy, hogy közben ne sérüljön a biológiai egyensúly. A játék egyúttal remek szórakozást is kínál. Az nyer, aki legelőször erdősíti be saját területét az odaillő fajokkal. Ehhez ügyesen kell gazdálkodni, fel kell ismerni az erdőben élő növényeket és állatokat, és persze egy kis szerencsére is szükség van. Az erdőgazda társasjáték széles látókörű és hosszú távú gondolkodásra nevel, az erdészek évszázadra előrettekintő szemléletének átadásával.

Ára: 4512 Ft + 25% Áfa = 5640 Ft.

*Megrendelhető: OEE és
SYLVACONS Kft.*

1281 Budapest 27. Pf. 58.,

Telefon/Fax: (1) 392-5065, 392-5066

E-mail: gerely@axelero.hu